

YÖNETİCİ ÖZETİ

Depremın Yol Açtığı İnsangücü Kaybı ve Bina Hasarı: 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan ve Richter ölçeğinde 7.4 olarak kaydedilen deprem felaketi ülkemizin ve insanlığın 20. Yüzyılda yaşadığı en büyük felaketlerden birisidir.

Körfez depremi ülkemizin gerek nüfus gerekse ekonomik aktivite bakımından en ağırlıklı bölgesinde etkili olmuştur. Deprem, Kocaeli, Sakarya, Yalova, İstanbul, Bolu, Bursa ve Eskişehir illerini kapsamış, ancak Kocaeli, Sakarya ve Yalova'da ağır can ve mal kaybına yol açmıştır.

7 Eylül 1999 tarihi itibarıyla yapılan belirlemelere göre, deprem nedeniyle 15.226 insanımız hayatını kaybetmiş, halen hastahanelerde 23.983 insanımız ise yaralı olarak bulunmaktadır.

Depremın bina ve işyeri üzerindeki tahribatı da ağır olmuş ve 7 Eylül 1999 tarihi itibarıyla tamamlanan hasar tesbit çalışmalarına göre yıkık ve hasarlı konut-işyeri sayısı 86.441'e ulaşmıştır. Ancak, çalışmaların halen devam ettiği gözönüne alındığında bu sayıların daha da artması beklenmektedir.

Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri: Deprem Türkiye nüfusunun yüzde 23'lük bir bölümünü oluşturan bölgede etkili olmuştur. Depremden en ağır derecede etkilenen, can kaybı ve maddi hasarın ağır olduğu nüfusun toplam nüfus içindeki payı ise yüzde 6 civarındadır.

Depremın etkilediği 7 ilin Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payı yüzde 34.7, sanayi katma değeri içindeki payı ise yüzde 46.7 seviyesindedir.

Depremden en yoğun biçimde etkilenen ve Deprem Bölgesi olarak nitelenen Kocaeli, Sakarya ve Yalova, toplam GSMH içinde yüzde 6.3, sanayi katma değeri içinde ise yüzde 13.1'lik paya sahiptir. Bölge; petrol arıtımı, petrokimya, tekstil hammaddeleri, metal ana sanayii ve motorlu kara taşıtları yapım, montaj ve onarımı ve lastik sanayiinde önemli bir ağırlığa sahiptir.

Deprem Bölgesinde fert başına gelir düzeyi de Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında oldukça yüksektir. Bu anlamda bölge tüketim talebi açısından önemli paya sahiptir.

Ekonomik Kayıplar: Deprem nedeniyle konut, ticari ve sınai yapı, yol-otoyol, köprü, diğer altyapı, ulaşım aracı, makina-teçhizat ve mamul-yarı mamul mal stoklarında önemli kayıplar ortaya çıkmıştır. Deprem sonrasında gerek bir süre için üretimin durması gerekse belirli bir dönem düşük kapasite ile çalışılması nedeniyle milli hasılda da kayıp oluşacaktır.

7 Eylül 1999 tarihi itibarıyla çeşitli kaynaklardan kamuoyuna açıklanan bilgilere ve çeşitli varsayımlara dayanan ilk tahminlere göre, depremin sermaye birikimi ve milli hasıla üzerindeki etkisinin 9-13 milyar dolar aralığında olması beklenmektedir.

Depremın Kamu Finansmanı Üzerindeki Muhtemel Etkileri: Afet sonrası yapılacak işlerle ilgili olarak mevcut mevzuatta yer alan hükümler ve son yapılan düzenlemeler çerçevesinde kamu kesiminin üstleneceği maliyetler ile deprem sonucunda kamu altyapı ve üretim tesislerinin uğradığı hasarların telafisi için yapılacak harcamalar kamu finansmanını olumsuz etkileyecektir. Ayrıca, deprem nedeniyle yapılan vergi ertelemelerinin ve depremden dolayı meydana gelebilecek vergi kayıplarının kamu finansmanı üzerinde olumsuz etkisi olacaktır. Bu çerçevede, depremin kamu finansmanı üzerindeki yükünün 6.2 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Bu tutarın 3.5 milyar dolarlık kısmını geçici ve daimi iskan amaçlı yeni konut yapımı ve konut onarımı teşkil etmektedir.

Finansman İmkanları: Depremin kamu finansmanına getireceği yükün bir kısmı dış yardım ve kredilerle finanse edilirken, kalan kısmının iç kaynaklardan karşılanması gerekmektedir. Depremden dolayı meydana gelen zararların telafisi için gerek uluslararası kuruluşlardan gerekse yabancı ülkelerden bir kısım aynı ve nakdi yardımlar gönderilmiş olup, bundan sonra gönderilecek hibe ve krediler üzerinde görüşmeler devam etmektedir. Dış finansman imkanının 2.5 milyar dolar civarında olacağı tahmin edilmektedir. Geri kalan 3.7 milyar dolarlık kısmın tamamının mevcut kamu finansman imkanlarıyla karşılanması mümkün görülmemektedir. Bundan dolayı, ya ilave gelir kaynakları bulunmalı ya da borçlanma yoluna gidilmelidir. Ancak, Bütçe üzerindeki faiz yükü dikkate alındığında iç borçlanmanın en son alternatif olarak düşünülmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, zararın telafisi için TBMM'de bulunan vergi tasarısı ile bedelli askerlik uygulamasına öncelik verilmelidir. Bu düzenlemelerin yanısıra alınacak ilave ek tedbirlerle 3 milyar dolar gelir sağlanabilecek ve depremin ortaya çıkardığı finansman ihtiyacı büyük ölçüde karşılanabilecektir.

Deprem Sonrası Temel Makroekonomik Göstergelere İlişkin Bekleyişler:

Büyüme: Mevcut veriler çerçevesinde değerlendirildiğinde, depremin büyüme üzerindeki etkisinin 1999 yılı için negatif 1 puan, 2000 yılı için ise pozitif 1.5 puan civarında olabileceği tahmin edilmektedir. Deprem nedeniyle büyüme hızında oluşabilecek 1 puanlık düşüşün de etkisiyle 1999 yılında GSMH büyümesinin negatif 1.5-2.0 civarında olacağı öngörülmektedir. Deprem sonrasında yeniden yapılanma kapsamında yapılacak harcamaların 2000 yılında büyüme hızını artırıcı etkide bulunması ve büyüme hızının yüzde 5 civarlarına yükselmesi sözkonusu olacaktır.

Enflasyon: Yapılan ilk değerlendirmelere göre, fiyatlar üzerindeki etkinin kapasite kullanım oranlarının düşüklüğü ve bölgedeki satın alma gücündeki azalış nedeniyle 1999 yılında sınırlı kalacağı, ancak 2000 yılında yeniden yapılanma harcamalarındaki artış nedeniyle fiyat artışlarının bir miktar hızlanacağı tahmin edilmektedir.

Ödemeler Dengesi: Depremin dış ticaret dengesi ve turizm gelirleri üzerinde olumsuz etkide bulunacağı tahmin edilmektedir. Ancak, bu olumsuz etkinin işçi gelirleri, hibeler ve yurtdışı reasürans şirketlerinden sağlanacak sigorta

bedellerindeki artışlarla kısmen telafi edileceği ve 1999 yılının tamamında cari işlemler hesabında önemli bir dengesizliğin oluşmayacağı öngörülmektedir.

2000 yılında üretim ve talepteki canlanmaya bağlı olarak ithalatın artması ve transfer gelirlerinin normal eğilimine dönmesine bağlı olarak cari işlemler açığının da yükselmesi beklenmektedir. Ancak, 2000 yılında IMF, Dünya Bankası, Avrupa Birliği ve diğer ülkelerden sağlanacak kaynakların da etkisiyle net sermaye girişlerinin önemli miktarda yükseleceği ve cari işlemler hesabındaki açığın finansmanında bir sorunla karşılaşılacağı öngörülmektedir.

Bütçe Dengesi: Vergi kaybı ve ek bütçe harcaması dikkate alındığında 1999 yılında bütçe açığının GSMH'nin yüzde 1.0'i kadar artması beklenmektedir. Ancak, vergi gelirlerindeki kaybı telafi etmek üzere hazırlanan vergi yasası ile bedelli askerliğe ilişkin düzenlemenin gerçekleştirilmesi durumunda 1999 yılı için bütçe açığı üzerindeki bu olumsuz etkiler telafi edilebilecektir.

Konut yapımı ve onarımı, altyapı ve diğer yeniden yapılanma harcamalarının bütçe harcamaları üzerinde yaratacağı baskı ağırlıklı olarak 2000 yılında ortaya çıkacaktır. Deprem bütçe gelirleri üzerindeki olumsuz etkisi sınırlı olmakla birlikte 2000 yılında da devam edecektir. 2000 yılında bütçe dengesi üzerindeki net etki ise diğer harcamalarda yapılabilecek tasarrufun boyutuna, ek vergi yasasının yürürlüğe konulma durumuna, sağlanacak dış finansman imkanlarına bağlı olacaktır.

Mali Piyasalar: Depremi yaşadığı 17 Ağustos'tan itibaren geçen bir haftalık sürede döviz talebine bağlı olarak Merkez Bankası Rezervleri 1.3 milyar dolar gerilemiş, ikinci haftadan itibaren depremin ardından yaşanan ilk şokun atlatılması ile birlikte rezervlerde yeniden bir artış söz konusu olmuştur.

Benzer gelişmeler faiz oranlarında da görülmüş, depremin ardından ikinci el bono piyasasında faiz oranları 20 puan kadar artmış, Eylül ayı başında deprem öncesi seviyesine gerilemiştir.

Depremden zarar görenlerin kamu bankalarına olan mevcut borçlarının, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz olmak üzere 3 yıl ertelenmesi ve düşük faizli işletme ve yatırım kredisi açılması kararlaştırılmıştır.

Kamu bankalarının yanısıra özel bankalardan da kredi kullanan ve depremden zarar gören kişilerin geri ödeme güçlüğüne düşeceği göz önüne alınırsa, bu durum bankacılık kesiminin aktif kalitesini olumsuz etkileyecektir. Bankaların yanısıra sigorta sektörü de afet nedeniyle tazminat ödemelerinden dolayı nakit sıkıntısı ile karşılaşabilecektir.

Depremın Ekonomik ve Sosyal Sektörlere Etkileri:

Depremle ilgili hasar tespit çalışmaları devam etmektedir. Özellikle kamu kuruluşlarından temin edilebilen ilk hasar bilgileri ve bunların etkileriyle ilgili değerlendirmeler aşağıda özet olarak verilmektedir.

Altyapı

Ağırlıklı olarak karayolu, demiryolu, enerji dağıtım ve haberleşme tesislerinde hasar bulunmaktadır. Altyapıda meydana gelen hasarlar ekonomik ve sosyal hayatı önemli düzeyde etkilemiştir. Ancak yapılan acil müdahale sonrasında Ankara-İstanbul Otoyolunun bir kısmı ile haberleşme santralleri ve doğalgaz dağıtım hatlarının bazı bölümleri dışında altyapılar önemli ölçüde hizmete açılabilmiştir.

Kamu tarafından deprem sonrası hasarların giderilmesi ve yeni yapılanma çalışmalarına paralel olarak doğabilecek altyapı ihtiyaçlarının karşılanması için enerji, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinde kısa dönemde 200 milyon dolar, orta ve uzun dönemde 400 milyon dolar olmak üzere toplam 600 milyon dolar finansman ihtiyacı bulunmaktadır. Hasarların giderilmesine yönelik finansman gereği başlıca sektörler itibariyle: enerji iletim tesislerinde 2.7 milyon dolar, dağıtım tesislerinde 70 milyon dolar, karayollarında 244.4 milyon dolar, demiryollarında 40 milyon dolar, denizyolunda 24 milyon dolar, haberleşme sektöründe 73,2 milyon dolardır.

Depremden önemli hasar gören başlıca kamu tesisleri; trafo merkezleri, alçak gerilim dağıtım şebekesi, Ankara-İstanbul Otoyolu (60 km'lik kesim), Gebze-İzmit-Arifiye demiryolu, Derince Limanı ile telefon santral ve şebekesidir.

Sanayi

Depremın imalat sanayii işyerlerinde bina, makine-teçhizat, mamul ve yarı mamul stok kaybı, vasıflı ve vasıfsız işgücü eksilmesi gibi etkileri ortaya çıkarken, üretime ara verilen tesislerden kaynaklanan üretim kaybı ve ihracata yönelik kuruluşlar için muhtemel ihracat azalması şeklinde etkileri de söz konusudur.

Deprem nedeniyle bölgedeki imalat sanayii işyerlerinin toplam katma değer kaybının 600-700 milyon dolar seviyesinde olduğu tahmin edilmekte olup, bu gelişmeler sonucunda Türkiye imalat sanayiinin yıllık büyüme hızının 1,6 puan seviyesinde azalması beklenmektedir.

Depremın imalat sanayii işyerleri üzerindeki en önemli ve telafisi güç olan etkisi vasıflı işgücünde ortaya çıkan kayıptır.

Bölgede imalat sanayiinde faaliyet gösteren kamu kuruluşlarında ortaya çıkan hasarın giderilmesi için; TÜPRAŞ'a ait tesislerde 115 milyon dolar, TÜVASAŞ'da 80 milyon dolar, İGSAŞ'da 20 milyon dolar, PETKİM'de 6,5 milyon dolar ve TZDK'da 0,6 milyon dolar olmak üzere toplam 222,1 milyon dolar tutarında yatırım yapılması gerekmektedir. TÜPRAŞ, TÜVASAŞ, İGSAŞ, PETKİM, TZDK gibi kamu kuruluşlarına ait tesislerde, deprem sonucu oluşan hasar nedeniyle üretime ara verilirken, SEKA - İzmit tesisleri, Asil Çelik gibi kamu tesislerinde ise alt yapı tesislerinde oluşan hasar ve işgücündeki eksilme nedeniyle üretime ara verilmiştir.

Bu kuruluşlardaki üretim veya satış kaybının TÜPRAŞ'ta 558,6 milyon dolar, TÜVASAŞ'da 20 milyon dolar, İGSAŞ'da 18,6 milyon dolar ve PETKİM'de 34,3 milyon dolar olmak üzere toplam 631,5 milyon dolar tutarında olduğu tahmin edilmektedir.

Tarım

Tarım sektöründe çok önemli bir hasar bulunmamakla birlikte, çiftçilerin konut, çiftlik yapıları, hayvan kayıpları v.b. mevcut borçlarının ertelenmesi ve yeni finansman sağlanmasına yönelik tedbirler alınmıştır.

Kamu kesiminde, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün bölgede yürütülen çalışmalar nedeniyle 3.850 milyar TL., Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün gölet ve sulama kanallarındaki hasarın giderilmesi için 501,5 milyar TL. ödenek ihtiyacı bulunmaktadır. Bölgedeki üç adet balıkçı barınağında ciddi boyutta olmayan hasar, Orman Bakanlığı'nın bölgedeki binalarında ise toplam 366,3 milyar TL. tutarında hasar olduğu tahmin edilmektedir.

Konut

7 Eylül 1999 tarihli Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi verilerine göre deprem, bölgede 55.062 adet konut ve işyeri ağır yıkık veya orta hasar görmüştür.

Eğitim

Bölgede toplam 43 adet okul yıkılmış 377 adet okul hasar görmüştür. Bu okulların onarım ve yeniden inşası ile donanımları için finansman ihtiyacı yaklaşık 20 trilyon TL.'dir.

Bölgede yer alan Kocaeli, Sakarya ve Abant İzzet Baysal Üniversitelerinin yeniden yapılandırılmasıyla ilgili toplam 4.950 milyar TL. ek ödeneğin anılan üniversitelere tahsisi hususu YPK'ya intikal ettirilmiştir. İstanbul Üniversitesi'nin talep ettiği 3.700 milyar TL. ek ödenekle ilgili BİB'in hasar tespit raporu beklenmektedir. Ayrıca YURT-KUR GN. Md.'nün yurtlarında meydana gelen hasarların telafisi için 1.000 milyar TL. finansmana ihtiyaç duyulmaktadır.

Deprem bölgesinde hasar gören 11 adet spor tesisi için gerekli olan finansman yaklaşık 1.000 milyar TL.'dir.

Sağlık

Bölgedeki Sağlık Bakanlığı ve SSK Genel Müdürlüğüne bağlı tesislerde hasıl olan hasarların telafisi amacıyla yaklaşık 23 trilyon TL. ödeneğe ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede sağlık hizmetlerinin bila bedel olarak verilmekte olduğu hususu dikkate alındığında bu durumun da 4 trilyon TL. ilave finansman ihtiyacı doğuracağı tahmin edilmektedir.

Çevre

Deprem can ve mal kaybının yanısıra çevresel olarak ciddi sorunlar yaratmıştır. Altyapıda özellikle içmesuyu ve kanalizasyon sistemlerinin çatlaması veya kırılması, arıtma tesislerinin hasar görmesi, kimya ve petrokimya tesislerinde canlı yaşama zararlı kimyasal sızıntıların oluşması, çöplerin ve tehlikeli atıkların düzenli bertaraf edilmeyişi, TÜPRAŞ

tesislerindeki depolarda çıkan yangın nedeniyle hava kirliliği oluşması kısa, orta ve uzun vadede kendisini hissettirecek önemli çevresel sorunlardır.

Kırsal Alan

Bölgedeki kırsal konutların ve kırsal altyapısının hasarına ilişkin belirleme çalışmaları sürdürülmektedir.

Deprem sonrasında bölgedeki nüfusun bir kısmının göç yoluyla ayrılacağı tahmin edilmektedir.

Geçici iskan için BİB- TAU Gn. Md.'ne göre 35-50 bin konuta ihtiyaç olacağı tahmin edilmektedir. Bunun için Yalova, Kocaeli ve Sakarya'da 1600 hektarlık yaklaşık 80 bin prefabrik konut yapılmasına uygun kamu mülkiyetinde bir alan bulunduğu Genel Müdürlükçe belirtilmektedir. BİB tarafından önerilen 30 metre karelik prefabrik konutların bedeli 1500 milyon TL. dir. 35 bin konutun maliyeti 52 500 Milyar TL., 50 bin konutun maliyeti 75 000 Milyar TL. olmaktadır. Bu miktara sosyal ve teknik donatılar dahil değildir.

Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri

Bölgede hizmete alınmış 6 adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ile 30 adet Küçük Sanayi Sitesi (KSS) ve yapımı devam eden 9 adet OSB ve 13 adet KSS'de meydana gelen hasarların telafisi için yaklaşık 2 trilyon TL.'ye ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

İstihdam

Deprem bölgesi ülkemizin en önemli sanayi bölgesi olması nedeniyle, depremin yol açtığı nitelikli işgücü kaybının oldukça yüksek düzeyde olduğu tahmin edilmektedir.

İşgücü kayıpları ve işgücünün motivasyonu alanında yaşanan sıkıntılar dolayısıyla bazı işletmelerin üretimi geçici bir süre durmuştur.

Depremin yol açtığı ölüm, yaralanma ve sakatlıklar sebebiyle gelir kaynaklarını kaybetmiş aileler bulunmaktadır. Bu ailelerin barınma ve geçim imkanlarının yeniden sağlanması gerekmektedir.

Alınabilecek Tedbirler:

Önerilen tedbirlerin tam bir listesi ana kitapta bulunmakla birlikte önemli ve acil görülen tedbirler aşağıda belirtilmiştir.

Kamu Yatırımları

Hasarların telafisi için gerekli acil yatırımlar öncelikle Bütçe kaynaklarından finanse edilmelidir. Hasarların telafisi amacıyla gerekli projelerin revizyonu ve 1999 Yılı Yatırım Programına alınması işlemleri hızla sonuçlandırılmalıdır.

Deprem ortaya çıkardığı yatırım ihtiyaçları nedeniyle Kamu Yatırımlarında 1999 ve 2000 yıllarında uyulması gereken esasları belirleyen bir Başbakanlık Genelgesi çıkarılmalıdır.

Altyapı

Bölgede afet sonrası enerji, ulaştırma, haberleşme gibi temel altyapıların asgari hizmet vermesini sağlayacak gerekli yatırımlar belirlenerek hızla gerçekleştirilmelidir.

Bölgedeki yeniden yapılanma çalışmaları nedeniyle oluşacak altyapı ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli bir şekilde karşılanmasını sağlayacak tedbirlere öncelik verilmelidir.

Sanayi

Yatırım ve İhracat Teşvik Sistemi gözden geçirilerek deprem bölgesi için yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

Deprem bölgesinde hasar gören, KOBİ tanımına uyan sınıai tesislerde bina, makine, teçhizat onarımı veya yeni makine alımı için KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Kararındaki Kredi Limitlerinin %100 oranında artırılması ve öncelik verilmesi uygun olacaktır.

İhracat pazarlarının kaybedilmemesi için, özellikle hazır giyim sanayiinde hasara uğrayan firmalara ait ihracat bağlantılarının başka firmalara kaydırılması, fason üretim yaptırılması gibi önlemler süratle alınmalıdır.

Depremden hasar gören araçları kapsamak üzere; ticari araç ve tarım traktörü satın alımlarında kredi ve vergi kolaylıkları getirilmelidir.

Tarım

Tarım ürünlerinin pazarlanmasına kolaylık getirmek üzere; Tarım Satış Kooperatif Birlikleri ve ilgili KİT'ler bölgede geçici alım merkezleri oluşturmalı ve alım için gerekli finansman sağlanmalıdır.

Ölen hayvanların ortadan kaldırılması, çıkması muhtemel hayvan hastalıkları ile gıda ve suların kontrolü için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı kontrol laboratuvarlarına personel ve malzeme takviyesinde bulunulmalıdır.

Konut

Geçici iskan çalışmalarında bölgenin idari, sosyal ve teknik acil ihtiyaçları süratle tesbit edilerek bölgede yerleşme düzeni için çalışmalar başlatılmalıdır.

Orta vadeli plan çalışmaları bölge, yerleşme, kent ve yapı boyutlarında ele alınmalıdır.

Deprem bölgesinin bütününde afete duyarlı bir yerleşme planlama çalışması yapılmalıdır.

Deprem bölgesindeki kentler içinde ve arasında yer alan (ulaşım aksları dahil) bütün yatırım kararları yer seçimi açısından yeniden gözden geçirilmelidir.

Ülke genelinde imar yönetmelikleri depreme karşı duyarlılık ve dayanıklılık açılarından gözden geçirilerek revize edilmelidir.

Eğitim

Okulsuz kalan öğrenciler “Taşınmalı Eğitim” kapsamına alınmalı ve kapasitesi müsait olan okullarda ikili ve üçlü öğretime geçilmelidir.

Ailesini kaybetmiş öğrenciler Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları'na yerleştirilmelidir.

Öğrencilerin beslenme, giyim ve okul ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bir “Sosyal Yardım Projesi” başlatılmalıdır.

Okullar arası yatay geçişe izin verilmeli ve bazı kamu binaları geçici olarak okul ve/veya üniversitelere tahsis edilmelidir.

Sağlık

Mobil sağlık hizmetleri modeli geliştirilmelidir.

Sağlık personeli ve İl Sağlık Teşkilatları afet halleriyle ilgili olarak hizmetiçi eğitime tabi tutulmalıdır.

Afet sonrası meydana gelen bazı hastalıklarla ilgili özel tedavi birimleri geliştirilmelidir.

İçme Suyu ve Kanalizasyon

Deprem bölgelerinde yapılacak alt yapı yatırımlarının projelendirilmesinde ve inşasında deprem yönetmeliğine uyulması için gerekli olan mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.

Belediye Hizmetleri

Yerleşime açılacak alanlarla ilgili olarak yerel ve merkezi yönetimlerin görev ve sorumlulukları netleştirilmeli; farklı ölçeklerdeki ve kademlerdeki plan yapma ve onama ile ilgili mevzuata bu yansıtılmalı; merkezi yönetimin ve yerel mekanizmaların (meslek odaları, üniversiteler ve gönüllü kuruluşlar) rolleri özellikle denetim konusunda güçlendirilmelidir.

İmar uygulamalarında büyükşehir belediyesi ile ilçe veya alt kademe belediyeleri arasındaki yetki kargaşası giderilmelidir.

Ülke genelinde acil yardım- müdahale - kurtarma vb konularda gönüllü ve profesyonel, sürekli ve yarı zamanlı personel istihdamını sağlayan, coğrafi özellikler de dikkate alınarak farklılaşan ekipman-araç-gereç teminini hedefleyen ve bunların mekansal dağılımını irdelleyen, acil durum öncesi ve sonrasında mekansal iletişim ile sevk ve idare senaryolarını ele alan bir master plan çalışması yapılmalı, bu çalışmada yerel yönetimler ve gönüllü

kuruluşlar esas alınarak ülke genelinde merkezi idarece koordinasyon sağlanmalıdır.

Bu master plan çalışmasında uygulama kademelerinin risk alanlarına göre belirlenmesi ve Kocaeli Depreminin bölgede yol açtığı güvensizlik ortamını da ortadan kaldırmak üzere ilk uygulamaya Marmara Bölgesinden başlanması gerekmektedir.

Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri

Bölgede yer alan Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Siteleri için uygulanmakta olan kredi oranları yükseltilmelidir.

İtfa planına göre geri ödemeleri başlamış veya başlayacak olan OSB ve KSS'lerin itfa ödemeleri ertelenmeli veya krediler devlet katkısı haline dönüştürülmelidir.

İstihdam

İşletmelerin işgücü kayıplarından doğan nitelikli işgücü taleplerinin bölge dışından karşılanması imkanları araştırılmalıdır.

Bölgenin ihtiyacı olan kamu personeli tayin veya geçici görevlendirme yoluyla karşılanmalıdır.

Barınma ihtiyaçları giderilmeye çalışılan muhtaç durumdaki ailelerin veya yalnız kalmış aile fertlerinin hayatlarını idame ettirebilmeleri için nakdi yardım, psikolojik destek ve danışmanlık, iş edinme veya iş kurma desteği unsurlarını da içeren bir program Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Aile Araştırma Kurumu ve ilgili STÖ'lerin katılımı ile uygulamaya konulmalıdır.

Bölge Planlaması, Kent Planlaması ve Arazi Kullanımı:

Depremin yarattığı can ve mal kaybı, bölgedeki plansız kentleşme ve arazi kullanımı ile imar uygulamalarındaki yanlışlıklar nedeniyle büyük olmuştur.

Bölgede halen günlük yaşamı normale döndürmeye yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Daha ziyade kısa vadeli olan bu çalışmaların tamamlanmasını takiben Türkiye, Marmara bölgesi planlamasını uzun dönemde yeniden ele almak zorundadır.

Bu nedenle, mevcut durumun "Bölge Planı, Kent Planı ve Arazi Kullanımı" açısından irdelenmesi ve makro planlarla uyumlu, ileriye yönelik bir bölge gelişme stratejisinin oluşturulması gerekmektedir. Bu strateji, özellikle gelişme potansiyeli yüksek olan kentsel alanlarda, bölgesel planlama ve metropolitan ölçeği kapsayan hiyerarşik bir sistem içinde ele alınmalıdır.

Bu çerçevede ;

-Sanayi, işyeri ve konutlar için yeni yerleşim alanları belirlenmeli ve yerleşimler buralara yönlendirilmeli,

- Bölgede yoğunlaşan sanayi tesislerinin bölge dışındaki Organize Sanayi Bölgelerine kaydırılması belirli bir program çerçevesinde özendirilmeli,
- Bina ve işyeri yapımı için zemin etüdü yapılması zorunlu hale getirilmeli,
- Başta İstanbul olmak üzere; deprem bölgelerinde yer alan kentlerimizde, bir program çerçevesinde, binalarda depreme dayanıklılık testleri yapılmalı ve bu konuda alınması gereken önlemler belirlenerek uygulamaya konulmalı,
- Ülke genelinde konut ve işyeri sigorta sistemi zorunlu hale getirilmeli,
- Meslek odaları ve mühendislerin görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat, odaların denetim esaslarını da güçlendirecek şekilde yeniden düzenlenmeli,
- Yapı denetiminde “Fenni Mesul” yerine “Sertifikalı Mühendislik” ile “Müşavir Mühendislik” sistemi getirilmeli,
- Muhtemel afet tehlikesi bulunan bölgeler için afet plan senaryoları oluşturulmalı,
- İlköğretim okullarından başlamak suretiyle öğrencilere, ilk yardım ve sivil savunma dersleri verilmeli, bu tür eğitim programları kamu ve özel sektör kuruluşları tarafından kendi personeline de uygulanmalı,
- Özellikle risk oranı yüksek olan bölgelerde, programlı afet tatbikatlarının periyodik olarak yapılması sağlanmalıdır.

DEPREMİN EKONOMİK VE SOSYAL ETKİLERİ, MUHTEMEL FİNANSMAN İHTİYACI, KISA-ORTA VE UZUN VADEDE ALINABİLECEK TEDBİRLER

I. Deprem Bölgesinin Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri

17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan ve Richter ölçeğinde 7.4 olarak kaydedilen deprem felaketi ülkemizin ve insanlığın 20. Yüzyılda yaşadığı en büyük felaketlerden birisidir.

Körfez depremi ülkemizin gerek nüfus gerekse ekonomik aktivite bakımından en ağırlıklı bölgesinde etkili olmuştur. Deprem, Kocaeli, Sakarya, Yalova, İstanbul, Bolu, Bursa ve Eskişehir illerini kapsamış, ancak Kocaeli, Sakarya ve Yalova'da ağır can ve mal kaybına yol açmıştır.

Deprem Türkiye nüfusunun yüzde 23'lük bir bölümünü oluşturan bölgede etkili olmuştur. Depremden en ağır derecede etkilenen can kaybı ve maddi hasarın ağır olduğu nüfusun toplam nüfus içindeki payı ise yüzde 6 civarındadır.

Depremden etkilenen bölgedeki nüfus yüksek eğitim düzeyine sahip ve ağırlıklı olarak sanayi kesiminde istihdam edilen vasıflı işgücünü oluşturmaktadır.

Depremi etkilediği 7 ilin Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payı yüzde 34.7, sanayi katma değeri içindeki payı ise yüzde 46.7 seviyesindedir.

Depremden en yoğun biçimde etkilenen ve Deprem Bölgesi olarak nitelenen Kocaeli, Sakarya ve Yalova, toplam GSMH içinde yüzde 6.3, sanayi katma değeri içinde ise yüzde 13.1'lik paya sahiptir.

Depremde ağır hasar gören üç ildeki ekonomik aktivite sanayi sektörü ağırlıklıdır. Sanayi sektörünün Deprem Bölgesinde yaratılan katma değer içindeki payı yüzde 52 civarındadır. Deprem Bölgesindeki sanayi tesisleri ileri teknoloji kullanan ve yabancı sermayenin ülke geneline göre ağırlıklı paya sahip olduğu bir yapı arz etmektedir. Bölge; petrol arıtımı, petro-kimya, tekstil hammaddeleri, metal ana sanayii ve motorlu kara taşıtları yapım, montaj ve onarımı ve lastik sanayiinde önemli bir ağırlığa sahiptir.

Deprem Bölgesinde fert başına gelir düzeyi de Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında oldukça yüksektir. Bu anlamda bölge tüketim talebi açısından önemli paya sahiptir.

Deprem Bölgesinin toplam ihracatımız içindeki payı yüzde 5, toplam ithalatımız içindeki payı ise yüzde 15 civarındadır.

Deprem Bölgesinin kamu gelirlerine sağladığı katkı, TÜPRAŞ dolayısıyla Akaryakıt Tüketim Vergisinin de etkisiyle, ekonomik aktivitedeki payından daha yüksektir.

Tablo: Bölge Ekonomisine İlişkin Temel Göstergeler (*)

	Nüfus (Kişi)	GSMH İçindeki Pay (%)	Sanayi Katma Değerindeki Pay (%)	Fert Başına GSMH (Bin Dolar)	Bütçe Vergi Gelirlerindeki Pay (%)	Toplam Banka Mevduatı İçindeki Pay(%)	Toplam Banka Kredileri İçindeki Pay(%)	Vergi Mükellef Sayısı İçindeki Pay			Sigortalı Sayısı İçindeki Pay (%)	
								Gelir	Kurumlar	Katma Değer	SSK	Bağ-Kur
Kocaeli	1.177.379	4,8	11,3	7,845	15,8	1,4	0,9	1,9	1,8	1,9	3,0	1,6
Sakarya	731.800	1,1	1,1	2,734	0,4	0,5	0,2	1,5	0,9	1,3	1,1	2,1
Yalova	163.916	0,4	0,7	4,966	0,1	0,2	0,1	0,4	0,2	0,4	0,3	0,2
Bolu	553.022	0,9	0,7	3,104	0,3	0,3	0,2	1,0	0,7	0,9	0,7	0,8
Bursa	1.958.529	3,5	5,0	3,434	3,0	2,4	3,2	3,5	3,6	3,4	5,1	3,2
Eskişehir	660.843	1,2	1,1	3,335	0,8	0,7	0,7	1,0	0,8	1,0	1,5	1,5
İstanbul	9.198.809	22,8	26,8	4,728	37,5	44,1	41,0	21,6	37,1	24,6	28,0	10,9
Kocaeli+Sakarya+Yalova	2.073.095	6,3	13,1	5,813	16,4	2,1	1,1	3,8	2,8	3,6	4,4	3,9
7 il toplamı	14.444.298	34,7	46,7	4.581	58,0	49,6	46,3	30,8	44,9	33,5	39,7	20,3
Türkiye	62.865.574	100,0	100,0	3,031	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(*) 1997 veya 1998 verilerine göre

II. Deprem Nedeniyle Ortaya Çıkan İnsangücü Kaybı ve Bina Hasarı

7 Eylül 1999 tarihi itibarıyla yapılan belirlemelere göre, deprem nedeniyle 15.226 insanımız hayatını kaybetmiş, halen hastahanelerde 23.983 insanımız ise yaralı olarak bulunmaktadır.

Depremin bina ve işyeri üzerindeki tahribatı da ağır olmuş ve 7 Eylül 1999 tarihi itibarıyla tamamlanan hasar tesbit çalışmalarna göre yıkık ve hasarlı konut ve işyeri sayısı 86.441'e ulaşmıştır. Ancak, çalışmaların halen devam ettiği gözönüne alındığında bu sayıların daha da artması beklenmektedir. Nitekim, Bayındırlık Bakanlığı'nca yapılan belirlemelere göre deprem sonrasında yaklaşık 600.000 kişi evsiz kalmış ve bu amaçla 120.000 civarında yeni konut yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Tablo: Deprem Nedeniyle İnsangücü Kaybı ve Bina Hasarı (1)

	Ölü	Yaralı	Ağır-Yıkık Konut-İşyeri	Orta Hasarlı Konut-İşyeri	Az Hasarlı Konut-İşyeri
Kocaeli	4,083	4,149	3,278	3,213	4,458
Gölcük	4,428	5,064			
Sakarya	2,627	5,084	9,907	2,698	5,051
Yalova	2,496	4,472	9,123	7,997	11,302
Bolu	264	1,163	2,384	2,999	1,874
Bursa	263	348	32	109	431
Eskişehir	86	95	70	32	204
İstanbul	976	3,547	2,840	10,380	8,059
Tekirdağ	-	35	-	-	-
Zonguldak	3	26	-	-	-
Genel Toplam	15,226	23,983	27,634	27,428	31,379

(1) 07.09.1999 tarihi itibarıyla Başbakanlık Kriz Merkezince açıklanan verilere göre.

III. Depremin Makroekonomik Etkileri

A. Ekonomik Kayıplar

Deprem nedeniyle konut, ticari ve sınai yapı, yol-otoyol, köprü, diğer altyapı, ulaşım aracı, makina-teçhizat ve mamul-yarı mamul mal stoklarında önemli kayıplar ortaya çıkmıştır. Deprem sonrasında gerek bir süre için üretimin durması gerekse belirli bir dönem düşük kapasite ile çalışılması nedeniyle milli hasılda da kayıp oluşacaktır.

Mevcut veriler, depremin sermaye birikimi ve milli hasıla üzerindeki etkilerinin boyutunun sağlıklı bir biçimde belirlenmesine imkan vermemektedir. Bu kısımda sunulan rakamlar 3 Eylül 1999 tarihi itibarıyla çeşitli kaynaklardan kamuoyuna açıklanan bilgilere ve çeşitli varsayımlara dayanan ilk tahminlerdir.

Konut Yapımı ve Onarımının Maliyeti:

Bayındırlık Bakanlığı'nın ilk belirlemelerine göre, 120.000 yeni konut yapılması gerekmektedir. Bu amaçla, 840 trilyon liraya (konut başına 7 milyar TL.) ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ayrıca, bu konutlar için yüzde 25 altyapı payı olarak 210 trilyon lira gerektiği ifade edilmektedir. Böylece, yeni konut yapımı için gerekli toplam miktar yaklaşık 1.050 trilyon lira (2.5 milyar dolar) olmaktadır.

Bayındırlık Bakanlığınca Orta Hasarlı Binalar için yaklaşık 1 milyar dolarlık kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.

Ayrıca, geçici iskan amacıyla yapılması planlanan 35 bin prefabrik konutun maliyeti 53 trilyon lira (115 milyon dolar) civarındadır.

Böylece, prefabrik konut yapımı, yeni konut inşaatı ve konut onarımı için ihtiyaç duyulan miktarın 3.6 milyar dolar civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Kamulaştırma için gerekli finansman bu rakamların içinde yer almamaktadır. Ayrıca konut ihtiyacının 150.000-200.000 civarında olabileceği yönünde de değerlendirmeler bulunmaktadır. Bu durumda konut için gerekli miktarın 4 milyar dolar civarına yükselmesi sözkonusu olabilecektir.

Üretim Tesislerindeki Kayıplar:

Sanayi, ticaret ve hizmet tesislerindeki bina, makina-teçhizat ve yarı mamul-mamul stokları bu kapsamda yer almaktadır. Bu kayıplara ilişkin sağlıklı bir veri bulunmamaktadır.

DPT bünyesinde bu konudaki kayıpların hesaplanmasında iki yaklaşım izlenmiştir. Birinci yaklaşımda, bölgedeki konut dışı sermaye stokunun yüzde 15 civarında hasar gördüğü varsayımı altında toplam kayıp 4.5 milyar dolar civarında hesaplanmıştır.

İkinci yaklaşımda ise, öncelikle bölgede SSK ve Bağ-Kur'a kayıtlı işgücü sayısı tesbit edilmiş, bu tutar bir kişinin istihdamı için gerekli yatırım miktarı ile çarpılmak suretiyle toplam sabit sermaye gereği hesaplanmıştır. Daha sonra bu tutarın yüzde 15, yüzde 20 ve yüzde 30 etkilenme derecesine göre kayıp tutarının 2.3-4.7 milyar dolar arasında olabileceği hesaplanmıştır.

Altyapı Kayıpları:

Yol, otoyol, demiryolu, liman, kanalizasyon, içmesuyu, elektrik üretim ve iletiminde ortaya çıkan tahribatın giderilmesi için gerekli miktarın 500 milyon dolar ile 1.0 milyar dolar arasında oluşacağı tahmin edilmektedir.

Gölcük'te askeri tesis ve fabrikalarda meydana gelen tahribatın giderilmesi için gereken tutar bu tahminde yer almamaktadır.

Altyapıya ilişkin ihtiyaç duyulan meblağ değerlendirilirken, bölgedeki nüfusun ve sanayi tesislerinin yeni yerleşim alanlarına taşınmasından kaynaklanacak ilave yüklerin oluşabileceği de dikkate alınmalıdır.

Katma Değer (Milli Gelir) Kaybı:

Gerek üretimin belli bir dönem için durması, gerekse sermaye stoku ve işgücünde meydana gelen kayıplar nedeniyle üretim kapasitesindeki düşüşe bağlı olarak bölgede yaratılan katma değerde bir kayıp söz konusu olacaktır.

Mevcut veriler deprem nedeniyle sanayi tesislerindeki hasarın sınırlı kaldığını göstermektedir. Ayrıca, ulaşım, elektrik, su, doğalgaz ve iletişim şebekelerinde ortaya çıkan hasar da sınırlı olmuş ve bu alandaki hasarlar kısa sürede onarılmıştır. Bu çerçevede, sanayi tesislerindeki veya altyapıdaki tahribata bağlı olarak ortaya çıkabilecek üretim kayıplarının sınırlı kalması beklenmektedir. Ancak, işgücü kayıpları ve işgücünün motivasyonu alanında yaşanan sıkıntılar dolayısıyla bazı kuruluşların üretimi geçici bir süre için durmuştur. Bazı firmalar da, deprem nedeniyle üretim tesislerindeki hassas makina ve cihazlarını kontrol etmek amacıyla üretimlerine kısa bir süre ara vermişlerdir.

Daha öncede belirtildiği gibi bölgedeki üretim faaliyeti imalat sanayi ağırlıklıdır. Bölgede yaratılan imalat sanayii katma değeri içinde İzmit rafinerisi ağırlıklı bir paya sahiptir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, İzmit Rafinerisinin yıl sonuna kadar üretimine ara vermesi bölgede yaratılan katma değerde önemli bir kayba yol açacaktır.

Bölgede Yaratılan Katma Değerin Sektörel Dağılımı (%)

	Kocaeli	Sakarya	Yalova	Toplam	Türkiye İçindeki Pay (*)
Tarım	2,7	20,6	7,5	6,0	2,6
Sanayi	59,0	25,6	39,8	52,2	13,1
İmalat	57,6	24,6	39,3	50,9	14,9
Hizmetler	38,3	53,8	52,7	41,8	4,4
Ticaret	8,6	20,4	27,2	11,9	3,6
Serbest Meslek	1,1	2,8	6,8	1,8	3,0
Konut Sahipliği	1,0	1,7	1,4	1,1	2,4
GSYİH	100,0	100,0	100,0	100,0	6,3

(*) Bölgede yaratılan sektörel katma değer Türkiye toplamı içindeki payını göstermektedir.

Deprem kısa dönemde bölgedeki ticaret, serbest meslek-hizmetler ve konut sahipliği alt sektörlerinde de önemli kayıplara yol açması beklenmektedir.

Deprem nedeniyle bölgedeki katma değer kaybının boyutunu rakamsal olarak ifade etmek ancak bazı varsayımlar yapmakla mümkündür. Bu çerçevede; -Öncelikle, bölgede yaratılan katma değer (1997 yılı verilerine göre, dolar cinsinden) üçüncü ve dördüncü çeyreğe tekabül eden kısımları hesaplanmıştır. Daha sonra, depremi izleyen 4.5 aylık dönemde aylar itibarıyla üretim kaybının ne boyutta olabileceği sektörün özelliği de dikkate

alınarak belirlenmiştir. Örneğin, imalat sanayiindeki muhtemel katma değer kaybı hesaplanırken, İzmit rafinerisinin bölge katma değeri içindeki payı ve üretimine 4 ay süreyle ara vereceği hususu dikkate alınmıştır. Üretimin sektörler itibariyle farklı derecede etkileneceği gözönünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda, ticaret, serbest meslek hizmetler ve ithalat vergisi alt sektörlerindeki kayıpların daha yüksek olacağı, tarım sektöründeki kayıpların ise sınırlı kalacağı dikkate alınmıştır.

-Yukarıda yer alan çerçevede, 1999 yılının üçüncü çeyreği ile yılın son çeyreğindeki toplam katma değer kaybının 2-2.5 milyar dolar civarında olacağı hesaplanmıştır.

-Ancak, bölgedeki bu katma değer kaybının diğer bölgelerdeki üretim artışı ile kısmen telafi edilmesi halinde ülke genelindeki katma değer kaybının bir miktar daha düşük olması mümkün olacaktır.

Yukarıda yer alan bilgiler çerçevesinde **depremin sermaye birikimi ve milli hasıla üzerindeki etkisinin 9-13 milyar dolar aralığında olması beklenmektedir.**

Tablo: Depremin Ekonomik Etkileri

	Milyar Dolar	Açıklama
Yeni Konut Yapımı	2.5-4.0	120-200 bin konut, % 25 altyapı payı dahil,
Konut Onarımı	1.0	Orta Hasarlı Binaların Onarımı için Gerekli Tutar
Prefabrik Konut Yapımı	0.1	35 bin prefabrik konut yapımı, konut başına 1.5 milyar TL.
Sanayi, Hizmet ve Ticaret Tesislerindeki Kayıplar	2.5-4.5	Bina, Makina-Teçhizat ve mamul-yarı mamul stok kayıpları
Altyapı	0.5-1.0	Yol, otoyol, köprü, elektrik ve iletişim hatlarının onarımı
Katma Değer Kaybı	2-2.5	Alt sektörler itibariyle 1999 yılı sonuna kadar oluşabilecek üretim kayıpları dikkate alınarak hesaplanmıştır.
Toplam	8.6-13.1	

B. Depremın Kamu Finansmanına Etkileri ve Finansman İhtiyacı

Depremın kamu finansmanı üzerine olan etkisini belirleyebilmek için tabii afet durumunda devletin finanse etmeyi taahhüt ettiği konuların ve harcama türlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, afet sonrası yapılacak işlerle ilgili olarak mevcut mevzuatta yer alan hükümler ile son yapılan düzenlemelerin özetlenmesi yararlı olacaktır.

1. Deprem Sonrası Yapılan ve Yapılabilecek Yardımlar ve Hasar Telafi Edici Düzenlemeler

Mevcut mevzuat çerçevesinde depremde zarar gören kişi ve kurumlara yapılabilecek yardım ve hasar telafi edici düzenlemeler aşağıda özetlenmiştir.

Hayatını Kaybeden Kişilerin Birinci Derecedeki Yakınlarına Yardım ile İlgili Düzenlemeler

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan, her can kaybı için 400 milyon TL (Haz.98 kurlarıyla 1.537 \$) karşılıksız yardım yapılır. *Söz konusu yardım miktarının dolar bazında Haziran 1998 seviyesine yükseltilmesi için BKK çıkarılması gerekmektedir.*

Sakat Kalanlara Yardım ile İlgili Düzenlemeler

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan, birinci derece sakatlık için 240 milyon TL (Haz.98 kurlarıyla 922 \$), ikinci derece sakatlık için 160 milyon TL (Haz.98 kurlarıyla 615 \$) karşılıksız yardım yapılır. *Söz konusu yardım miktarının \$ bazında Haziran 1998 seviyesine yükseltilmesi için BKK çıkarılması gerekmektedir.*

Belediyeler ve İl Özel İdareleri ile İlgili Düzenlemeler

Belediyelerin toplayamadıkları Emlak Vergisi dahil diğer vergi, resim ve harçlar 2380 sayılı Kanun'a göre kurulmuş bulunan fonlardan karşılanabilir, (23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanun) *Bu konuyla ilgili halen herhangi bir düzenleme yapılmamıştır;*

Belediyeler ve özel idarelere 2380 sayılı Kanuna ve ilgili yıllar bütçe kanunlarındaki hükümlere göre tahakkuk eden paylar Bakanlar Kurulunca azami 5 katına kadar artırılabilir, (23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanun); *Konuyla ilgili olarak Bakanlar Kurulu'nun 99/13188 sayılı "Tabii Afet Nedeniyle Gelir Kaybı ve Altyapı Hasarına Uğrayan İl Özel İdarelerine Yapılacak Yardımlara Dair Karar"ı ile, 01.07.1999 tarihinden geçerli olmak üzere, yoğun su baskını, deprem, heyelan ve kaya düşmesi afetlerine maruz kalan*

- Adana, Bartın, Giresun, Hakkari, Karabük, Kırıkkale, Sakarya ve Zonguldak il özel idarelerinin tahakkuk edecek payları 3 kat;
- Ağrı, Ardahan, Bolu, Hatay, Kastamonu, Sinop, Mardin, Ordu, Rize ve Trabzon il özel idarelerinin tahakkuk edecek payları 2 kat,

olmak üzere 1999 yılının Temmuz-Aralık ayları arasını kapsayacak şekilde artırılmıştır. Söz konusu illere depremin vuku bulunduğu diğer illerin eklenmesi ile ilgili olarak bir BKK çıkarılabilir;

Belediyelerin İller Bankası'na olan yatırım borçları Maliye Bakanlığı ve DPT Müsteşarlığı'nın uygun görüşü ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar çerçevesinde ertelenir veya terkin edilir. (16.11.1995 tarih ve 4133 sayılı Kanunla değişik 23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanun). Bu konuyla ilgili halen herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Esnaf ve Sanatkarlar, Serbest Meslek Mensupları ile Sanayici ve Ticaret Erbabına Yardım ile İlgili Düzenlemeler

Hazine Müsteşarlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edilecek oran ve belirlenecek esas ve usullere göre T. Halk Bankası'nca kredi verilir. (23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanun);

Konuyla ilgili olarak 99/13233 sayılı BKK ile, tabii afete maruz kalan yörelerde bulunanların T.Halk Bankası'na olan borçlarının ertelenmesinde ve yeni krediler açılmasında 24.6.1998 tarihli ve 98/11301 sayılı Kararname hükümlerine göre işlem yapılır. 30.06.1998 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 98/11301 sayılı "Tabii Afete Maruz Kalan Yörelerde Faaliyette Bulunanların T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesine ve Yeni Kredi Açılmasına Dair Karar"a göre, tabii afetlere maruz kalan yörelerde, gayrimenkul ve menkul malları zarar gören ya da yöre ekonomisinin etkilenmesi sebebiyle ticari ve sınai faaliyetleri sekteye uğrayan ve bu durumları T.Halk Bankası temsilcisinin de bulunacağı il ve ilçe hasar tespit komisyonlarınca belirlenen esnaf ve sanatkarların, KOBİ'lerin, serbest meslek mensupları ile sanayi ve ticaret erbabının T.Halk Bankası'na olan mevcut borçları ilk yıl faizsiz ve anapara ödemesiz ve müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl süreyle ertelenebilmekte; ayrıca, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl vadeli işletme kredisi; makina, teçhizat alımı ile işyeri onarımına ilişkin olarak, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 4 yılda 8 eşit taksitle ödenmek üzere 5 yıl vadeli tesis kredisi açılabilir. Açılacak işletme ve tesis kredileri için gerekli kaynak, 98/11295 sayılı Kararname uyarınca, Başbakan onayı ile GDF'den T.Halk Bankası'na aktarılır.

Çiftçilere yardım ile İlgili Düzenlemeler

Hazine Müsteşarlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tespit edilecek oran ve belirlenecek esas ve usullere göre T.C. Ziraat Bankası'nca kredi verilir. (23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanun);

Konuyla ilgili olarak 99/13233 sayılı BKK ile, **İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Bolu, Yalova, Eskişehir** illerinde meydana gelen tabii afet nedeniyle tarımsal işletme, tarımsal ürün ve hayvan varlıkları ile menkul, gayrimenkul malları ve işyerleri zarar gören ve bu durumları il ve ilçe hasar tespit ve ihtiyaç komisyonlarınca belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin TC Ziraat Bankası, Tarım

Kredi Kooperatifleri ve TİGEM'e olan mevcut borçları, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl süreyle ertelenir. Zarar gördüğü tespit edilen gerçek ve tüzel kişi üreticilere TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince belirlenecek limitler dahilinde, azami 1 yıl vadeli işletme kredisi, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, azami 5 yıla kadar yatırım kredisi açılır;

Çiftçilerin canlı hayvan kayıplarının karşılığı 2090 sayılı Kanun'la kurulmuş bulunan Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu hesabından temin edilerek aynı olarak verilir, (23.7.1995 tarih ve 4123 sayılı Kanun ile değişik 20.6.1977 tarih ve 2090 sayılı Kanun); Bu konuyla ilgili halen herhangi bir düzenleme yapılmamıştır;

Ekiliş ve ürünleri en az % 40 oranında zarar gören ve durumları İl İhtiyaç Komisyonlarınca tespit edilmiş bulunan çiftçilere 5254 sayılı Kanun'a göre dağıtılacak tohumlukların karşılığı olarak Hazine Müsteşarlığı Bütçesi'nde yer alan "Gübre ve Diğer Tarımsal Girdi Teşviki İçin Yapılacak Ödemeler" harcama kalemindeki ödenekten DFİF harcama kalemine aktarılacak 30 trilyon TL'ye kadar meblağdan T.C. Ziraat Bankası'nca en geç 01.09.1999 tarihine kadar bir yıl vadeli ve faizsiz tohumluk kredisi açılır. (20.8.1999 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 99/13172 sayılı Karar); Ancak, sözkonusu Karar Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem felaketinden mağdur olan çiftçilerin zararlarının karşılanması amacıyla çıkartılmamıştır. Bununla birlikte, çiftçilerin tarımsal varlığı %40 oranında zarar görmüş ise, bu bölgede zirai kredi borçlarının bir yıl süre ile ve faizsiz olarak ertelenmesi mümkün olabilecektir.

Konut Sahipleri ile İlgili Düzenlemeler

99/13233 sayılı BKK ile, **İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Bolu, Yalova, Eskişehir** illerinde meydana gelen tabii afet nedeniyle gayrimenkul ve menkul malları zarar gören ve bu durumları il ve ilçe hasar tespit ve ihtiyaç komisyonlarınca belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin T.Emlak Bankası'na olan mevcut borçları, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl süreyle ertelenir. Bu düzenlemeden sadece konut nedeniyle zarara uğrayanlar değil, T. Emlak Bankasından tüm kredi kullananlar yararlanacaktır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan, fiilen oturdukları konutları ve kullandıkları işyerleri hasar görenlere, yıkık veya ağır hasarlı olanlara 300 milyon TL (Haz.98 kurlarıyla 1.153 \$), orta hasarlı olanlara 200 milyon TL (Haz.98 kurlarıyla 769 \$), hafif hasarlı olanlara 100 milyon TL (Haz.98 kurlarıyla 384 \$) karşılıksız yardım yapılır. *Sözkonusu yardım miktarının \$ bazında Haziran 1998 seviyesine yükseltilmesi için BKK çıkarılması gerekmektedir.*

7269 sayılı Kanun ile 2985 sayılı Toplu Konut Kanununa dayanılarak kredi verilen inşaatı tamamlanmış veya devam etmekte olan konutlardan hasar görenlerin Toplu Konut İdaresi'ne veya bankalara olan borçlarının ertelenmesine veya silinmesine Bakanlar Kurulu yetkilidir, (23.7.1995 tarih ve

4123 sayılı Kanun); Bu konuyla ilgili olarak 98/11126 sayılı BKK ile, Toplu Konut Fonu'ndan (TKF) daha önce kredilendirilen ve tabii afetlerden zarar gören inşaatı tamamlanmış veya devam etmekte olan konutlardan ağır hasarlı olduğu tespit edilen ve yeniden inşa edilmesi gerekli görülen konutların sahiplerinin TKF'ye olan kredi borçlarının silineceğine; TKF'den daha önce kredilendirilen ve tabii afetlerden zarar gören inşaatı tamamlanmış ve kredi geri ödemesi başlamış konutlardan hasarsız veya onarılabilir durumda olduğu tespit edilen konutların sahiplerinin TKF'ye olan kredi borçlarının tabii afetin vuku bulunduğu tarihten itibaren bir yıl süreyle ve faizsiz olarak erteleneceğine karar verilmiştir.

Kamu Personeli İle İlgili Düzenlemeler

16.11.1995 tarih ve 4133 sayılı kanun Ek Md. 4 ile tabii afete maruz bölgelerde çalışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi personele bütçe kanunlarında yer alan fazla çalışma ücretinin iki katını geçmemek üzere fazla çalışma ücreti ödenir. Ayrıca, bu bölgede çalışan her statüdeki personele ek gösterge dahil en yüksek devlet memurları aylığının brüt tutarının yüzde 50'sini geçmemek kaydı ile tazminat aylık ve ücretleri ile birlikte ödenir. Fazla çalışma ve tazminatın hangi yüzdede ve ne miktarda ödeneceğini Maliye Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararlaştırır.

31.05.1998 tarihli Resmi Gazetede 98/11129 sayılı "Afete Maruz Kalan Bazı Bölgelerde Çalışan Kamu Personeline Ödenecek Fazla Çalışma Ücretine İlişkin Karar" yayımlanarak afet bölgelerinde çalıştırılan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın memur ve sözleşmeli personeli ile diğer kurumların personeline yaptırılacak olan fazla çalışma esasları düzenlenmiştir.

Sosyal Güvenlikle İlgili Düzenlemeler

506 sayılı SSK Yasası'nın 80'nci maddesinde afete uğrayan ve bunu belgeleyen işverenlere üç ay içinde talepte bulunmaları halinde mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçlarının hadisenin vuku bulunduğu tarihten itibaren bir yıla kadar ertelenebileceği hükmü yer almaktadır.

1479 sayılı Bağ-Kur ve 2926 sayılı Tarım Sigortalıları Hakkındaki kanuna göre afete uğrayan sigortalının ödenmeyen sigorta primlerine altı ay süreyle (tarım sigortalısında bir yıl süreyle) gecikme zammı uygulanmayacağı hükmü yer almaktadır.

07.04.1992 tarihli Resmi Gazetede "Doğal Afet Sonucu Ödenemeyen Bağkur Primlerinin Ertelenmesi ile İlgili Uygulama Tebliği" yayımlanmıştır. Buna göre, doğal afet nedeniyle işyeri veya ikametgahı yıkılan sigortalı belgelediği aya ilişkin primini altı ay içinde gecikme zammı uygulanmadan ödeyebilir.

08.09. 1999 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 4447 sayılı Yasa'ya göre depremde yaralanan veya sakat kalan sigortalıya verilecek protez, araç ve gereç için katılım payı alınmaması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, depremde malul kalan sigortalı veya iştirakçiler ile ölen sigortalı veya iştirakçilerin hak

sahiplerine en az 360 gün prim veya 12 aylık prim veya kesenek ödenmiş ve her ne ad altında olursa olsun sosyal güvenlik kurumlarından gelir veya aylık almamak şartıyla; 506, 2925, 5434, 1479 ve 2926 sayılı kanunlarda öngörülen prim veya kesenek ödeme süresi aranmaksızın ilgili kurumca kendi mevzuatlarına göre aylık bağlanması esasları getirilmiştir.

Diğer Düzenlemeler

27.8.1999 tarih ve 4452 sayılı "Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Kanun" ile Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verilmektedir. Bakanlar Kuruluna verilen yetki 29.11.1999 tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar birden fazla KHK çıkarılabilir.

Bu çerçevede çıkarılan 574 sayılı "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile, 7269 sayılı Kanun'un bazı maddelerinde değişiklikler yapılmış ve geçici maddeler eklenmiştir. Yapılan değişikliklerle, hasar tespit çalışmalarında görevlendirilecek personelin kapsamı genişletilmiş; yıkılması gereken binalar için tehlikenin giderilmesi amacıyla itiraz süreleri kısaltılmış, ruhsatsız bina sahiplerinin konut yaptırılması veya kredi verilmesi konularında hak sahibi kabul edilmeyecekleri; mülkiyeti tüzel kişilere ait olan binalara yardım yapılmayacağı hükme bağlanmıştır.

01.04.1992 tarihli Resmi Gazetede 92/2877 sayılı "Afetlerin Önlenmesi ve Zararların Azaltılması Amacıyla Hibe Olarak Yurtdışından Gönderilen Geçici veya Daimi Olarak İthal Edilecek Malzeme ve Teknik Ekipmanların İthalde Alınan Her Türlü Fonlar ile Vergi, Resim ve Harçlardan Muaf Tutulması Hakkında Karar" yayımlanmıştır.

2. Depremın Kamu Finansmanı Üzerindeki Muhtemel Etkileri

Hukuki düzenlemeler çerçevesinde kamu kesiminin üstlendiği maliyetler ile deprem sonucunda kamu altyapı ve üretim tesislerinin uğradığı zararlar kamu finansmanını etkileyecektir. Bu tutarın belirlenebilmesi için mevcut bilgiler ve çeşitli varsayımlar kullanılarak aşağıdaki tahminler yapılmıştır. Hasar tesbitlerinin kesinleşmesi ve kamu kesiminin üstleneceği maliyetlere ilişkin düzenlemelerin belirginleşmesi durumunda ihtiyacın tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

a. Konsolide Bütçe Üzerine Etkiler

Gelirler Üzerindeki Etkiler

Deprem nedeniyle yapılan vergi ertelemelerinin ve depremden dolayı meydana gelebilecek vergi kayıplarının toplamı 270,2 trilyon lira olarak tahmin edilmiştir.

Tahsil edilemeyeceği düşünölen gelirler vergi kalemleri itibariyle şöyledir;

Gelir Vergisi: 67.000 milyar lira
Kurumlar Vergisi: 38.500 milyar lira,
Motorlu Taşıtlar Vergisi: 758 milyar lira,
Dahilde Alınan KDV: 150.000 milyar lira,
BSMV: 2.189 milyar lira,
Damga Vergisi: 7.268 milyar lira,
Harçlar: 4.500 milyar lira,

TOPLAM: 270,2 trilyon lira.

Harcamalar Üzerindeki Etkiler

Deprem nedeniyle Bütçe harcamalarında,

- Prefabrik konut inşaatından 53 trilyon lira, 35.000 adet geçici konut yapılacağı ve her bir konutun maliyetinin ortalama 1.5 milyar lira olacağı varsayımıyla.
- Tam hasarlı binaların alt yapı dahil yapımı için 1.050 trilyon lira, 120.000 konutun ortalama 7 milyar lira maliyetle yapılacağı ve bu maliyete yüzde 25 oranında ilave altyapı maliyetinin geleceği varsayımıyla.
- Orta hasarlı binaların yapım ve onarımı için 460 trilyon lira,
- Okul, yurt, üniversite binaları ile spor tesisleri yapım ve onarımı için 33 trilyon lira,
- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün akaryakıt ve parça alımı için 11 trilyon lira,
- Karayollarının bakım ve onarımı için 80 trilyon lira,
- Sağlık tesisleri yapım, onarım ve diğer giderleri için 23 trilyon lira,
- Çalışanların ödenek, yolluk, fazla çalışma ücretleri ve tedavi yardımlarındaki artış için 41 trilyon lira,
- Diğer kamu kurumlarının yıkılan ve hasar gören binalarının yapım ve onarımı için 10 trilyon lira,

olmak üzere toplam 1.761 trilyon liralık bir artış beklenmektedir.

b. Kamu Bankaları Görev Zararları

Marmara bölgesinde meydana gelen depremden etkilenen kişi ve kurumların TCZB, Halk ve Emlak Bankasına olan borçlarının ertelenmesi, ayrıca Ziraat Bankasınca bu kişilere yeni kredi açılması sonucu 2000 yılında **doğacak görev zararları 305 trilyon lira olarak tahmin edilmektedir.**

i. Ziraat Bankası

T.C. Ziraat Bankasınca kredi ertelenmesi nedeniyle 2000 yılında tahakkuk edecek görev zararı alacağının 108 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir. 99/13233 sayılı BKK'na göre; depremden zarar gören kişilere yeni açılacak kredi miktarının 80 trilyon lira seviyesinde olacağı ve bu

işlemden doğacak 80 trilyon liralık gelir kaybı ile birlikte, **toplam görev zararı alacağının 188 trilyon lira seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.**

ii. Halk Bankası

1998 yıl sonu itibariyle; depremden en çok zarar gören Kocaeli, Adapazarı ve Yalova illerinde verilen krediler 15 trilyon lira seviyesindedir. Banka'nın 1999 yılı programında ihtisas kredilerinin artış hızı yüzde 77 olarak öngörülmüştür. Depremın vuku bulunduğu 17 Ağustos 1999 tarihine kadar, bu illere verilen kredilerin yüzde 60 oranında arttığı varsayımıyla, Kocaeli, Yalova ve Adapazarı illerinde kullanılan kredilerin 24 trilyon lira olarak tahmin edilebilir.

99/13233 sayılı Kararnamede asgari bir hasar tespit oranına yer verilmemiş olması nedeniyle, gayrimenkul ve menkul malları çok az da olsa zarar gören ve ticari faaliyetleri sekteye uğrayan kredi müşterilerinin erteleme talebinde bulunacakları ortadadır. Bu çerçevede; söz konusu 3 ilde kullanılan kredilerin tamamının erteleneceği, diğer illerden gelen taleplerle bu miktarın 40 trilyon liraya ulaşacağı varsayılabilir. Bu durumda; **Halk Bankasının ticari kredi faiz oranının yüzde 135 olduğu dikkate alınarak, 2000 yılında doğabilecek görev zararı alacağı 54 trilyon liraya ulaşmaktadır.**

iii. Emlak Bankası

T.Emlak Bankasının uyguladığı ortalama ticari kredi faiz oranı yüzde 120 olup, her üç ayda bir bileşik faiz oranına göre faiz tahakkuk ettirildiğinde yıllık faiz oranı yüzde 185'e yükselmektedir. Yalova, Kocaeli ve Adapazarı illerinde kullanılan krediler ile İstanbul Avcılar şubesince kullanılan kredilerin tamamı ve Kararname kapsamına giren diğer illerdeki kredilerin belirli bir kısmı dikkate alınarak yapılan hesaplamada, ertelenecek kredi miktarı 50 trilyon liraya ulaşmaktadır. Kararnameye göre ertelenen kredi faizlerinin yarısı(basit faizle hesaplanacaktır.) kredi müşterilerinden alınacağı için (Yüzde 185-yüzde 60= yüzde 125), **2000 yılında kredi erteleme işleminden doğacak zararın 62,5 trilyon lira civarında olacağı tahmin edilmektedir.** Bu hesaplamada gayrinakdi krediler hariç tutulmuştur.

c. Sosyal Güvenlik Sistemine Etkileri

Marmara bölgesindeki depremin sosyal güvenlik primlerinin ertelenmesi ve prim kayıplarından dolayı **sosyal güvenlik kuruluşlarına getireceği maliyet 1999 yılı için 68 trilyon lira olarak tahmin edilmiştir. 2000 yılı kayıplarında dikkate alınırsa bu tutar 73 trilyon liraya yükselmektedir.**

Ancak, ertelenen primlerin 2000 yılında tahsil edileceği varsayıldığında ve 2000 yılı içindeki diğer maliyetlerle birlikte toplam net maliyet 5 trilyon lira olmaktadır.

d. Mahalli İdareler Üzerine Etkiler

Deprem bölgesinde hasar gören su ve kanalizasyon şebekelerinin yapım ve onarımında kullanılmak üzere, İller Bankasının,

Kanalizasyon için 61 trilyon lira,
İçmesuyu için 32 trilyon lira,
olmak üzere toplam 93 trilyon liraya ihtiyacı vardır.

Ayrıca, vergi gelirlerindeki kayıptan dolayı mahalli idarelere genel bütçeden gönderilecek paylarda yaklaşık 40 trilyon liralık bir azalma beklenmektedir.

Böylece mahalli idareler için toplam maliyet 133 trilyon lira olarak tahmin edilmektedir.

e. Fonlar Üzerine Etkiler

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan;

-Ölenler için 10,5 trilyon lira,
15.000 ölen olduğu ve her bir ölen için 700 milyon lira ödeneceği varsayılmıştır

-1 derece sakatlar için 1,1 trilyon lira,
2.500 kişinin birinci derecede sakat kaldığı ve her bir sakat kalan için 420 milyon lira ödeneceği varsayılmıştır.

-2. derece sakatlar için 2,1 trilyon lira,
7.500 kişinin ikinci derecede sakat kaldığı ve her bir sakat kalan için 280 milyon lira ödeneceği varsayılmıştır.

-konutu yıkılanlar için 34,9 trilyon lira,
66.500 konutun yıkıldığı ve yıkılan her bir konut için 525 milyon liralık yardım yapılacağı varsayılmıştır.

-konutu orta hasarlı olanlar için 8,1 trilyon lira,
23.200 konutun orta hasarlı olduğu ve orta hasarlı her bir konut için 350 milyon liralık yardım yapılacağı varsayılmıştır.

-konutu az hasarlı olanlar için 4,1 trilyon lira,
23.200 konutun az hasarlı olduğu ve az hasarlı her bir konut için 175 milyon liralık yardım yapılacağı varsayılmıştır.

olmak üzere toplam 60,8 trilyon liralık yardım yapılacağı tahmin edilmektedir.

f. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Üzerine Etkiler

Depremde; TEAŞ, TEDAŞ, TCDD ve bağlı ortaklığı TÜVASAŞ, TÜPRAŞ, PETKİM, TZDK, İGSAŞ ve TELEKOM'un zarar gördüğü tespit edilmiştir. Kuruluşlar itibariyle maddi hasar ve üretim kaybından kaynaklanan zararlara ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

TEAŞ

Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem felaketi, TEAŞ'ta üretim kaybına neden olmamıştır. Bununla birlikte, depremin Kuruluşa verdiği maddi zararın 700 milyar lira civarında olduğu tahmin edilmektedir. Söz konusu tutarın en büyük kalemi 498 milyar lira ile 9 adet kesicidir. TEAŞ, depremden hemen sonra, bölgeye 118 personelini göndermiş olup bunun maliyeti 11,5 milyar liradır. Diğer maliyetler de dikkate alındığında depremin TEAŞ'a verdiği zararın 1,2 trilyon lira olacağı tahmin edilmektedir. Diğer yandan TEAŞ'ın bölgeye gönderdiği vinç, ekip aracı, karavan ve damperli araçların maliyeti hesaplamalarda dikkate alınmamıştır.

TEAŞ'ın oluşan kayıplarının finansmanının tamamının kuruluşun öz kaynaklarından finanse edileceği tahmin edilmektedir.

TEDAŞ

Deprem nedeniyle TEDAŞ'ın havai hat, trafo ve direk mesnetlerinin yıkılması sonucu oluşan maddi hasarın 31,5 trilyon (70 milyon dolar) olduğu tahmin edilmektedir.

Ayrıca, Sakarya, Bolu, Yalova ve Kocaeli illerindeki satış kaybının sırasıyla; 350, 300, 300 ve 1.600 milyar lira olmak üzere toplam 2.6 trilyon lira olduğu tahmin edilmektedir.

TCDD

TCDD'nin depremde; Derince Limanında, demiryollarında, elektrifikasyon ve sinyalizasyon tesislerinde, sabit tesislerinde ve çeken-çekilen araçlarında hasar meydana gelmiştir. Söz konusu varlıklarda oluşan zarar tutarı 26.5 trilyon liradır.

Kuruluşun deprem zararın tümünün Hazine tarafından karşılanması gerekmektedir.

TCDD'nin bağlı ortaklığı olan TÜVASAŞ'ın fabrikası yerle bir olmuştur. Kuruluşun maddi hasarının 36 trilyon lira olduğu tahmin edilmektedir.

Oluşan zarar Kuruluşun öz kaynaklarından karşılanacaktır.

TÜPRAŞ

Depremi en fazla zarar verdiği kuruluş TÜPRAŞ'tır. Kuruluşun depremden dolayı uğradığı maddi hasar 50.8 trilyon liradır. Ayrıca, TÜPRAŞ'ın 15.0 trilyon liralık işletme zararı söz konusudur.

Deprem nedeniyle TÜPRAŞ'ta üretim kaybının 246.8 trilyon lira olacağı tahmin edilmektedir.

TÜPRAŞ'ın maddi hasar, işletme zararı ve üretim kaybindan oluşan zararlarının, 235.7 trilyon lirası maliyet düşüşü, 48.3 trilyon lirası sigorta, 28.7 trilyon lirası ise Kuruluşun öz kaynaklarından karşılanacaktır.

PETKİM

PETKİM'in depremden dolayı uğradığı maddi hasarın 3.0 trilyon liradır.

PETKİM'de deprem nedeniyle ortaya çıkan üretim kaybının ise 15.2 trilyon lira olduğu tahmin edilmektedir.

PETKİM zararının 13.2 trilyon lirasının maliyet düşüşü, 5.0 trilyon lirasının ise öz kaynaklardan karşılanacağı tahmin edilmektedir.

TZDK

Deprem dolayısıyla TZDK'nın maddi hasarı 250 milyar lira olup bunun finansmanının Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından karşılanacağı tahmin edilmektedir.

İGSAŞ

İGSAŞ'ın deprem dolayısıyla maddi hasarı 9.4 trilyon liradır. Ayrıca, kuruluşun 8.4 trilyon liralık üretim kaybının olduğu tahmin edilmektedir.

Söz konusu zararın; 7.9 trilyon lirasının maliyet düşüşünden, 9.4 trilyon lirasının sigortadan ve kalan 548 milyar liranın ise öz kaynaklardan finanse edileceği varsayılmıştır.

TELEKOM

Bina, santral ve şebeke kaybindan dolayı TELEKOM'un karşılaştığı maddi hasarın 18.7 trilyon lira (41,6 milyon dolar) olduğu tahmin edilmektedir.

Ayrıca, deprem bölgesindeki abonelere ancak Aralık ayından sonra fatura gönderilebileceği ve bunların faizsiz olarak taksitlendirileceği varsayımı altında işletme gelir kaybı ve faizinin 14,1 trilyon lira (31,6 milyon dolar) olması beklenmektedir.

Böylece, **KİT'lerin deprem nedeniyle uğradıkları maddi hasar;**

TÜPRAŞ için 66 trilyon lira,
TCDD için 26,5 trilyon lira,
TÜVASAŞ için 36 trilyon lira
TEAŞ için 1,2 trilyon lira,
TEDAŞ için 31,5 trilyon lira,
PETKİM için 3 trilyon lira,
TZDK için 250 milyar lira,
İGSAŞ için 9,4 trilyon lira,
TELEKOM için 18,7 trilyon lira,

olmak üzere toplam 192,6 trilyon liradır.

Böylece depremin kamu finansmanı üzerindeki etkisi;

Bütçe için 2.031,2 trilyon lira,
Kamu bankaları için 305 trilyon lira,
KİT'ler için 192,6 trilyon lira,
Sosyal Güvenlik Kuruluşları için 73 trilyon lira,
Mahalli İdareler için 133 trilyon lira,
Fonlar için 60,8 trilyon lira,

olmak üzere toplam 2.796 trilyon liradır. Ortalama 450.000 TL/\$ varsayımı ile bu tutar yaklaşık 6.2 milyar dolar olmaktadır.

Depremin Kamu Finansmanına Etkisi

	Trilyon TL.	Milyon Dolar
Bütçe	2.031,2	4.513,8
Kamu Bankaları Görev Zararı	305,0	677,8
KİT'ler	192,6	428,0
Sosyal Güvenlik Kuruluşları	73,0	162,2
Mahalli İdareler	133,0	295,6
Fonlar	60,8	135,1
Toplam	2.795,6	6.212,5

Tespit edilen bu harcamanın önemli bir bölümünün 2000 yılında gerçekleşmesi beklenmekle beraber, 1999 yılı için de özellikle acil işler için harcama gerekmektedir. Ancak hasarların telafisi için kullanılabilir mevcut bütçe kaynakları yetersizdir. Bu nedenle mevcut harcamalarda tasarruf imkanlarının yaratılması ve ilave finansman kaynaklarının hayata geçirilmesi gerekli görülmektedir. Mevcut bütçe imkanlarına göre kamu yatırımları açısından kullanılabilir kaynaklar aşağıda verilmiştir.

Yedek Ödenek

Mevcut 450 trilyon TL.sından 360 trilyon TL.sı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edilen önergeyle çeşitli kamu kurumlarına ve işlere tahsis edilmiştir. Geri kalan 90 trilyon TL.sı Maliye Bakanlığı yetkisinde ihtiyaç oldukça kullanılmaktadır. Dolayısıyla, deprem ihtiyacı için harcanabilir miktarın Maliye Bakanlığınca belirlenmesi uygun olacaktır.

Yatırımları Hızlandırma Ödeneği

Mevcut 25 trilyon TL. ödenekten 4,3 trilyon lirası tahsis edilmiş olup, 20,7 trilyon lira kalmış bulunmaktadır. Ayrıca, 3,2 trilyon TL ödenek işlem aşamasında bulunmaktadır.

Ek Bütçe Kanun Tasarısı

Maliye Bakanlığı deprem nedeniyle ortaya çıkabilecek harcamaların gerçekleştirilebilmesi için 500 trilyon lira tutarında ek bütçe kanun tasarısını TBMM'ne sunmuştur.

3. Depremın Finansman İhtiyacı İçin Alternatif Kaynaklar

Marmara bölgesindeki depremden dolayı meydana gelen ve gelecek olan zararların telafisi için kamunun yaklaşık 2.795 trilyon (6.212 milyon dolar) liraya ihtiyacı olacağı tahmin edilmiştir. Bu tutarın bir kısmı dış yardım ve kredilerle finanse edilirken, kalan kısmının iç kaynaklardan karşılanması gerekmektedir.

a. Dış Finansman

Depremden dolayı meydana gelen zararların telafisi için gerek uluslararası kuruluşlardan gerekse yabancı ülkelere bir kısım ayni ve nakdi yardımlar gönderilmiş olup, bundan sonra gönderilecek hibe ve krediler üzerinde görüşmeler devam etmektedir. Yabancı ülke ve uluslararası kuruluşlardan gelen ve gelmesi muhtemel hibe ve krediler aşağıda verilmiştir;

Hibe ve Yardımlar	: 100 milyon \$
IMF	: 320 milyon \$
Dünya Bankası	: 1.050 milyon \$
Avrupa Birliği	: 690 milyon \$
Diğer	: 300 milyon \$

TOPLAM : 2.460 Milyon \$

b. İç Finansman

Dış finansman ile telafi edilemeyen zararların iç kaynaklardan finanse edilmesi gerekmektedir. Ancak, 3.752 milyon dolar olarak tahmin edilen bu finansmanın tamamen mevcut Bütçe imkanlarıyla karşılanması mümkün görülmemektedir. Bundan dolayı, ya ilave gelir kaynakları bulunmalı ya da

borçlanma yoluna gidilmelidir. Ancak, Bütçe üzerindeki faiz yükü dikkate alındığında iç borçlanmanın en son alternatif olarak düşünülmesi gerekmektedir. Bu nedenle, zararın telafisi için TBMM'de bulunan vergi tasarısı ile bedelli askerlik uygulamasına öncelik verilmelidir.

a. Bedelli Askerlik

Bedelli askerlikle ilgili olarak yapılan açıklamada 200 bin kişinin bedelli askerlikten yararlanma hakkı olduğu ifade edilmiştir. Bunun 45 bin kişisi 40 yaşın üzerindedir. 40 yaş üzerindekiilerin tamamının, geriye kalan 150 bin kişinin yüzde 70'ini oluşturan 105 bin kişinin bedelli askerlik uygulamasından yararlanacağı varsayıldığında bu uygulamadan yaklaşık 1.330 milyon dolarlık bir gelir beklenmektedir.

b. Depremle İlgili Vergi Tasarısı

Marmara bölgesi ve civarında meydana gelen depremin yol açtığı ekonomik kayıpları gidermek amacıyla hazırlanan vergi tasarısı Plan ve Bütçe Komisyonu'ndan geçip Meclis Genel Kurulu'na sevk edilmiştir. Bu tasarıyla getirilmek istenen vergi düzenlemeleri şunlardır;

Ek Gelir ve Kurumlar Vergisi

Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin 1998 yılı kazançları üzerinden, bir defaya mahsus, yüzde 5 oranında ek gelir ve kurumlar vergisi alınması öngörülmektedir.

Ücretlerden Ek Vergi

1998 yılı gelir vergisi matrahı toplamı 12 milyar lirayı geçen ücretlilerden bir defaya mahsus olmak üzere, ücret gelirlerinin 12 milyar lirayı aşan kısmından yüzde 5 oranında ek vergi alınması öngörülmektedir.

Ek Götürü Vergi

Ticari ve meslek kazançları götürü usülde tespit edilen gelir vergisi mükelleflerinin 1998 yılına ilişkin götürü matrahları üzerinden, bir defaya mahsus, yüzde 5 oranında ek vergi alınması öngörülmektedir.

Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi

Bir defaya mahsus olmak üzere, 1999 yılı için tahakkuk ettirilen motorlu taşıtlar vergisi tutarı kadar ek motorlu taşıtlar vergisi alınması öngörülmektedir.

Ek Emlak Vergisi

Birden fazla konutu olanların seçecekleri bir tanesi için veya tek evi olup da 200 metrekareyi geçen emlak vergisi mükelleflerinden bir defaya mahsus olmak üzere 1999 yılında ödedikleri emlak vergisi kadar ek emlak vergisi alınması öngörülmektedir.

Özel İletişim Vergisi

2000 yılı Haziran ayına kadar olmak üzere cep telefonlarından yapılan konuşma bedellerinin yüzde 25'i oranında özel iletişim vergisi alınması öngörülmektedir.

Değerli Kağıtlar Vergisi

Bankalar tarafından basılacak her bir çek yaprağı için 600.000 lira tutarında vergi alınması öngörülmektedir.

Depremle ilgili vergi tasarısından beklenen gelir tahmini şöyledir;

1999-2000 Dönemi

	Trilyon TL	Milyon \$
Ek Emlak Vergisi	9	17
Ek Götürü Vergi	6	12
Ücretlerden Ek Vergi	6	11
Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi	100	222
Değerli Kağıtlar Vergisi	4	8
Özel İletişim Vergisi	235	520
Ek Gelir Vergisi	110	245
Ek Kurumlar Vergisi	145	320
Toplam	615	1.355

c.Afetler Fonu Gelirlerinin Artırılması

Marmara bölgesinde yaşanan depremin ortaya çıkardığı sonuçlardan birisi de böyle bir felakete karşılaşılması durumunda bu felaketin ortaya çıkardığı zararları karşılayacak bir finansman mekanizmasının yetersiz olduğudur. Bu tür felaketlerin getirdiği zararları finanse etmek için kurulan Afetler Fonunun Bütçe içine alınması ve yetersiz ödenek verilmesi, bu fonun amacını yerine getirmesini engellemektedir. Örneğin, 1999 yılında 75 trilyon lira gelir beklenen Afetler Fonuna sadece 3 trilyon liralık ödenek verilmiştir. Bu fonun amacını gerçekleştirebilmesi için gelirlerinin artırılması gereği ortadadır.

Afetler Fonu gelirlerini artırmak için emlak vergisi ve tapu harçlarına 0,5 puan ilave yapılmasının yararlı olacağına inanılmaktadır. Buradan elde edilecek gelirlerin Afetler Fonuna aktarılması ve bu düzenlemenin Ekim 1999'da yapılması durumunda gelecek tahmini gelir şöyledir;

	1999 (Trilyon TL)	2000 (Trilyon TL)
Emlak Vergisi	43	45
Tapu Harcı	12	57
Toplam	55	102

Bu öneri çerçevesinde Emlak vergisinden sağlanacak ilave gelir, depremle ilgili mevcut vergi tasarısındaki bir defalık hükmün aksine süreklilik arzedecek

ve birden fazla konutu olan değil tüm konut sahiplerine mükellefiyet yükleyecek şekilde düzenlenmiştir. İlave olarak önerilen bu gelirin belirli bir bölümünün, örneğin yüzde 25'inin bütçe dışına alınarak nemalandırılacak şekilde özel bir hesapta tutulmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Böylece, tabii afet anında devletin elinde hazır bir finansman imkanı yaratılmış olacaktır.

Sonuç olarak **deprem nedeniyle ortaya çıkan finansman ihtiyacı ve bunun hangi kaynaklardan karşılanacağı aşağıda özetlenmiştir.**

	Trilyon TL	Milyon \$
Finansman İhtiyacı	2.795	6.212
I. Dış Finansman	1.107	2.460
II. İç Finansman	1.372	3.035
Bedelli Askerlik	600	1.330
Depremle İlgili Vergi Tasarısı	615	1.355
İlave Gelir Artışları	157	350
Toplam (I+II)	2.479	5.495
Finansman Açığı	316	717
Sigorta + Fon Kaynağı	118	260
Ertelenen Vergi +Prim	160	355

Önerilen tedbirlerin alınması durumunda, depremden dolayı meydana gelen zararların telafisi için gerekli kaynağı sağlamak mümkün gözükmemektedir. 2.795 trilyon liralık (6.212 milyon dolar) finansman ihtiyacının 2.479 trilyon lirası (5.495 milyon dolar) dış finansman ve önerilen tedbirlerden sağlanacak gelirlerle karşılanabilmektedir. Geriye kalan açığın önemli bir kısmı da, KİT'lerin sigortadan alacakları ve özkaynakları, SYDTF'nin kendi kaynakları ve ertelenen vergi ve sigorta primlerinin 2000 yılında tahsil edilmesi ile finanse edilebilecektir.

C. Deprem Sonrası Temel Makroekonomik Göstergelere İlişkin Bekleyişler

Ekonomide deprem öncesi gelişmeler ve depremin etkileri gözönüne alındığında temel makroekonomik göstergelerdeki bekleyişler aşağıda verilmiştir.

1. Büyüme:

Mevcut bilgilere göre, bölgedeki üretim tesislerindeki tahribat sınırlı kalmıştır. Ancak, deprem nedeniyle bölgede nitelikli işgücü kaybı veya işgücünün yaşadığı ve/veya yaşayacağı olumsuz koşullar nedeniyle istihdam organizasyonunda gecikmeler üretim kaybına neden olmaktadır. Ayrıca, bölgede tüketim ve yatırım talebinde de ilk aşamada ciddi bir daralma ortaya çıkacaktır. Özel konutların önemli bir bölümünün sigorta kapsamında olmaması tasarrufların özel tüketim harcamalarına yönelik kullanımını sınırlandıracaktır.

Dönemler itibariyle bakıldığında üretim kaybının ağırlıklı olarak Ağustos ayının ikinci yarısı ile Eylül aylarında ortaya çıkması beklenmektedir. 1999 yılının son çeyreği ile özellikle 2000 yılının ilk yarısında ise yeniden yapılanma çalışmaları kapsamındaki harcamalara bağlı olarak iç talep ve üretimin canlanması beklenmektedir.

Mevcut veriler çerçevesinde değerlendirildiğinde, depremin büyüme üzerindeki etkisinin 1999 yılı için negatif 1 puan, 2000 yılı için ise pozitif 1.5 puan civarında olabileceği tahmin edilmektedir.

1999 yılının tamamı için büyüme tahminlerinde dikkate alınması gereken diğer bir önemli husus ikinci çeyreğe ilişkin büyüme rakamlarıdır. 31 Ağustos 1999 tarihinde açıklanan verilere göre GSMH 1999 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yıla göre yüzde 3.4 oranında daralmıştır. İkinci çeyrekte, sanayi sektöründe bir toparlanma gözlenmekle birlikte, tarım, inşaat ve ticaret sektörlerinde yaşanan olumsuz gelişmeler büyüme hızındaki düşüşün beklenenin üzerinde gerçekleşmesine yol açmıştır. Bu gelişmeler sonucunda 1999 yılının ilk yarısında GSMH'daki düşüş yüzde 5.8 olmuştur. Bu durumda, depremin etkileri dikkate alınmadan 1999 yılının ikinci yarısına ilişkin olumlu beklentiler korunsa dahi 1999 yılının tamamında GSMH büyümesinin negatif 0.5 puan civarında gerçekleşmesi sözkonusu olacaktır. Buna ilave olarak, deprem nedeniyle büyüme hızında oluşabilecek 1 puanlık düşüş eklendiğinde 1999 yılında GSMH büyümesinin negatif 1.5-2.0 civarında olacağı tahmin edilmektedir.

IMF ile müzakerelerde uzlaşmaya varılan orta vadeli programda 2000 yılında büyüme hızının yüzde 3.1 civarında olması öngörülmüştü. Ancak, deprem sonrasında yeniden yapılanma kapsamında yapılacak harcamaların büyüme hızını artırıcı etkide bulunması beklenmektedir. Deprem sonrası talep artışı nedeniyle büyüme hızında beklenen artış ve 1999 yılında büyüme hızının beklenenden daha düşük olması nedeniyle oluşacak baz etkisi de dikkate alındığında 2000 yılında büyüme hızının yüzde 5 civarlarına yükselmesi sözkonusu olacaktır. Orta vadeli programın IMF ve Dünya Bankası kaynaklarıyla da desteklenerek uygulanması ile oluşacak güven ortamı ve reel faizlerin düşüş eğilimine girmesi de 2000 yılı büyüme performansını olumlu yönde etkileyecektir. Bazı uluslararası kuruluşlar 2000 yılı büyüme hızının yüzde 5.5-6.0 civarına yükselebileceğine de işaret etmektedirler.

2. Enflasyon:

Bölgede üretimin yavaşlaması fiyatlar üzerinde arz yönlü bir baskı oluştururken, bölgenin yeniden yapılandırılması sürecinde kamu harcamalarındaki artış nedeniyle talep yönlü de bir baskı oluşacaktır. Kamu maliyesindeki deprem öncesi sıkıntılar ve depremin kamu harcama ve gelirlerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında, fiyatlarda bir artış eğilimi gözlenebilecektir.

Bununla birlikte, sanayi üretimi ve inşaat sektöründeki kapasite fazlası ve yeniden yapılanma kapsamında talep edilecek ürünlerin önemli bir bölümünün

yurtiçinde üretilme imkanının mevcut bulunması, yeniden yapılanma süreci kapsamındaki harcamaların enflasyon üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlı kalmasını sağlayacak unsurlardır.

Bu çerçevede, yapılan ilk değerlendirmeler fiyatlar üzerindeki etkinin 1999 yılında sınırlı kalacağını, 2000 yılında ise GSMH deflatöründe yaklaşık 6 puanlık bir yükselme ortaya çıkacağını göstermektedir. IMF Yakın İzleme Anlaşmasında 1999 yılında 12 aylık TEFE artışının yüzde 50-55 olacağı tahmin edilmekteydi. Deprem etkisi nedeniyle, TEFE'de üst sınırın bir miktar aşılması beklenmektedir.

Fiyatlar üzerindeki baskının sınırlı kalması ve fiyat artışlarının orta vadede tekrar düşme eğilimine girmesi, deprem nedeniyle yapılacak harcamaların bir aksiyon planı çerçevesinde yapılması, münferid tedbirlerle harcamalardan kaçınılması ve elde edilecek olan uluslararası yardım, hibe ve kredilerin boyutuna bağlıdır.

3. Ödemeler Dengesi:

Depremden en fazla etkilenen üç ilimizden yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payı yüzde 5 civarındadır. Bu çerçevede, ihracatın depremi müteakip bir ay tamamen durması, takibeden aylarda da normal seyrine göre yüzde 25 civarında gerilemesi halinde dahi 1999 yılındaki ihracat kaybı 150-200 milyon dolar civarında olacaktır. Ancak, bölgenin ihracat içindeki payına ilişkin veriler Gümrük Kapısı esaslı olduğundan bölgede üretilip diğer Gümrük kapılarından yapılan ihracatı içermemektedir. Bu çerçevede değerlendirildiğinde ve bölgenin sanayi üretimindeki yoğunluğu dikkate alındığında ihracat üzerindeki olumsuz etkinin artması riski de mevcuttur.

Depremden ağır hasar gören üç il mineral yakıtlar-yağlar, kauçuk ve kauçuktan eşya, emdirilmiş-sıvanmış mensucat ve demir çelik, demir çelikten eşya, kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları ihracatı içinde önemli paya sahiptir. Dolayısıyla, depremin toplam ihracattaki etkisi sınırlı kalmakla birlikte sektörel bazda etkilerin daha belirgin hissedilmesi muhtemeldir.

Depremi ithalat üzerindeki etkilerini ise talep ve ikame etkileri olmak üzere iki yönlü olarak incelemek mümkündür. İthalatın yüzde 60'ının petrol dışı aramalı ithalatı olduğu ve bölgede üretim faaliyetlerinin yavaşladığı gözönüne alındığında ilk aşamada ithalatta bir düşme beklenmektedir. Diğer taraftan yurtiçi üretimin azalması ve arz yönündeki bu açığın ithalatla sağlanması durumunda ithalatta bir artış gözlenebilecektir.

İzmit Rafinerisindeki hasar nedeniyle yıl sonuna kadar 4.1 milyon ton ham petrol rafineride işlenilemeyecektir. Bu miktarın 892 bin tonluk kısmının TÜPRAŞ'ın diğer rafinerilerinde işleneceği, kalan 3.2 milyon tonluk kısmın ise ürün ithalatı ile karşılanacağı öngörülmektedir. Bu durumda, hampetrol ithalatının 470 milyon dolar azalması, ürün ithalatının ise 516-611 milyon dolar arasında artması beklenmektedir. Böylece ithalattaki net artışın 50-150 milyon dolar arasında kalacağı tahmin edilmektedir.

Depremi turizm gelirlerini de olumsuz etkileyeceği tahmin edilmektedir. Ancak, depremin dış ticaret dengesi ve turizm gelirleri üzerindeki olumsuz etkisinin işçi gelirleri, hibeler ve yurtdışı reasurans şirketlerinden sağlanacak sigorta bedellerindeki artışlarla kısmen telafi edileceği ve 1999 yılının tamamında cari işlemler hesabında önemli bir dengesizliğin oluşmayacağı tahmin edilmektedir.

2000 yılında üretim ve talepteki canlanmaya bağlı olarak ithalatın artması ve transfer gelirlerinin normal eğilimine dönmesine bağlı olarak cari işlemler açığının da yükselmesi beklenmektedir. Ancak, cari işlemler dengesindeki açığın sürdürülebilir düzeyde kalacağı tahmin edilmektedir. Diğer yandan, 2000 yılında IMF, Dünya Bankası, Avrupa Birliği ve diğer ülkelerden sağlanacak kaynakların da etkisiyle net sermaye girişlerinin de önemli miktarda yükseleceği ve cari işlemler hesabındaki açığın finansmanında bir sorunla karşılaşmayacağı öngörülmektedir. Uluslararası tahkime ilişkin düzenlemenin ardından 2000 yılında doğrudan sermaye girişlerinde de önemli bir artış beklenmektedir.

4. Bütçe Dengesi:

Deprem nedeniyle 1999 yılında vergi gelirlerinde 270 trilyon liralık (GSMH'nın yüzde 0.3'ü civarında) bir kayıp oluşması beklenmektedir. Diğer yandan, deprem dolayısıyla ortaya çıkan ek harcamaları karşılamak üzere 500 trilyon liralık (GSMH'nın yüzde 0.6'sı) ek bütçe hazırlanarak TBMM'ne sevk edilmiştir. Vergi kaybı ve ek bütçe harcaması dikkate alındığında 1999 yılında bütçe açığının GSMH'nın yüzde 1.0'i kadar artması beklenmektedir. Ancak, vergi gelirlerindeki kaybı telafi etmek üzere hazırlanan vergi yasası ile bedelli askerliğe ilişkin düzenlemenin gerçekleştirilmesi durumunda 1999 yılı için bütçe açığında ortaya çıkan artış bu kaynaklardan sağlanacak gelirlerle finanse edilebilecektir.

Konut yapımı ve onarımı, altyapı ve diğer yeniden yapılanma harcamalarının bütçe harcamaları üzerinde yaratacağı baskı ağırlıklı olarak 2000 yılında ortaya çıkacaktır. Bu kapsamda, 2000 yılında deprem nedeniyle yapılması gereken ilave harcamaların GSMH'ya oranı yüzde 1.5-2 civarında olabilecektir. Ayrıca, afet nedeniyle bölgedeki gerçek ve tüzel kişilerin kamu bankalarına ve tarımsal kuruluşlara olan kredi borçlarının ertelenmesi, faiz oranlarının indirilmesi ve sübvansiyonlu yeni krediler nedeniyle oluşacak görev zararları bütçe harcamalarını artıracaktır.

Depremi bütçe gelirleri üzerindeki olumsuz etkisi sınırlı olmakla birlikte 2000 yılında da devam edecektir. 2000 yılında bütçe dengesi üzerindeki net etki ise diğer harcamalarda yapılabilecek tasarrufun boyutuna, ek vergi yasasının yürürlüğe konulma durumuna, sağlanacak dış finansman imkanlarına bağlı olacaktır.

Deprem sonrasında iç borçlanma faiz oranlarında meydana gelen yükselmenin de özellikle 2000 yılı bütçe dengesine olumsuz etkileri sözkonusu olacaktır. Ancak, deprem sonrasında sosyal güvenlik yasasının çıkarılması, sağlam kaynak arayışları, IMF ve Dünya Bankasından kaynak

sağlanması konusundaki olumlu gelişmeler sonucunda faiz oranları yeniden düşüş eğilimine girmiş bulunmaktadır. Bu eğilimin önümüzdeki dönemde daha da hızlanarak devam etmesi beklenmektedir.

5. Mali Piyasalar:

Depremi yaşadığı 17 Ağustos'tan itibaren geçen bir haftalık sürede Merkez Bankası Net Rezervlerinde, Net Dış Varlıklarında ve Net Döviz Pozisyonunda döviz talebine bağlı olarak gerilemeler yaşanmış, bu talebin karşılanabilmesi içinde yoğun olarak Merkez Bankası fonlaması gerçekleştirilmiştir. Nitekim, depremi takibeden ilk haftada Merkez Bankası rezervleri 1.3 milyar dolar gerilemiş, açık piyasa işlemleri ile de piyasalara 698.2 trilyon lira (1.6 milyar dolar) verilmiştir. Ancak, ikinci haftadan itibaren, depremin ardından yaşanan ilk şokun atlatılması ile birlikte, dış varlıklarda yeniden bir artış söz konusu olmuş, Merkez Bankası fonlamasında da depremin ardından yaşanan yoğunluk gerileme eğilimine girmiştir. 2 Eylül itibarıyla, Merkez Bankası net rezervleri, 16 Ağustos'a göre 500 milyon dolar gerilemekle birlikte depremden sonraki ilk haftaya göre 822 milyon dolar artmıştır. Aynı tarih itibarıyla, Merkez Bankasının API aracılığıyla gerçekleştirdiği fonlama miktarı 124 trilyon TL gerilemiştir. Benzer gelişmeler faiz oranlarında da görülmüş, depremin ardından ikinci el bono piyasasında faiz oranları 20 puan kadar artmış, Eylül ayı başında deprem öncesi seviyesine gerilemiştir. Bu gelişmede Merkez Bankası'nın piyasalara referans olacak gecelik ve API faiz oranlarında dalgalanma yaratmaması etkili olmuştur.

Depremden yoğun olarak zarar gören Kocaeli, Sakarya ve Yalova illerine açılmış bulunan kredilerin toplam krediler içindeki payı (1998 yıl sonu itibarıyla) yüzde 2.3 düzeyindedir. Bununla beraber, sözkonusu 3 ilde faaliyet gösteren firmaların önemli bir bölümünün merkezinin İstanbul'da olması ve bu firmaların kredi ihtiyaçlarının merkezlerinin olduğu illerden karşılandığı dikkate alınırsa bu oranın daha yüksek olması beklenmektedir.

Tablo : Depremden Etkilenen İllerin Toplam Kredilerdeki Payı (%)

İstanbul	37.74
Bursa	2.99
Bolu	0.19
Eskişehir	0.71
Az Hasarlı 4 İl Toplamı	41.63
Kocaeli	2.06
Sakarya	0.20
Yalova	0.05
Çok Hasarlı 3 il Toplamı	2.31
TOPLAM	43.94

Depremden yoğun olarak etkilenen 3 ilde kredi alarak borçlanmış olan girişimcilerin bir yandan ekonomik koşullar tekrar normale dönene kadar bu kredileri geri ödemelerinde sıkıntılar yaşayacağı, diğer yandan da işletmelerini onarmak üzere yeni krediye ihtiyaç duyacakları düşünülmektedir. Bu şartlar altında, bu bölgede yerleşik firma ve işletmeler tarafından bankalara yapılacak kredi taleplerinde artış olacağı düşünülmektedir.

Depremden en fazla zarar görmüş olan 3 ilin payı toplam TL mevduatta yüzde 2.3, toplam yabancı para mevduatta yüzde 2.7 ve toplam mevduatta da yüzde 2.5'dir.

Tablo : 7 İlin Toplam Mevduat İçindeki Payı (%)

	TL Mevduat	DTH	Toplam Mevd.
İstanbul	37.85	45.09	41.10
Bursa	2.58	2.61	2.59
Bolu	0.38	0.41	0.39
Eskişehir	0.86	0.73	0.80
Az Hasarlı 4 İl Toplamı	41.67	48.84	44.88
Kocaeli	1.67	1.89	1.77
Sakarya	0.44	0.63	0.53
Yalova	0.22	0.21	0.22
Çok Hasarlı 3 İl Toplamı	2.33	2.73	2.52
TOPLAM	44.00	51.57	47.40

Bu veriler ışığında depremden en çok etkilenen 3 ili kapsayan bölgenin toplam mevduata yaptığı katkının krediler içinden almış olduğu düşük paya paralel bir durum sergilediği görülmektedir. Buna göre, depremedelerin artan tüketim mali ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri amacıyla bir miktar mevduat çekecekleri tahmin edilse dahi bu durumun bankacılık sistemini etkileyecek düzeyde olması beklenmemektedir.

1999 yılının ilk aylarından itibaren ekonomik aktivitedeki daralma ve reel faizlerdeki yüksek seviyelere bağlı olarak sürekli artış gösteren ve Bankacılık Sisteminin sorunlu kredilerine işaret eden takipteki alacaklar, depremin ardından yaşanacak kredi geri dönüşlerindeki yavaşlamaya bağlı olarak artış gösterebilecektir. 20 Ağustos itibariyle toplam Bankacılık Sistemi gözönüne alındığında tahsili gecikmiş alacakların toplam krediler içindeki payı yüzde 10.9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın önümüzdeki günlerde yukarıda belirtilen nedenlere bağlı olarak, artış göstereceği tahmin edilmektedir.

28 Ağustos 1999 tarihinde yayımlanan 99/13233 sayılı BKK ile; Marmara Bölgesinde meydana gelen depremden zarar görenlerin kamu bankalarına olan mevcut borçlarının, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz olmak üzere 3 yıl ertelenmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, depremden zarar gören kişilere Ziraat ve Halk Bankasının ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz olmak üzere işletme ve yatırım kredisi açılacaktır. Borç ertelemelerinden ve düşük faizli yeni kredi açılmasından doğacak gelir kayıpları Kamu Bankalarına Hazine tarafından görev zararı olarak ödenecektir. Bu kapsamda oluşacak görev zararı tutarı 305 trilyon lira olarak hesaplanmaktadır.

Kamu bankalarının yanısıra özel bankalardan da kredi kullanan ve depremden zarar gören kişilerin geri ödeme güçlüğüne düşeceği göz önüne alınırsa, özel bankaların da aktif kalitesinin bozulacağı tahmin edilmektedir. Bankaların yanısıra sigorta sektörü de afet nedeniyle tazminat ödemelerinden dolayı nakit sıkıntısı ile karşılaşabilecektir.

Mali kesimin önümüzdeki dönemde karşılaşabileceği likidite sıkıntısına karşı Merkez Bankası'nın bu olağanüstü dönem için gerekli tedbirleri almasının uygun olacağı düşünülmektedir.

IV. Depremın Ekonomik ve Sosyal Sektörlere Etkileri

1. Altyapı

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Marmara Depremi neticesinde bölge altyapısında büyük hasarlar ortaya çıkmıştır. Bu hasarlar ağırlıklı olarak bölgede yer alan karayolu ve demiryolu ulaştırmasıyla enerji dağıtım ve haberleşme sektörlerinde görülmektedir.

Meydana gelen hasarlar ekonomik ve sosyal hayatı önemli düzeyde etkilemiştir. Ancak, yapılan acil müdahale sonrasında altyapılar hizmete açılabilmiştir. Gerekli teknik çalışmaların tamamlanması sonrasında yapım projelerine başlanabilecektir.

Kamu tarafından deprem sonrası hasarların giderilmesi ve yeni yapılanma çalışmalarına paralel olarak doğabilecek altyapı ihtiyaçlarının karşılanması için enerji, ulaştırma, haberleşme, güvenlik ve genel idare hizmetleri sektörlerinde kısa dönemde 200 milyon dolar, orta ve uzun dönemde 400 milyon dolar olmak üzere toplam 600 milyon dolar finansman ihtiyacı bulunmaktadır. Bu hesaplamalar kuruluşların hasar tespit çalışmalarındaki ilk belirlemeleri esas alınarak yapılmıştır. Bölgede yeni yerleşim alanlarının oluşturulması durumunda finansman ihtiyacının artması beklenmektedir.

Bu değerlere turizm sektörü ile ilgili finansman ihtiyacı dahil değildir.

a. Enerji

i. Hasarlar

Bölgede halen yatırımı devam etmekte olan enerji üretim tesislerinde kayda değer bir hasar beyan edilmemiştir. Ancak, TEAŞ Genel Müdürlüğü'nün görev alanına giren iletim tesisleri ve trafo merkezleri ile TEDAŞ, SEDAŞ, KEDAŞ, YEDAŞ ve BEDAŞ kuruluşları ile AKTAŞ şirketinin görev alanına giren dağıtım tesislerinde hasarlar mevcuttur. Özellikle dağıtım şebekesindeki hasarların boyutu önem arz etmektedir.

İletim Tesisleri

Adapazarı 380 Trafo Merkezi (TM), Osmanca 380 TM, Ereğli 380 TM, Köseköy TM, Yalova TM, Yarımca 1 TM, Sultanmurat GIS TM ve İkitelli TM'nde muhtelif teknik arızalara yol açacak mahiyette hasar oluşmuştur. Bunun yanında idari bina ve tesislerde de hasarlar vardır. Adapazarı, Osmanca ve Ereğli Trafo Merkezlerinde hasarlı teçhizatın demontajı yapılmış olup, yeni teçhizatın montajı ve diğer onarım çalışmalarına devam edilmektedir. Bu tesislerdeki çalışmaların 1 hafta içerisinde bitirilmesi beklenmektedir.

Dağıtım Tesisleri

Dağıtım tesislerinde en ağır hasar tüketicilere elektrik sağlayan AG (Alçak Gerilim) şebekesinde gerçekleşmiştir. Yaklaşık 600 adet OG/AG trafosunun harap olduğu beyan edilmektedir. Ayrıca 450 adet OG/AG trafosu sahada onarılamayacak, 1000 adet OG/AG trafosu da sahada onarılabilecek düzeyde hasar görmüştür. Söz konusu hasarlar trafo binalarının çökmesi ve direk

mesnetlerinin yıkılması sonucu gerçekleşmiştir. Bunun yanında 8200 adet direğin yıkılması sonucunda yaklaşık 1500 km uzunluğunda havai hattın kesildiği bildirilmiştir. Oluşan hasarın büyük bir bölümü TEDAŞ Genel Müdürlüğü'nün bünyesindeki diğer müesseselerden temin edilerek giderilmiştir. Tamamen yıkılmış olan veya kullanılmayacak durumda bulunan mekanların elektrik sorununun giderilmesi, ancak bu mekanlarla ilgili yeni yerleşim kararlarının netleşmesinden sonra mümkün olabilecektir.

ii. Etkileri

İletim Tesisleri

Adapazarı, Osmanca ve bunlara bağlı olarak Ereğli 380 kV Trafo Merkezlerinde enerjilendirmeye mani hasarlar dışında, alınan önlemler neticesinde sistemin çalışır duruma getirilmesi sağlanmış bulunmaktadır.

Dağıtım Tesisleri

Oluşan hasarlar nedeniyle bölgenin elektrifikasyonunda yaşanan sıkıntılar aşılmaya çalışılmaktadır. Bugün itibariyle, enerji verilebilecek tüm tesislere enerji verilebilmektedir. Ancak yıkılmış bulunan ya da iskan açısından tehlike arzeden mekanlara enerji verilmemektedir.

iii. Finansman İhtiyacı

İletim Tesisleri

Hasarlı tesislerin onarımı ve teçhizat için 1,7 milyon \$, tesisler ve idari binalar için de 1 milyon \$ olmak üzere toplam finansman ihtiyacının 2,7 milyon \$ mertebesinde olduğu tahmin edilmektedir.

Dağıtım Tesisleri

Gerçekçi bir finansman ihtiyacı ancak daha sağlıklı tetkik ve tespitlerle mümkün olabilecektir. Ayrıca, bölgedeki yerleşimin ne şekilde yapılacağı (mevcut yerleşim alanlarında veya yeni yerlerde) önemli bir parametre konumundadır. Bununla birlikte, TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalara göre tahmini finansman ihtiyacı 70 milyon \$ mertebesinde dir.

b. Ulaştırma

Karayolu Ulaştırması

i. Hasarlar

Deprem neticesinde, bölgeden geçmekte olan Anadolu Otoyolunun İzmit Doğu Kavşağı – Akyazı bölümünü kapsayan yaklaşık 60 km.lik kesiminde otoyol gövdesinde çatlaklar, çökmeler, kabarmalar ve derin yarıklar oluşmuş, otoyol üzerindeki sanat yapıları da büyük hasar görmüştür. Devlet ve İl Yolları kapsamında; İstanbul-Ankara, İzmit-Gölcük-Yalova, Sakarya-Bilecik, Hendek-Kocaeli, Akyazı-Dokurcun-Mudurnu, Adapazarı-Karasu, Bursa-Yalova, Bursa-Karacabey, Bursa-Mudanya, Mudanya-Zeytinbağı, Bursa-Gemlik, Bursa-İnegöl, İznik-Karamürsel yollarının muhtelif kesimlerinde ve bazı Köy Yollarının üst yapısında, köprü ve sanat yapılarında da bozulmalar meydana gelmiştir. Depremin hemen sonrasında Karayolları Genel Müdürlüğüne,

yörede çalışan müteahhitler kullanılarak otoyolda ve devlet yollarında trafik akışını sağlamak üzere çalışmalara başlanmıştır. Otoyolun bugün itibariyle güney kesimi gidiş-geliş olmak üzere trafiğe açıktır. Kuzey kesiminde asfaltlama çalışmalarına devam edilmektedir. Otoyolun tamamı 13 Eylül 1999'da trafiğe açılmış olacaktır. Devlet yolunda (E-5) asfalt yapımı sürdürülmekte olup yolun yer yer tek şeridi trafiğe açıktır. Çalışmanın Eylül sonuna kadar tamamlanması beklenmektedir. İl Yollarında ve köy yollarında hasar giderme çalışmalarına ise devam edilmektedir.

ii. Etkileri

Ülkemizin, karayolu ana taşıma akslarının geçtiği bölgede, yoğun bir trafik yükü bulunmaktadır. Bu nedenle, karayolu altyapısının depremden hasar görmesi bölge ve ülke ulaşımını olumsuz etkilemektedir.

iii. Finansman İhtiyacı

Marmara depremi nedeniyle Karayolları Genel Müdürlüğü sorumluluğu altında bulunan bölge karayolu altyapısında hasar giderme ve yapım giderleri için 1999 yılında 65 Milyon Dolar , 2000 ve 2001 yıllarında ise toplam 179,3 Milyon Dolar ödenek ihtiyacı bulunmaktadır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü sorumluluğunda bulunan köy yollarındaki hasarın giderilmesi için de, 5,9 Milyon Dolara ihtiyaç bulunmaktadır. (1\$=450000TL)

Bunların dışında , depremde enkaz kurtarma ve diğer çalışmalar için, diğer resmi ve sivil iş makinelerinin akaryakıt ve yedek parça ihtiyaçlarının da Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından karşılandığı belirtilerek , aylık tahmini akaryakıt ve yedek parça ihtiyacının 8,250,000 \$ olduğu ifade edilmiştir. (Alınan karar gereğince deprem bölgesinde hizmet veren kamu ve özel sektöre ait tüm makina, kamyon ve benzeri araçların akaryakıt ihtiyaçları 1999 yılı sonuna kadar Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce karşılanacaktır.)

Demiryolu Ulaştırması

i. Hasarlar

Marmara depremi nedeniyle Haydarpaşa-Arifiye arasında yer alan çift hatlı demiryolunun;

- Gebze-Körfez arasındaki 29 Km'lik (çift hat 58 Km) kesim orta, Körfez-Arifiye arasındaki 61 Km'lik (çift hat 122 Km) kesim ise ağır hasar görmüştür.
- Güzergahtaki elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesislerinde hasarlar mevcuttur.
- İstasyon ve diğer sabit tesislerde az hasar, 30 adet lojmanda da ağır hasar bulunmaktadır.
- TÜVASAŞ'da bulunan 3 adet ray otobüsü, 5 adet furgon bölmeli jeneratör vagonu, 5 adet TVS 2000 tipi yeni imal vagon ve 30 adet yolcu vagonu enkaz altında kalmış ve ağır hasar görmüştür.

ii. Etkileri

Güzergahta meydana gelen hasar TCDD Genel Müdürlüğünün olanaklarıyla kısa sürede kısmen giderilmiş ve demiryolu ulaşımına açılmıştır. Ancak, demiryolu hız kısıtlaması ile (30 Km/h) trafiğe açık tutulmaktadır. Hız kısıtlaması seyir süresinin uzamasına neden olmaktadır. Seyir süresinin uzaması ve bölgedeki ekonomik ve sosyal hayatın yavaşlaması, başta bölgesel trenler olmak üzere İstanbul çıkış ve varışlı yolcu taşımacılığı talebinde azalmaya yol açabilecektir. Talep yönlü bu etkinin yanısıra, TÜVASAŞ tesislerinin hasar görmesi nedeniyle yolcu vagon üretim ve onarım faaliyetlerindeki aksamalar da arz yönünden bazı kısıtlamalar getirebilecektir.

iii. Finansman İhtiyacı

Kısa Dönem

Demiryolunun hizmete açılması için TCDD Genel Müdürlüğünün olanaklarıyla sürdürülen çalışmalarla, güzergahın elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesislerinin onarımı için ilk belirlemelere göre toplam 2,25 milyon dolar'lık bir finansman ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Orta ve Uzun Dönem

Orta ve ağır hasar gören 90 Km'lik çift hatlı demiryolunun yenilenmesi ve sanat yapılarının bakım ve onarımı için ilk belirlemelere göre toplam 20 milyon dolar, çeken-çekilen araçlar için 14 milyon dolar, 30 adet lojman için 0,5 milyon dolar olmak üzere toplam 36,75 milyon dolarlık bir finansman ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Denizyolu Ulaştırması

i. Hasarlar

TCDD Genel Müdürlüğü:

Bu kuruluşun işletmesinde bulunan Derince Limanı depremde hasar görmüştür. Limanda bulunan 600 metrelik beton bloklu rıhtım, bloklar kullanılamayacak kadar zarar görmemiş olsa da, rıhtım üzerindeki vinç yolu ve demiryolu kullanılamaz durumda olduğu için fonksiyonunu yerine getirememektedir. Ancak limanda bulunan 800 metrelik kazıklı rıhtım kullanılabilir durumdadır ve bu rıhtımda mobil ve/veya gemi vinciyle hizmet verilebilmektedir. Dolayısıyla, rıhtımlardaki elleçleme kapasitesinde çok büyük bir darboğaz bulunmamaktadır. Limandaki hizmet kapasitesinde darboğaz yaratacak olan hasar, tüm rıhtımların geri sahası olarak kullanılan 150.000 m²'lik alandaki deformasyondur. 2 adet ambarın yıkılarak yeniden yapılması gerekmektedir. Bunun yanısıra, elleçlemelerde kullanılan vinçlerde ve liman sahasındaki bazı sabit tesislerde de(su şebekesi, drenaj, elektrik hatları gibi) hasar vardır.

Denizcilik Müsteşarlığı:

Kuruluşun İstanbul'daki Bölge Müdürlüğü Binasında ve İzmit Liman Başkanlığı binasında (çatısı yıkılmıştır) hasar vardır.

Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü:

Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün işletiminde bulunan Eskihisar, Topçular, Yalova ve Çınarcık İskelelerinde kuruluşça yapılan incelemede, iskele su alt taşıyıcılarında deformasyon olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, Eskihisar İskelesinin 1 no'lu rampasının hizasında üst ve dolgu alanında bir beton ano çökmesi ve bütün bu iskelelerin üst dolgu yüzeylerindeki geniş dolgu alanlarında bazı hasarlar vardır. Bunun yanı sıra, adalar mevkiindeki iskelelerde ve işletme binalarında taşıyıcı sistemlerde bir hasar yoktur, ancak bina duvarlarında çatlama ve sıva dökülmeleri görülmüştür. Genel Müdürlük binası ve geniş bir alana yayılmış olan İşletme binalarının taşıyıcı sistemlerinde de herhangi bir hasar yoktur ancak binaların bazılarında duvar ve sıva çatlakları olduğu görülmüştür. Değirmendere İskelesi ve binası ise bütünü ile denizin içine kaymıştır.

Türkiye Gemi Sanayii A.Ş.:

Gemi inşasında(askeri tersaneler dışında), tek kamu kuruluşu olan Türkiye Gemi Sanayii, tersaneleri itibariyle herhangi bir hasar görmemiştir. Ancak Gölcükte bulunan Deniz Kuvvetleri Komutanlığına ait Gölcük Tersanesinin diğer askeri tesislerle birlikte kullanılamaz duruma gelmesi sonucu, 23.08.1999 tarihinde yapılan MGK Toplantısında Pendik Tersanesi'nin Türkiye Gemi Sanayii'nin işletiminden alınarak T.C. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı olarak çalışmasına karar verilmiş ve bu karar Başbakanlığa intikal ettirilmiştir.

iii. Finansman İhtiyacı

TCDD Genel Müdürlüğü:

Derince Limanının tekrar eski haline geri dönebilmesi için gereken parasal rakam, limanın işletmecisi olan TCDD'ce yapılan çalışmalar sonucu 23 milyon dolar olarak belirlenmiştir.

Denizcilik Müsteşarlığı:

İstanbul Bölge Müdürlüğü bina için 15 milyar TL, İzmit Liman Başkanlığındaki bina için ise 3 Milyar TL gerekmektedir.

TDİ Genel Müdürlüğü:

Hasarların giderilmesi yönündeki keşif çalışmaları devam etmektedir ancak şu anda tahmin edilen rakam, 120 milyar TL'dir. Toplam 186 m2 alan teşkil eden Değirmendere İskelesi ve binası ise 120 milyar TL olarak tahmin edilen keşfe dahil değildir.

Havayolu Ulaştırması

Sivil tesis ilavesi yapılarak sivil ulaşım da hizmet vermesi amaçlanan Kocaeli Cengiz Topel Askeri Havaalanında inşaatı henüz tamamlanmış bulunan Terminal Binasının kolon-kiriş birleşim noktalarında kırılmalar meydana gelmiştir. Binanın taşıyıcı sistemi bozulduğundan bu haliyle kullanılamaz durumdadır.

Ancak henüz kesin teslimi yapılmamış projede hasarın nasıl karşılanacağına ilişkin bir çalışma DLHİ Genel Müdürlüğünce yürütülmekte olup, zararın mali boyutları da tam olarak çıkarılamamıştır.

Boru Hatları

Mevcut Rusya Federasyonu – Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı ülkemize Bulgaristan sınırında Malkoçlar'dan girmekte Hamitabat, Ambarlı, İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir güzergahını takip ederek Ankara'ya ulaşmaktadır. Söz konusu güzergah deprem bölgesinde kalmaktadır.

Deprem sonrasında, depremin etkilediği bölgelerde yer alan boru hattı sistemi SCADA sistemiyle incelenerek değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, boru hattı sisteminde ani basınç kaybı gibi anormalliklerin olmadığı görülmüştür.

Deprem bölgesinde sanayi kuruluşlarının yoğunluğu ve artçı depremlerin devam edeceği göz önüne alınarak, boru hattı sistemini ve sanayi kuruluşlarını korumak amacıyla öncelikle TÜPRAŞ ve İGSAŞ'ı besleyen istasyonu daha sonra Adapazarı Köseköy ve Enerji – Sa istasyonları devre dışı bırakılmış ve dağıtım hatlarının gazı boşaltılmıştır. Söz konusu istasyonlardan gaz kullanan müşterilere gaz arzı durdurulmuştur.

Deprem nedeni ile gaz çekişlerinde azalma olmuştur. Ancak, doğal gaz akışında herhangi bir aksaklık olmamıştır.

c. Haberleşme Sektörü

i. Hasarlar

Türk Telekomünikasyon A.Ş.(TT) depremden en çok etkilenen kuruluşlardan biri olmuştur. En son verilere göre aşağıda yer alan bilgiler derlenmiştir;

	HASAR TUTARI	
	ABD DOLARI	TRİLYON TL.
Telekomünikasyon Binaları	2.321.000	1,03
Santraller	3.534.000	1,60
Enerji Sistemleri	154.000	0,07
Şebeke	28.951.560	12,90
Transmisyon	962.000	0,43
Kablo TV Şebekesi	4.800.000	2,13
İşletme Gelir Kaybı ve Faizi	31.613.000	14,06
Diğer	908.000	0,40
TOPLAM	73.243.560	32,62

Tablodan da görüleceği gibi TT'nin deprem sonrası hasarı, tahakkuk ettirilmeyecek fatura ve faiz giderleriyle birlikte 73,2 milyon \$ mertebesindedir. Aralık ayından sonra deprem bölgesindeki abonelere fatura gönderileceği ve bunların faizsiz olarak taksitlendirileceği varsayımı altında işletme gideri kaybı 31,6 milyon \$'a ulaşmaktadır.

ii. Etkileri

Deprem sonrası bazı yerleşim yerlerine hizmet veren telefon santralleri, enerji ve transmisyon sistemleri ile binalar zarar görmekle birlikte esas hasar aboneye ulaşan erişim sistemlerinde oluşmuştur. Ayrıca bu olumsuzluklara ek olarak yakınlarına ulaşmak isteyenlerin ve kurtarma/organizasyon ekiplerinin oluşturduğu yüksek hacimli telefon trafiği, transmisyon sistemleri düşük trafik hesabına göre tesis edildiğinden tüm telekomünikasyon sistemini (TT'nin altyapısını kullanan cep telefonu işletmecileri de dahil olmak üzere) "felç" etmiştir.

Hasar görmesi sebebiyle Bolu-Gölyaka (3.000 hat), Bolu-Hacısüleymanlı (600 hat) ve Bolu-Düzce (1.000 hat) santralleri değiştirilmiştir. Deprem bölgesinde, Adapazarı-Merkez (14.000 hat) ve Kocaeli-Ulaşlı (12.000 hat) santrallerinde olmak üzere, halen 26.000 hat santral kapasitesi devre dışıdır.

d. Turizm Sektörü

i. Hasarlar

Bolu, Kocaeli, Sakarya ve Yalova illerindeki toplam 11 ilçede Turizm Bakanlığından işletme belgeli toplam 13 tesis (1276 yatak kapasiteli) yüzde 10 ile yüzde 100 arasında değişen oranlarda hasar görmüştür.

Depremin güçlü hissedildiği İstanbul, Bursa, Karabük, Bartın, Zonguldak, Bilecik, Eskişehir, Çanakkale illerinde Bakanlık Belgeli turistik tesislerde kayda değer bir hasar olmadığı yolunda bilgi alınmıştır.

Tüm illerde yatırım aşamasındaki (Yatırım Belgeli) tesislerde hasar tesbit edilmemiştir.

ii. Etkiler

Yalova'da bir seyahat acentasının kirada çalıştığı işyeri tamamen tahrip olmuştur, bunun dışında seyahat acentaları ile ilgili bir fiziki hasar tesbiti bildirilmemiştir. Ancak seyahat acentaları kredili satışlardan olan alacaklarını depremin sonuçları nedeniyle tahsil edemediklerinden otellere olan borçlarını da ödeyememektedirler.

Gerek acentalar gerek oteller yılın ilk yedi ayındaki pazar zafiyetini kısmen dengeleyecek bir talebe kavuşurken bu kez deprem nedeniyle gerek iç gerek dış pazarda %40'a varan ölçüde iptallerle karşıkarşıya bulunmaktadırlar.

iii. Finansman İhtiyacı

Deprem Bölgesinde yapılan ilk arazi çalışmasında Turizm Bakanlığından belgeli tesislerde tespit edilen 12.4 Milyon ABD Doları tutarındaki maddi kayba, hasara uğrayan ev pansiyon ve Belediye belgeli oteller dahil edildiğinde toplam maddi kaybın 20 Milyon dolara ulaşabileceği tahmin edilmektedir.

e. Genel İdare Sektörü

i. Hasarlar

Bölgede yer alan Genel İdare Sektörü kapsamındaki toplam 54 adet kamu binasında hafif, orta ve ağır derecelerde olmak üzere hasar meydana gelmiştir.

ii. Etkileri

Deprem sonucunda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne, Adalet Bakanlığına ve diğer kamu kuruluşlarına ait binalar zarar görmüş olmasından dolayı, yürütülmekte olan ilgili kamu hizmetlerinde önemli aksaklıklar meydana gelmiştir.

f. Güvenlik Hizmetleri Sektörü

i. Hasarlar

Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün deprem bölgesinde yer alan hizmet binaları ve lojmanlarının bir kısmında orta ve önemli derecede hasarlar meydana gelmiştir.

ii. Etkileri

Sahil Güvenlik Komutanlığında görevin yerine getirilmesine engel bir durum yoktur.

Jandarma Genel Komutanlığında oturulamaz durumda olan lojman, J.Kom.ve Karakol binalarının bir kısmı sağlam durumdaki İlçe J.Kom.ığı binalarında, bir kısmı da çadırda iskan edilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğünde oturulamaz durumdaki 7 bina sağlam kalan binalarda veya çadırda iskan edilmektedir.

iii. Finansman İhtiyacı

Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın İstanbul Hasköy Onarım Destek Kom.ığı Birlik imkanları ile onarılacak olup,İzmit Hava Kom.ığı için Bir Milyar TL.na ihtiyaç duyulmaktadır.

Oturulamaz durumdaki Jandarma Genel Komutanlığı binalarının yeniden yapılması için 800 Milyar TL., kullanılabilir durumdaki 31 adet binanın onarımı için de 100 Milyar liraya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kesin keşif yapılamamış olup tahmini keşiflere göre:Kocaeli'nde oturulamaz durumdaki 38 dairesel polis lojmanı ile 4 adet Polis Karakolunun yeniden yapılması için 1.640 Milyar TL'na, Bolu-Düzce 30 dairesel polis lojmanının yeniden yapılması için 450 Milyar TL'na, Sakaryada 18 dairesel polis lojmanının yeniden yapılması için 350 Milyar TL'na, diğer hasarlı binaların onarılması için de 4.268 Milyar TL. olmak üzere toplam olarak 6.708 Milyar TL'na ihtiyaç duyulmaktadır.

g. Mühendislik, Müşavirlik, Müteahhitlik ve İnşaat Sektörü

i. Hasarlar

Deprem bölgesinde önemli ölçüde bir alt ve üst yapı ihtiyacı doğurduğu bilinmektedir. Ancak, ihtiyacı ortaya koyan bir envanter çalışması henüz mevcut değildir.

ii. Etkileri

Deprem sonrasında, genelde çimento, demir, kereste, seramik malzemeleri, cam, tuğla vs gibi inşaat girdilerine ve inşaatı projelendirilip, uygulayacak olan mühendislik, müşavirlik ve müteahhitlik hizmetlerine ani ve yüksek talepler oluşacaktır. Bu durum sektörde mevcut durgunluğun aşılmasında önemli bir etki yaratacaktır.

2. Sanayi

Depremden etkilenen Bolu, Bursa, Eskişehir, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak ve Yalova illerindeki imalat sanayiinin toplam Türkiye sanayii içerisindeki payı; katma değer olarak yüzde 52,8, işyeri sayısı olarak yüzde 48,3, istihdam olarak da yüzde 47,4'dür. Bu iller içerisinde depremden en fazla etkilenen Kocaeli, Sakarya ve Yalova dikkate alındığında, bu illerdeki imalat sanayiinin toplam Türkiye sanayii içerisindeki payının katma değer, işyeri sayısı ve istihdam olarak sırasıyla yüzde 16,9, yüzde 5,1 ve yüzde 6,8 olduğu görülmektedir.

Deprem imalat sanayii işyerlerinde bina, makine-teçhizat, mamul ve yarı mamul stok kaybı, vasıflı ve vasıfsız işgücü eksilmesi gibi etkileri ortaya çıkarken, üretime ara verilen tesislerden kaynaklanan üretim kaybı ve ihracata yönelik kuruluşlar için muhtemel ihracat azalması şeklinde etkileri de söz konusudur.

Deprem bölgesindeki sanayi tesislerinin sabit sermaye stoku üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla yapılan ilk tespitlere göre, bölgede yer alan sanayi tesislerinden bazılarında önemli hasar meydana gelirken, tesislerin büyük bir bölümünde önemli ölçüde veya hiç hasar olmadığı bildirilmektedir. Bölgedeki kamu işletmeleriyle ilgili olarak daha sağlıklı hasar bilgileri alınırken, özel kesime ait işyerleriyle ilgili olarak kesin bilgilere henüz ulaşılamamıştır. Bölgede imalat sanayiinde faaliyet gösteren kamu kuruluşlarından TÜPRAŞ'a ait tesislerde 115 milyon dolar, TÜVASAŞ'da 80 milyon dolar, İGSAŞ'da 20 milyon dolar, PETKİM'de 6,5 milyon dolar ve TZDK'da 0,6 milyon dolar olmak üzere toplam 222,1 milyon dolar tutarında olduğu tahmin edilmektedir.

Deprem sonrasında bazı tesislerde, oluşan hasar sonucu üretime ara verilirken, bazı tesislerde de enerji ve ulaştırma-haberleşme altyapısında oluşan hasar veya işgücü eksikliği nedeniyle üretime bir süre ara verilmek zorunda kalınmıştır. TÜPRAŞ, TÜVASAŞ, İGSAŞ, PETKİM, TZDK gibi kamu kuruluşlarına ait tesislerde, deprem sonucu oluşan hasar nedeniyle üretime ara verilirken, SEKA - İzmit tesisleri, Asil Çelik gibi kamu tesislerinde ise alt yapı tesislerinde oluşan hasar ve işgücündeki eksilme nedeniyle üretime ara verilmiştir. Bu kuruluşlardaki üretim veya satış kaybının TÜPRAŞ'ta 558,6 milyon dolar, TÜVASAŞ'da 20 milyon dolar, İGSAŞ'da 18,6 milyon dolar ve PETKİM'de 34,3 milyon dolar olmak üzere toplam 631,5 milyon dolar tutarında olduğu tahmin edilmektedir.

Deprem nedeniyle bölgedeki imalat sanayii işyerlerinin toplam katma değer kaybının 600-700 milyon dolar seviyesinde olduğu tahmin edilmekte olup, bu gelişmeler sonucunda Türkiye imalat sanayiinin yıllık büyüme oranının 1,6 puan seviyesinde azalması beklenmektedir.

Depremin imalat sanayii işyerleri üzerindeki en önemli ve telafisi güç olan etkisi vasıflı işgücünde ortaya çıkan kayıptır. Deprem bölgesi genelinde kesin rakamlara ulaşılacakla birlikte; bazı tesislerde kilit personel kaybının söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Deprem dolaylı olarak dış ticaretimizi de etkileyecektir. İhracata yönelik üretim yapan ve depremden zarar gören bazı kuruluşların ihracat teslimatları aksarken, ihracatçı kuruluşlara ara malı üreten tesislerin üretimlerindeki aksama sonucunda ihracatın olumsuz yönde etkilenmesi söz konusudur.

Üretime ara verilmesi nedeniyle bazı ürünlerde oluşacak talep açığı ithalat ile karşılanacaktır. Diğer taraftan üretime ara veren ve bir uluslararası grubun markası ile üretim yapan kuruluşların, yurtiçi pazardaki paylarını korumak amacıyla, diğer ülkelerindeki tesislerinden ürün ithal etme yoluna gitmeleri söz konusudur. Böylece, ithalatın artması beklenmektedir.

Gıda Sanayii

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğü:

950 işçi istihdam eden ve 41.504 pancar çiftçisinden pancar alan Adapazarı Şeker Fabrikası'nın ana fabrikası, yardımcı tesisleri ve sosyal tesisleri ile pancar bölge şefliklerinde ve Yarımca Melas Terminalinde hasar meydana gelmiştir.

Sakarya Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'nün düzenlediği Hasar Tespit Raporuna göre hasarların giderilebilmesi için Adapazarı Şeker Fabrikası için 20 milyon ABD Doları kaynağa ihtiyaç vardır.

T.Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğünce yapılan hasar tespit çalışması sonucunda Yarımca Melas Terminalinde iskele üzerindeki melas tahliye borularının taşıyıcı mesnetlerinde kırılma ve çatlama görülmüştür.

Özel Sektör:

Yem Sanayicileri Derneğinden alınan bilgiye göre, Gölcük'te bulunan Zeytinoğlu Yem Sanayii A.Ş.'ye ait fabrika yıkılmıştır. Zararın 365 milyar TL olduğu tahmin edilmektedir. Tavukçuluk üretimi de yapan adıgeçen firmanın bu sektördeki zararı 1.348 milyar TL olarak tahmin edilmektedir. Firmanın ihtiyacını karşılamak üzere, Yem Sanayicileri Derneğinin diğer üyelerince bölgeye yem sevkiyatı yapılmıştır. Bunun yanısıra, İstanbul Silivri'de bulunan Erişler Yem Sanayii A.Ş.'de 200 milyar TL zarar olduğu öğrenilmiştir. Ayrıca, deprem bölgesinde elektrik kesintisi olması ve çalışacak işçi bulmaktaki sorunlar nedeniyle üretim olumsuz etkilenmiştir.

Adapazarı Maraşoğlu Yağ Fabrikası'nın depremden zarar gördüğü bildirilmekle birlikte zarar tespiti yapılamamaktadır.

İzmit'te bulunan Kalyoncu Un Fabrikası büyük zarar görmüş olup henüz zarar tespiti yapılamamıştır. Ayrıca bölgede bulunan 15 un fabrikası zarar görmüş ve üretime devam edememektedir.

Bölgedeki özel sektör firmalarının hasar durumu hakkında bilgi toplamaya devam edilmektedir.

İçki – Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii

TEKEL Genel Müdürlüğü'nün bölgedeki üretim tesisleri Paşabahçe İçki Fabrikası ve Maltepe Sigara Fabrikasında herhangi bir hasar bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı üretim kaybı yoktur. Depremden etkilenen bölgedeki bazı idari binalarda küçük çapta hasarlar olduğu TEKEL Genel Müdürlüğü'nce gözlenmiş olup, hasar tespit çalışmaları halen devam etmektedir.

Dokuma ve Giyim Sanayii

İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri(İTKİB), bünyesinde bulunan hazır giyim, tekstil, deri ve halı üretim ve ihracat firmalarına yönelik olarak, deprem felaketi dolayısıyla uğradıkları zararların tespiti amacıyla bir anket çalışması başlatmıştır. İTKİB Genel Sekreterliğine gelmeye başlayan ön bilgilerden anlaşılabilirdiği kadarıyla:

-İstanbul'da depremin etkili olduğu Avcılar, Beylikdüzü, Büyük Çekmece'de yerleşik birçok firmanın üretimleri ya tamamen durmuş, ya da azalmıştır. Yine İstanbul'da Bağcılar, Merter, Yeni Bosna, Gürpınar, Bahçelievler, Yeşilköy'de yerleşik bir çok firma olumsuz etkilenmiştir.

-Fabrikaları tamamen harap olmuş firma sayısı fazla değildir. Ancak henüz hasar tespiti tam yapılamamıştır. Kontrolleri yapılamayan binalara giriş yasak olduğundan üretime geçilememektedir.

-İşgücü kaybı fazla değildir; ancak işgücünde verim düşüklülüğü beklenmektedir ve çok sayıda işçinin yeniden işbaşı yapması birkaç ay alabilecektir.

-Hazır giyim firmaları oldukça esnek bir yapıya sahip olduğundan fabrikası tamamen kullanılamaz duruma gelen tesisler hariç, deprem bölgesindeki üretim tesislerinin bölge dışında hızla devreye sokulması mümkün olabilir.

-1999 yılı ilk dört ayında sektör ihracatında yüzde 6 gerileme gözlenmiştir. Deprem sonrası hasara uğrayan hazır giyim tesisleri nedeniyle Ağustos ve Eylül aylarında da ihracatın düşme eğilimine gireceği tahmin edilmektedir. Hasar tespiti hızla yapıp gerekli önlemler süratle alınırsa, Ekim ayından sonra sektörün tekrar toparlanması mümkün olabilecektir.

Deprem bölgesi, ülkenin gelir düzeyi en yüksek olan bölgelerinden biridir ve önemli bayilikler ve satış mağazaları vardır. Bayiler ve satış mağazaları önemli ölçüde zarar görmüştür. Esasen ihracatın da daralma eğiliminde olduğu dikkate alınırsa, iç talepte meydana gelebilecek bir daralma sadece deprem bölgesindeki değil, bölge dışındaki üretimi de, kısa dönemde olumsuz etkileyebilecektir.

Kordsa tesisleri depremden zarar görmüş olmakla birlikte üretim devam etmektedir. Ancak işgücündeki aksamalar nedeniyle üretimde de aksamalar vardır.

Sümerholding A.Ş.'nin Bakırköy Hazır Giyim ve Bursa Merinos Yünlü Sanayii tesislerinin depremden herhangi bir zarar görmediği Sümerholding A.Ş. yetkilileri tarafından açıklanmıştır.

Kağıt Sanayii

Kağıt sanayiinde kamu kesiminden SEKA ve özel kesimden Kartonsan ve İpek Kağıt tesisleri depremden etkilenmiştir.

SEKA Genel Müdürlüğü'nde oluşturulan Hasar Tespit Komisyonunun çalışmaları devam etmektedir. İzmit merkezde bulunan İzmit İşletme Müdürlüğünde bugüne kadar aşağıda belirtilen hasarlar tespit edilmiştir:

Fabrika binaları ve çatılarda hasarlar olmasına rağmen üretim hattında (Makine, teçhizat, buhar kazanı v.b.) önemli bir hasar yoktur. İşletmenin su ihtiyacının karşılanması halinde 15 gün içinde üretime başlayabilecek durumdadır. Ancak, İşletmenin su ihtiyacını temin ettiği Sapanca Gölündeki pompa istasyonu ve yüksek su deposunda tahribat meydana gelmiştir. Halen kullanılmaz durumda olan su hattının onarımının 6 ay içinde mümkün olabileceği düşünülmektedir.

İşletmeye ait iskeleler kullanılamaz durumdadır. Ayrıca lojmanlarda ve idari binalarda önemli hasarlar mevcuttur.

SEKA İzmit İşletme Müdürlüğüne ait fabrikanın bir an önce işletmeye alınarak üretimin başlaması için yöredeki Yuvacık Barajından su temini çalışmaları yapılmaktadır.

Deprem bölgesinde yer alan SEKA Genel Müdürlüğüne ait Çaycuma ve Bolu Tesislerinde hasar yoktur. Sadece elektrik kesintisi nedeniyle 2 gün üretime ara verilmiştir.

Deprem bölgesinde yer alan özel kesime ait 2 fabrikadan: KARTONSAN'ın karton makinelerinde hasar yoktur. Ancak, makineler ve bağlı oldukları bilgisayar sistemlerinin kontrolleri tamamlandıktan sonra üretime kısa sürede başlanacaktır.

Kuruluş 7 kalifiye işçisini kaybetmiş ve ambarları yıkılmıştır. Su ve enerji sorunu yoktur.

İPEK KAĞIT'ın üretim hattında hasar yoktur. Kontroller yapıldıktan sonra üretime başlayacaktır.

Söz konusu tesislerin sektörde önemli üretim kapasitesine ve payına sahip olmaları nedeniyle uzun süreli üretim yapamaması sargılık kağıtlar, kuşe karton ve temizlik kağıtları üretimini olumsuz yönde etkileyecek ve ithalatı artıracaktır.

Deri ve Deri Mamulleri Sanayii

İstanbul-Tuzla Organize Deri Sanayii Bölgesinde ilk tespitlere göre 69 adet tesiste hasar meydana gelmiştir. Bunun 46 adedi hafif hasarlı olup, 23 adedi ise orta derecede hasar görmüştür. Arıtma tesisinde herhangi bir hasar meydana gelmemiştir. Henüz hasarın kesin maliyeti belli olmamakla birlikte, hasarın 2-3 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Depremde, bölgedeki elektrik enerjisi nakil hatlarında ve trafo binalarında hasar meydana gelmiştir. Hatlardaki hasarın giderilmesi ve izolatörlerin değiştirilmesi 3 günlük sürede tamamlanmıştır. Bu süre içerisinde bölgede üretim durmuştur. Üretime ara verilmesinden kaynaklanan kaybın 3-4 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Deprem nedeniyle bu tesislerin zamanında üretim yapamayacakları düşüncesiyle yapılan ihracat bağlantılarının bir kısmının yabancı firmalarca tek taraflı iptal edildiği Türkiye Deri Sanayicileri Derneğince ifade edilmektedir.

Kimya Sanayii

Kimya Sanayiinde faaliyet gösteren ve Kimya Sanayicileri Derneğince ulaşılan 40 firmanın 25'inde hiçbir hasar yoktur. Firmaların 12 'sinde üretimi etkilemeyecek oranda hafif hasarlar (bina, sıva, yer çatlakları, cam malzeme kırıkları gibi) oluşmuştur. Adapazarında henüz üretime başlamamış olan 1 tesisin ağır hasar gördüğü, 2 firmanın da 2 haftalık üretim kaybı olduğu tespit edilmiştir.

İlaç sanayiinde faaliyet gösteren firmalardan hasar bildiren olmamıştır. Ancak depremden etkilenen eczaneler ve ecza depolarındaki hasar tespit çalışmaları devam etmektedir.

Sağlık Bakanlığından alınan verilere göre İstanbul ve Bolu illerinde 1.274 adet eczanenin çalışamaz durumda olan 245 adedinin piyasa borçları toplamı 2 trilyon TL civarındadır. Bölgede faaliyet gösteren depoların alacakları ise (1.274 eczaneden) 7,3 trilyon TL'dir.

Lastik Sanayii

Ülkemizde araç lastiği sanayiine yön veren özel sektöre ait dört araç lastiği fabrikasından üçü Marmara Bölgesinde yer almaktadır. Bu fabrikalarda deprem nedeniyle kısmen hasar meydana gelmiştir. Her üç fabrikada da üretim durmuştur.

Fabrikalara Sapanca gölünden su temin eden isale hattı ve elektrik hatlarında hasar meydana gelmiştir. Fabrikaların personel kayıpları vardır. Hasar tespit çalışmaları devam etmektedir.

Sözü edilen fabrikaların, altyapı onarımları, bina, makine teçhizat ve hasar gören diğer guruplarının tamirinden sonra, Eylül ayı içerisinde üretime geçmesi beklenmektedir.

Marmara Bölgesinde tamamı KOBİ ölçeğinde olan lastik eşya sanayiine ait iş yerleri hasara uğramışlar ve personel kayıpları olmuştur.

Kauçuk Derneği ile yapılan görüşmelerden henüz hasar tespit çalışmalarının devam ettiği ifade edilmiştir.

Lastik sektörünün ekonomik kayıpları konusunda henüz bir tahmin yapmak mümkün değildir.

Plastik Sanayii

Plastik sanayiinde faaliyet gösteren kuruluşların tamamı özel sektöre aittir. KOBİ ölçeğinde olan bu kuruluşların önemli bir bölümünün Marmara Bölgesinde yer alması dolayısıyla, depremden bir kısmı tamamen bir kısmı da kısmen zarar görmüşlerdir. Üretimde kesintiler olmuştur.

PAGEV (Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme, Eğitim Vakfı)'den alınan bilgilere göre; üç üretim tesisinin tamamen yıkıldığı, bazı tesislerde hasar ve personel kayıplarının olduğu, hasar tespit çalışmalarının henüz tamamlanamadığı anlaşılmaktadır.

Petrokimya Sanayii

Petrokimya Holding A.Ş. (PETKİM)'in, 1.400.000 ton/yıl olan, satılabilir ürün toplamının yüzde 14'ünün üretimi Yarımca Kompleksinde yapılmaktadır. Depremin verdiği hasar nedeniyle tesiste üretim durmuştur. Duruş nedeniyle oluşan üretim kaybı 34,3 milyon \$'dır. Yarımca Kompleksinin en erken Eylül

ortasında 3 veya 4 ünite ile, en geç 5-6 aylık süre sonunda tam kapasite ile devreye girebileceği tahmin edilmektedir. Üretime geçiş için tahmin edilen sürede ürünler açısından sorun olmayacağı, satışların stoklardan karşılanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu ürünlerin yurt dışından temini de mümkündür. Deprem bölgesi dışında bulunan Aliağa Kompleksi tam kapasite ile üretime devam etmekte olup Yarımca'da oluşan üretim kayıplarının Petkim genelinde önemli bir kayıp yaratmayacağı tahmin edilmektedir.

Yarımca Kompleksinde toplam maddi hasarın 6,5 milyon \$ düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. PETKİM fabrika sahası sigortalı olup, Sapanca Su İsale Hattı (tahmini onarım bedeli: 3.000.000 USD) ve Sosyal Tesisler (tahmini onarım bedeli: 250.000 USD) sigorta kapsamı dışındadır. Dolayısıyla, toplam tutarın yarısı sigorta şirketi tarafından üstlenilecektir. Hasar tespit çalışmalarına başlanılmıştır.

Ayrıca, özel sektöre ait, tekstil hammaddesi üreten AKSA'nın Yalova'daki tesislerinde deprem sonrası kısa bir süre durdurulan üretim, yeniden başlatılmış ancak çatlayan tanklardan kimyasal maddelerin sızması nedeniyle Çevre Bakanlığı üretimin devam etmesini uygun görmemiştir. AKSA'nın üretime ara vermesinden dolayı piyasada akrilik elyaf sıkıntısı olmayacağı tahmin edilmektedir.

Petrol Ürünleri Sanayii

TÜPRAŞ'ın İzmit Rafinerisinde 1999 yılında 11 milyon ton ham petrol işlenmesi planlanmıştı; ancak, yaşanan depremde gördüğü hasar nedeniyle 2000 yılı başına kadar üretime ara verilmiştir. Bunun sonucunda 4,077 milyon ton ham petrolün işlenemeyeceği tahmin edilmektedir. Bu miktarda ham petrol işlenememesinden kaynaklanan ciro kaybı, vergi ve fonlar dahil 769,96 trilyon TL'dir. İşlenemeyecek olan bu ham petrolün 423 bin tonu İzmir Rafinerisi, 469 bin tonu ise Kırıkkale Rafinerisinde olmak üzere toplam 892 bin tonluk kısmının söz konusu rafinerilerde işleneceği dikkate alındığında, şarj kaybı 3,185 milyon tona düşecektir ve söz konusu miktarın işlenememesinden kaynaklanan brüt ciro kaybı 601,6 trilyon TL'dir. Bu meblağın 354,7 trilyon TL'lik kısmı 1,5 milyon ton ham petrol eşdeğeri ürünün ithalatıyla karşılanacağından toplam ham petrol işleme açığı 1,685 milyon ton olarak belirlenmiş olmakta ve TÜPRAŞ'ın brüt ciro kaybının 246,9 trilyon TL. olarak gerçekleşeceği varsayılmaktadır. Ayrıca, 1,685 milyon ton'luk açığın özel sektör tarafından karşılanması gerekecektir.

Yerli ve yabancı eksperlerle birlikte TÜPRAŞ'tan uzmanların gerçekleştirdiği ön hasar tespit çalışmaları sonunda, kesin olmayan hasar tutarı yüzde 15 hata payı ile 115 milyon Dolar olarak belirlenmiştir. Meydana gelen hasarın yüzde 95'i sigortadan karşılanacaktır. Soğutma kuleleri, nafta tankları ve yardımcı tesislerdeki hasarlara bağlı olarak üretimi durdurulan 13.500 m³/gün kapasiteli Plt-5 ham petrol ve vakum ünitesi ile 6.000 m³/gün kapasiteli ham petrol ve vakum ünitesi dört aya kadar devreye alınabilecektir. 17.000 m³/gün kapasiteli Plt-25 ham petrol ünitesi 12 ay sonra devreye girebilecektir. Ham petrol ünitelerinin devreye alınışına paralel olarak, Reformer, FCC ve

Hidrokraker üniteleri de devreye alınacaktır. 115 milyon Dolarlık zararın en önemli kalemlerini 30 milyon dolarla ham petrol ünitesi (Plt-5), 16 milyon dolarla yanan 6 adet nafta tankı, 15 milyon dolarla hasarlı tanklar, 12 milyon dolarla soğutma kuleleri, 10 milyon dolarla Faz-1 iskelesi ve 10 milyon dolarla ham petrol ve ürün zayıtı oluşturmaktadır. Kısa sürede tespiti mümkün olmayan enerji ve boru hatları gibi yeraltı düzenlerindeki tahribat gerekli kontrol ve ekspertizler yapıldıktan sonra netleşecektir.

Gübre Sanayii

Kocaeli-Körfez'de bulunan İstanbul Gübre Sanayii A.Ş. (İGSAŞ) tesislerinde deprem sonrası;

- işletme binası çökmüş, kullanılamaz hale gelmiş,
- toplam 109 konutluk lojmanın 96 adedi kullanılamaz hale gelmiş,
- üre reaktörü beton temelinde kopma tespit edilmiştir.

İdari bina ve konutlardaki ağır hasar ile fabrikada oluşan orta derecedeki hasar nedeniyle tesiste üretim durmuştur. Üretim kaybı günde 1.700 ton üre ve buna karşılık gelen değer yaklaşık 136 bin \$'dır. Tahminen 4 aydan önce üretime başlanamayacağı düşünülen tesiste toplam üretim kaybının yaklaşık 18 milyon \$ olacağı tahmin edilmektedir.

Vefat eden ve yaralanan personel yanında barınma sıkıntısı da önemli derecede işgücü kaybına neden olmuştur. İlk bakışta 20 milyon \$'lık maddi hasar görünmekle beraber, tesisteki hasarın kesin tespiti için teknik çalışma gerekmektedir. Lisansör firma Uhde'den gelecek ekspertiz ekibinin ekipmanların tümünü test ederek yapacağı teknik çalışma sonucunda hasar tespit çalışmaları tamamlanmış olacaktır. İGSAŞ'ın sigorta limiti 28.500 milyar TL.'dir. Ancak, bunun ne kadarının ödeneceği bilinmemektedir. Ürenin ilkbahar gübresi olması nedeniyle mevcut stokların yılsonuna kadar ihtiyacı karşılayabileceği, tedarik probleminin olmayacağı tahmin edilmektedir. Diğer taraftan, ilkbahar dönemi ihtiyacını karşılayabilmek için İGSAŞ'ta oluşan üretim kaybı kadar, yaklaşık 18 milyon Dolar değerinde, 225bin ton ürenin ithal edilmesi gerekecektir.

Türkiye Gübre Sanayi A.Ş. (TÜGSAŞ)'ın bağlı ortaklıklarından Gemlik Gübre Sanayi tesislerinde deprem nedeniyle hasar olmamıştır, üretim devam etmektedir.

Hisselerinin çoğunluğu Tarım ve Kredi Kooperatiflerine ait olan Gübre Fabrikaları A.Ş. (GÜBRETAS)'ın Yarımca'daki tesislerinde ilk tespitlere göre 200 milyar TL.'lik maddi hasar olmuştur. Deprem sonrası durdurulan üretim 26 Ağustos itibariyle bazı aksaklıklara rağmen yeniden başlatılmıştır.

Çimento Sanayii

Deprem dolayısıyla bölge çimento fabrikalarında 1-2 gün duruştan sonra üretime devam edilmiştir. Sonuç olarak; üretimde kayda değer bir aksama olmamıştır.

Depremden sonra yeniden yapılanma sürecinde çimento iç talebinde 1.800.000 ton artış olacağı tahmin edilmektedir. Bu miktar ülke yıllık üretiminin yüzde 5'ine tekabül ettiğinden, artan talebin yurt içi üretimle karşılanmasında sorun yaşanmayacaktır.

Seramik - Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii

Seramik sektöründe faaliyet gösteren kuruluşların deprem bölgesi dışında olmaları nedeniyle üretim birimlerinde bir hasar söz konusu değildir.

Bölgede kısa sürede başlatılacak olan toplu afet konutu yatırımlarının 5 milyon m² seramik kaplama malzemesi ve 5000 ton sağlık gereci talebi yaratması beklenmektedir. Bu talep 2000 yılının ikinci yarısı ile 2001 yılının birinci yarısında gerçekleşecektir.

Talebin karşılanması yönünden kısa ve orta vadede herhangi bir darboğazla karşılaşılacağı gibi ihracatta da bir sorun yaşanmayacaktır.

İhraç limanı olarak genellikle İzmir limanının kullanılması nedeniyle sektörün ihracatı körfez depreminden etkilenmeyecektir.

Ayrıca, hasar gördüğü tahmin edilen 120 bin konutun yeniden inşasında kullanılacak tuğla kiremit ve benzeri taş ve toprağa dayalı sanayi ürünleri üretiminde bir sorun yaşanmayacağı gibi aksine sektörde kısmi bir canlanma beklenmektedir.

Cam Sanayii

Çayırova Şişe Fabrikasında harman dairesinin hasar görmesi nedeniyle üretim durmuştur. Eylül ayı sonunda üretime geçilmesi beklenmektedir.

Çayırova Cam, Topkapı Şişe, Paşabahçe ve Kırklareli (Lüleburgaz) Cam Ev Eşyası Fabrikalarında kısa duruşlardan sonra üretime devam edilmiştir. Float cam üreten Trakya Fabrikasında 6 günlük duruştan sonra üretime geçilmiştir.

Çayırova Cam Fabrikasında mamul stokta 850 milyar TL, binalarda 800 milyar TL, float cam üreten Trakya Fabrikasında bina, makine ve donanımda 500 milyar TL., mamul stoklarda 4 trilyon TL. hasar mevcuttur.

Demir ve Çelik Sanayii

Deprem bölgesinde biri kamuya ait olmak üzere toplam 6 çelik üretim tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde ciddi bir hasar meydana gelmemiş ancak, elektrik kesintisi ve çalışan personelin depremden etkilenmesi gibi nedenlerle üretime belirli sürelerle ara verilmiştir.

Özelleştirme kapsamındaki Asil Çelik San. T.A.Ş.'ye ait Bursa-Orhangazi'deki tesislerde herhangi bir hasar meydana gelmemiştir. Ancak, Yalova'da oturan Çelikhane müdürü ve 4 mühendis yaşamını yitirmiştir. Tesislerde üretime arar verilmiş ve iş makineleri ile birlikte işçiler Yalova'da kurtarma çalışmalarına katılmışlardır. Üretime 25 gün süreyle ara verilen tesislerde üretim kaybının yaklaşık olarak 16.000 ton ve bunun parasal değerinin de 5 milyon dolar olacağı tahmin edilmektedir.

Bölgede özel kesime ait diğer 5 tesiste ciddi bir hasar meydana gelmemiş olmakla birlikte, elektrik kesintisi ve diğer nedenlerle 5-7 gün süreyle üretime ara verilmiştir. Üretim kaybının yaklaşık olarak 64.000 ton ve bunun parasal değerinin de 13 milyon dolar olduğu tahmin edilmektedir.

Yukarıda belirtilen üretim kayıplarının toplam sektör üretimi üzerindeki etkisi ihmal edilebilir boyuttadır. Diğer taraftan, deprem bölgesindeki yeniden inşa faaliyetlerinin sektör ürünlerine olan iç talebin artmasını sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Madeni Eşya - Elektriksiz Makineler İmalat Sanayii

Makine İmalatçılar Birliği (MİB) tarafından makine sanayii ile ilgili olarak sektörel üretimi etkileyecek boyutta bir hasarın söz konusu olmadığı tespit edilmiştir. Deprem bazı tesislerde çatlaklara neden olduğu ve hafif hasarların olduğu görülmüştür. Sadece, İzmit'de faaliyet gösteren Standart İstif Makineleri Sanayii A.Ş.'nin binasının bir kısmının çöktüğü ve hasarın şirket üretiminin 3-4 hafta aksamasına neden olacağı tespit edilmiştir.

MKEK'nin İzmit-Seğmen'deki hurda şantiyesinin gemi sökümü yapılan bölümünde iskele çökmüş olup hasar tespiti henüz yapılmamıştır.

Tarım Alet ve Makineleri İmalat Sanayii

Türkiye Zirai Donatım A.Ş.'ye ait Traktör ve Tarım Makineleri İşletmesindeki binalarda bazı çatlaklar, çatı yıkılmaları, zemin çatlakları ve bozulmaları meydana gelmiş olmakla birlikte tesis kullanılabilir durumdadır. Deprem anında Traktör işletmesinde yangın çıkmış ve kalite kontrol ünitesinde hasara neden olmuştur. Ayrıca, üretim ünitelerindeki tezgahlar yerlerinden kaymış ve ayarları bozulmuştur. Üretime geçilmesi için bu tezgahların yerlerine alınıp ayarlarının yapılması takriben bir aylık çalışma süresi gerektirmektedir.

Bölge Müdürlüğü binalarında da küçük hasarlar mevcut olmakla birlikte kullanılabilir durumdadır.

Eski tesisler sahasında bulunan iki depo tamamen çökmüş ve bazı binalarda yıkılmalar meydana gelmiştir.

Şirketin hasarı takriben 250 milyar TL. olup detaylı hasar tespit çalışmaları halen devam etmektedir.

Son yıllarda Traktör İşletmesinin yurtiçi pazar payı ve buna bağlı olarak üretim miktarı düşmüş olduğundan, deprem nedeniyle önemli düzeyde bir üretim kaybı öngörülmektedir.

Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii

Türkiye'deki otomotiv sanayii kuruluşlarının yüzde 90'nına yakın bir bölümü deprem bölgesindeki İstanbul, Bursa, Kocaeli, Sakarya ile Yalova illerinde bulunmaktadır.

Depremin etki alanı içinde bulunan otomotiv ana sanayii firmalarının sayısı 13, yan sanayii firmalarının sayısı ise 800 adettir.

Marmara Depremi bölgesinde özellikle Sakarya ve Kocaeli'deki otomotiv sanayii tesislerinde önemli zararlar ortaya çıkmıştır. Bu illerde toplam 7 adet faal ve 1 adet yatırımı devam eden ana sanayi ile tüm ana sanayiye mal üreten toplam 95 yan sanayi firması bulunmaktadır.

Sakarya ilinde bulunan OTOKAR, OTOYOL, TOYOTASA ve Kocaeli ilindeki HYUNDAI ASSAN firmalarının binaları, deprem bölgesi koşullarına göre inşa edildiğinden, büyük hasar yoktur. Ancak, üretim ve montaj hatları, ambarlar, mamul araç park alanları ve ofislerde, parça, ara mamul, mamul ve özellikle makine ve teçhizatta önemli hasar bulunmaktadır.

Gebze'de bulunan ANADOLU HONDA, ANADOLU ISUZU, CHRYSLER firmalarında yukarıda bahsi geçen firmalara göre daha az hasar bulunmaktadır.

Gölcük'te yatırımı devam eden FORD OTOSAN tesisinde yatırımın gecikmesine neden olabilecek kısmi bina ve teçhizat hasarı bulunmaktadır.

Otomotiv sanayinin gerektirdiği her düzeydeki yüksek nitelikli teknik işgücü, bu bölgede son 5 ila 6 yıl içinde kurulan tesislere genellikle İstanbul'dan gelmiş ve firmaların özel teşvikleri ile, Sakarya ve Kocaeli bölgesinde yerleşimi sağlanmıştır. Deprem nedeni ile bu nitelikli işgücünün diğer yörelere göç etmesi sonucu bölgede nitelikli işgücü açığının ortaya çıkması, sektörün geleceği açısından en önemli sorunu oluşturmaktadır.

Depremin sanayi tesislerinde yarattığı fiziki tahribat, en geç 2 ila 3 ay içinde giderilebilecek niteliktedir. Firmalar bu amaçla kendi kaynakları ile çalışmaya başlamıştır. Ancak, bölgedeki tesislerde özellikle mekanik ve elektronik aksamdaki arızaların boyutları tespiti ve giderilmesi ile ilgili ayrıntılı çalışmalar uluslararası kuruluşlardan sağlanan uzmanların da desteği ile devam etmektedir.

Şirketler kendi tesislerinde ortaya çıkan zarar-ziyan tespitlerini ayrıca yapmaktadır. Tahribatın kesin maliyeti daha sonra belirlenecektir.

Marmara bölgesinde meydana gelen depremin sektör açısından sonuçları aşağıda gibi özetlenmiştir:

1998 yılının üçüncü çeyreğinden bu yana ekonomik kriz nedeni ile üretimi % 50 oranında azalan ve aynı zamanda yoğun dış rekabet ile karşı karşıya kalan otomotiv sanayiinde, deprem sonucunda oluşan hasar sektörün rekabet gücünü olumsuz yönde etkileyecektir.

Depremin yarattığı ekonomik ortam talebin daha da kısılmasına neden olacak ve sektörde kapasite kullanım oranı daha da düşecektir.

Otomotiv ana sanayiine doğrudan teslimat yapan, orta ve büyük ölçekteki otomotiv yan sanayii firmalarının büyük çoğunluğu Taşıt Araçları Yan Sanayii Derneğine üye olup, Deprem bölgesinde Dernek üyelerinden 146 firmanın 35'i değişik ölçülerde hasar görmüştür. Hasarın büyük bölümünü bina çatlakları, makine parklarındaki arızalar ve stok kayıpları oluşturmaktadır. Bölgedeki 9 firmada ise işgücü kayıpları ortaya çıkmıştır.

Yan sanayinin bölgede uğradığı tahribat özellikle Bursa, İstanbul ve Ankara yöresindeki taşıt aracı üretim tesislerinde parça ikmal sorunlarına yol açacak ve deprem bölgesi dışındaki bu bölgelerde de üretimi olumsuz etkileyecektir.

Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii

TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün bağlı ortaklarından TÜVASAŞ büyük hasar görmüştür. Yolcu vagonu, ray otobüsü ve banliyö dizilerinin üretim ve onarımını yapan TÜVASAŞ Genel Müdürlüğü 92.000 m²'si kapalı olmak üzere toplam 360.000 m² alan üzerine kuruludur. Kuruluştaki 440 adedi memur olmak üzere toplam 1730 personel istihdam edilmektedir.

Depremin üretim birimlerine verdiği hasar ilk belirlemelere göre 80 milyon dolardır. İdari binalarda önemli bir hasar bulunmamaktadır.

Kuruluşun üretim ve onarım faaliyetlerinden doğacak zararı yılda 35 milyon dolar olarak tahmin edilmektedir. Ancak, TCDD Genel Müdürlüğü tarafından TÜVASAŞ personelinin bir kısmının geçici görevle Ankara, Eskişehir ve Haydarpaşa'da bulunan Vagon Bakım Onarım Atölyelerinde çalıştırılmasına karar verilmesi nedeniyle onarım faaliyetlerinden doğan zararın azalacağı ve yıllık üretim/onarım zararının 20 milyon dolar civarında olabileceği tahmin edilmektedir.

Kuruluşun idari personelinin iskan edildiği lojmanlarda hasar olmaması nedeniyle yönetim kademesinde ve kilit personelinde bir kayıp bulunmamaktadır. Ancak, işçi kadrosundaki personelden önemli kayıplar olduğu tahmin edilmektedir.

3. Tarım

Toprak ve Su Kaynakları:

Devlet Su İşleri:

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre;

- Kuruluşun görev alanına giren yatırımlarıyla ilgili herhangi bir zararı yoktur.
- Kuruluşun hizmetlerini gerçekleştirdiği bina, tesis vb. yapılarında hizmetin aksamasına neden olacak bir kaybı yoktur.
- Kuruluşun deprem bölgesinde yürüttüğü çalışmalar nedeniyle makina-ekipman, yedek parça, akaryakıt ve afet bölgesinde görev yapan personelin çalışması karşılığı (faaliyetlerin 2 aylık bir dönemi kapsayacağı varsayımı ile) toplam 3 850 milyar TL ek ödenek ihtiyacı olduğu bilinmektedir.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

Deprem bölgesinde Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce tarım sektöründe yürütülen projelerde geçici olarak tesbit edilen deprem hasarına göre; Kocaeli'nde yer alan 3 adet sulama göletinin gövdesinde oluşan hasarın giderilmesi için 500 milyar TL, 300 metrelik sulama kanalında oluşan hasarın giderilmesi için 1,5 milyar TL olmak üzere toplam 501.500 milyon TL'ye ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

Bitkisel ve Hayvansal Üretim:

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı:

Kırsal alanda İlçe Tarım Müdürlük binalarının tek veya çift katlı olması nedeniyle deprem sonucunda kayda değer bir hasarın meydana gelmediği ifade edilmiştir.

Toprak Mahsulleri Ofisi:

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) 'nin İstanbul Bölge Müdürlüğüne bağlı Derince Şubesinin liman silosu rıhtımındaki çökmeden dolayı konveyör hattında hasar meydana gelmiş ve elevatör kulesinde eğilme olmuştur. Ayrıca, Sakarya ilinde yeni yapılan çelik siloların alt yapılarında hasar meydana gelmiştir.

Özel Sektör:

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı bilgilerine göre; kırsal alanda önemli bir zarar olmamakla birlikte 621 ahır, 39 kümes, 2 balık tesisinde değişik boyutlarda hasar vardır. Bazı tarımsal bina ve tesisler depremden zarar görmüştür. 327 büyükbaş hayvan, 45 küçükbaş hayvan, 493.170 kümes hayvanı ve 154.500 balık ölmüştür. 14.191 doz aşı zayıtı olmuştur.

Tavukçuluk sektöründe pek çok çiftçinin kümesinde önemli tahribat olduğu için üretim ve tavuk kombinalarının kesim programları aksamıştır. Uzun süreli

ve sık elektrik kesilmeleri için yürümesini engellemiş, kümeslere yem gönderilememiş ve pek çok kümeden kesime hayvan getirilememiştir. Soğuk depolarda ve nakliye sırasında frigofirik TIR'larda bir miktar tavuk eti bozulmuştur. Şirketlerin çoğu deprem bölgesinde bayi ağını kaybetmiş, mallarını sevkedemez, satamaz hale gelmiş, mevcut alacaklarını tahsil edememiş ve hatta bundan sonra tahsil etme şanslarını da yitirmişlerdir.

Ayrıca deprem bölgesinde fındık ürününde yüzde elliye yakın kayıp olduğu Ziraat Odalarınca ifade edilmektedir.

Su Ürünleri:

Ulaştırma Bakanlığı / DLH Genel Müdürlüğü:

Deprem bölgesindeki balıkçı barınaklarından:

- Karamürsel Barınma Yeri'nin temelinde önemli boyutta olmayan bir oynama,
- Yalova-Esenköy Balıkçı Barınağı'nın mendireğinde çatlama,
- Çınarcık Balıkçı Barınağının rıhtımında hasar mevcuttur.

Bölgedeki hasarla ilgili kesin rapor henüz hazırlanmamış olup Ulaştırma Bakanlığı'ndan alınan bilgiye göre yukarıda belirtilen hasarlar ciddi boyutta olmayıp tamamen bir yıkılma söz konusu değildir. Ancak deniz altından yapılması gereken temeldeki detaylı hasar tespit çalışmaları devam etmektedir.

Ormancılık:

Orman Bakanlığı:

-İzmit "Kavak ve Hızlı Gelişen Yabancı Tür Orman Ağaçları Araştırma Enstitüsü" İdare ve Laboratuvar binalarında büyük onarım gerektiren tahminen 100 milyar TL tutarında ,

-Bolu Orman Bölge Müdürlüğünde toplam 103 binada tahminen 265 milyar TL tutarında ,

- Marmara Bölge Müdürlüğü ve İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü'nde henüz belirlenemeyen sayıda binalarda tahminen 1.3 milyar TL tutarında olmak üzere toplam 366,3 milyar TL tutarında hasar olduğu tahmin edilmektedir. Adapazarı ve Bursa Bölge Müdürlüklerinden henüz bilgi alınamamıştır.

4. Konut

Geçici iskan için, BİB-TAU Gn. Md.'ne göre 35-50 bin konuta ihtiyaç olacağı tahmin edilmektedir. Bunun için Yalova, Kocaeli ve Sakarya'da 1600 hektarlık yaklaşık 80 bin prefabrik konut kurulmasına uygun kamu mülkiyetinde bir alan bulunduğu bu genel müdürlükçe belirtilmektedir.

Geçici iskan maliyeti seçilecek konut yapım teknolojisine bağlı olarak değişebilir. Ancak, BİB tarafından önerilen 30 metrekarelik prefabrik konutların bedeli 1500 milyon TL'dir. 35 bin konutun maliyeti 52 500 milyar TL, 50 bin konutun maliyeti 75 000 milyar TL olmaktadır. Bunlara sosyal ve teknik donatılar dahil değildir.

Deprem sonrasında bölgedeki nüfusun bir kısmının göç yoluyla azalacağı tahmin edilmektedir.

Bu nüfus azalmasının, hakedişlerde de göz önünde bulundurulması ve hakedişlerin geri dönülen yerlerde gerçekleştirilmesi yoluna gidilmesi önemli ve gerekli görülmektedir. Yeni yerleşim alanlarının belirlenmesinde de bu husus mutlaka dikkate alınmalıdır.

Tablo: Deprem Bölgesinde Hasar Tesbit Sonuçları

	Ağır-Yıkık Konut-İşyeri	Orta Hasarlı Konut-İşyeri	Az Hasarlı Konut-İşyeri
Kocaeli	3,278	3,213	4,458
Sakarya	9,907	2,698	5,051
Yalova	9,123	7,997	11,302
Bolu	2,384	2,999	1,874
Bursa	32	109	431
Eskişehir	70	32	204
İstanbul	2,840	10,380	8,059
Tekirdağ	-	-	-
Zonguldak	-	-	-
Genel Toplam	27,634	27,428	31,379

Not: 07.09.1999 tarihi itibarıyla Başbakanlık Kriz Merkezince açıklanan verilere göre.

5. Eğitim

İlköğretim, Genel Ortaöğretim ve Mesleki-Teknik Eğitim

i. Hasar :

Depremden etkilenen yörelerdeki;

- ilköğretim okul sayısı 5069,
 - lise sayısı 573,
 - mesleki ve teknik lise sayısı 525'dir.
- Yıkılan okul sayıları;
- ilköğretim okul sayısı 22,
 - lise sayısı 5,
 - mesleki ve teknik okul sayısı 16'dır.

Bu okulların toplam öğrenci kapasitesi 43.681'dir.

- Toplam hasarlı okul sayıları;
- ilköğretim okul sayısı 267,
 - lise sayısı 47,
 - mesleki ve teknik okul sayısı 63'dür.

ii. Finansman İhtiyacı :

Yıkılan 43 okul için 12.433 milyar TL. ödeneğe ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

377 hasarlı okulun onarımı için ise 5.019 milyar TL. ödeneğe ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

Hasarlı ve yıkılan okullar için toplam 17.452 milyar TL. ödeneğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu okulların donanım ihtiyacı olarak 2.700 milyar TL. ödeneğe ayrıca ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda yıkılan ve hasarlı okullar için gereken toplam maliyet ise 20.152 milyar TL. olarak tahmin edilmektedir. Bu konulardaki ayrıntılı bilgi ekte yer alan tabloda verilmiştir.

Ayrıca inşaatı devam eden, 14.948 milyar TL. toplam maliyetli 39 adet projeye ilişkin hasar tespit çalışmaları devam etmektedir. Bu konuda da ek finansman ihtiyacı gözönünde bulundurulmalıdır.

iii. İnsangücü Kaybı :

Depremden etkilenen yörelerde 83'ü faal öğretmen olmak üzere toplam 124 eğitimci vefat etmiştir.

Tablo: Deprem Bölgesinde Hasar Gören Okullar ve Maliyeti

	TOPLAM OKUL SAYISI			YIKILAN OKUL SAYISI			YIKILAN OKULLARIN YAPIM				HASARLI OKUL SAYISI			HASARLI OKUL MALİYETİ				(MİLYAR TL)
	İLKÖĞ-RETİM	GENEL LİSE	MES. TEK	İLKÖĞ-RETİM	GENEL LİSE	MES. TEK	İLKÖĞ-RETİM	GENEL LİSE	MES. TEK	İL TOP.	İLKÖĞ-RETİM	GENEL LİS.	MES. TEK	İLKÖĞ-RETİM	GENEL LİSE	MES. TEK	İL TOP.	TOPLAM MALİYET
BOLU	466	18	46	0	1	0	0	494	0	494	29	1	6	186	4	67	257	751
BURSA	731	59	101	1	0	0	240	0	0	240	24	4	4	409	92	74	575	815
ESKİŞEHİR	536	36	40	0	0	0	0	0	0	0	28	6	9	197	30	38	265	265
İSTANBUL	2270	376	226	3	1	0	635	300	0	935	52	15	11	367	300	180	847	1782
KOCAELİ	472	51	58	9	2	7	1909	1026	3595	6530	72	13	15	856	317	501	1674	8204
SAKARYA	500	26	38	7	1	8	1509	282	1820	3611	33	5	11	350	240	333	923	4534
YALOVA	94	7	16	2	0	1	423	0	200	623	29	3	7	331	44	103	478	1101

Yükseköğretim

i. Hasar

Abant İzzet Baysal Üniversitesi:

Bolu kampüsündeki fizik tedavi ve rehabilitasyon yüksekokulu, fen-edebiyat fakültesi ile öğretim üyesi lojmanlarında tamir edilebilir hasarlar olduğu, Düzce'de bulunan tıp,orman ve teknik eğitim fakültelerinin bulunduğu bina ile öğrenci evleri ve yurtları kullanılamayacak durumdadır. Akçakoca ve diğer ilçelerdeki hasarlar kurulan teknik ekip tarafından tespit edilmeye çalışılmaktadır.

İstanbul Üniversitesi:

Ana kampüs ve bağlı kampüslerde büyük çaplı olmamakla beraber bazı hasarların olduğu YÖK tarafından bildirilmiştir.

Kocaeli Üniversitesi:

Merkez kampüste sıva dökülmesi, cam kırılması ve demirbaş malzeme hasarlarının olduğu, Aslanbey kampüsündeki hukuk, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri, sosyal bilimler enstitüsü ve yabancı diller bölümü'nün bulunduğu ana binanın tamamen yıkıldığı, eylül ayında bitirilmesi planlanan mediko-sosyal binası kolonlarında ayrılma ve duvarlarında önemli hasarların olduğu, inşaatı devam eden binalarda ise çatlaklar ve yan yatmaların olduğu bildirilmiştir.

Sakarya Üniversitesi:

Esentepe kampüs alanında heyelan görülmemekle birlikte doğu-batı istikametinde yer yer zemin çatlakları olduğu, tuğla duvar, sıva üstü kaplama, alçıpan bölme duvarlar ile asma tavanlarda hasarlar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ana kampüste bulunan binaların sıhhi ve elektrik tesisatları ile sıvalarında dökülmeler olduğu tespit edilmiştir. Kampüs dışında hizmet veren eski binaların çatılarının çöktüğü ve sıhhi ve elektrik tesisatları ile sıvalarında dökülmeler olduğu, Akyazı MYO'nun tamamen yıkıldığı, Sağlık Hizmetleri MYO ve Sakarya MYO'nun ağır hasar gördüğü, Geyve MYO'nun hafif, Sapanca MYO'nun ise orta hasarlı olduğu tespit edilmiştir.

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü:

Binalarda çatlaklar, sıva dökülmeleri, laboratuvar ve demirbaş malzemelerinde hasarların olduğu bildirilmiştir.

Yurt-Kur Genel Müdürlüğü:

Kocaeli'de 309 yataklı kız yurdunun tamamen çöktüğü, Sakarya'da ise 300 yataklı kız yurdunun A bloğunun taşıyıcı sisteminde bir hasar bulunmamasıyla beraber ufak çaplı hasarların olduğu bildirilmiştir. Yine Sakarya'da 360 yataklı

erkek yurdunun B bloğu ile kız yurdunun C bloğu tamamen çöktüğü bildirilmiştir.

ii. Finansman İhtiyacı :

Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde belirlenen hasarların giderilmesi ile eğitim ve yönetim binaları, yurt lojman inşaatı için 1 trilyon TL. tutarında bir projenin 1999 yılı yatırım programı'na alınması hususu YPK'ya intikal ettirilmiştir. Bu proje kapsamında söz konusu üniversiteye 1999 yılı ödeneği olarak yök bütçesinin ilgili tertibinden 500 milyar TL. ilave ödenek tahsis edilmesi öngörülmektedir.

İstanbul Üniversitesi'ndeki hasarların giderilebilmesi için üniversite tarafından talep edilen ödenek 3.7 trilyon TL.'dir. Bayındırlık Bakanlığı ve TÜBİTAK tarafından hasar tespitinin yapılmasını müteakip sözkonusu talep değerlendirilecektir.

Kocaeli Üniversitesi'nin eğitim ve yönetim binaları, yurt lojman inşaatı ve onarımlar için 3 trilyon TL. tutarında yeni bir projenin yatırım programına dahil edilmesi hususu YPK'ya intikal ettirilmiştir. Bu proje kapsamında üniversiteye 1999 yılı ödeneği olarak YÖK'ün ilgili tertibinden 2.250 milyar TL. tahsis edilmesi öngörülmektedir.

Sakarya Üniversitesi'nin eğitim ve yönetim binaları, yurt lojmanı inşaatı ve onarımları için 3 trilyon TL. tutarında yeni bir projenin yatırım programına dahil edilmesi hususu YPK'ya intikal ettirilmiştir. Bu proje kapsamında söz konusu üniversiteye 1999 yılı ödeneği olarak YÖK'ün ilgili tertibinden 2.200 milyar TL. tahsis edilmesi öngörülmektedir.

Yurt-Kurt Genel Müdürlüğü'nce yıkılan yurtlardan dolayı toplam 1 trilyon TL. kaybın olduğu bildirilmiştir.

Bu çerçevede üniversiteler ve Yurt-Kur Genel Müdürlüğü'nün tespit edilebilen hasarları ile ilgili toplam maliyeti yaklaşık 11.7 trilyon TL.'dir.

iii. İnsangücü Kaybı :

Sakarya Üniversitesi'nde akademik ve idari görevli 1.200 personelden 640'ı evsiz kalmış, biri doçent olmak üzere 5 kişi de hayatını depremde kaybetmiştir.

Ayrıca, deprem sonucu Kocaeli'ndeki kız yurdunda bulunan 2 öğrenci ve 1 yönetici, Sakarya'daki kız yurdunda ise 2 hizmetli hayatını kaybetmiştir.

Beden Eğitimi Ve Spor Sektörü

i. Hasar

Kocaeli / Gölcük 2500 kişilik Spor Salonu : Mahallinde yapılan gözlemlerde salonu taşıyan kirişlerde ağır hasar, kalkan duvarda çatlama ve ayrılmalar,

çatı bağlantılarında ayrılmalar mevcuttur. Zemin tretuarı 1,5 metre çökmüştür.

Kocaeli / Gölcük Futbol Sahası : Futbol sahası ve atletizm pisti çökmüştür. Tribünde yer yer çatlaklıklar mevcuttur. Yer yer ihata duvarında çatlaklıklar ve kaymalar mevcuttur.

Kocaeli / Değirmendere İhsaniye Futbol Sahası : İhsaniye futbol sahası zemininin yarısı denize kaymıştır.

Bolu / Düzce Gençlik Merkezi : Kalkan duvarı müstemilat üzerine yıkılmıştır. Sıva çatlaklıkları görülmüştür. Çevre taş ihata duvarının bir bölümü yıkılmıştır.

Bolu / Düzce Stadı : Çevre ihata duvarında yer yer çatlaklıklar bulunmaktadır. Çim futbol sahasının bir bölümü kullanılamaz durumdadır.

Bolu / Merkez Kapalı Yüzme Havuzu : Kapalı yüzme havuzunun soyunma odaları bölümünde ara duvar çatlakları, kolon ve döşemeden ayrılmalar var.

Bolu / Mudurnu 750 kişilik Spor Salonu :Spor salonunun duvarlarında sıva çatlaklıkları oluşmuştur.

Sakarya / Merkez 2000 kişilik Spor Salonu : Çelik çatı bağlantılarında çeşitli kopmalar, kalkan duvar dilatasyonlarında açılmalar olmuştur. İç ve dış sıvalar dökülmüştür. Zeminde çatlama ve bozulmalar görülmüştür. Spor salonu giriş ve seyirci fuaye kısımlarında ve zeminde çatlama olmuştur. Fuaye üzeri ilave katın, çatı parapetleri devrilmiştir. İlave kat çatısı ile ana salon arasındaki ek yerlerin sıvaları dökülmüştür.

Sakarya / Merkez Antrenman Spor Salonu : Salonun boyuna olan her iki kenarındaki kolonlar su basman noktasındaki soğuk derzlerinden çatladığı, ayrıldığı gözlenmiştir. Spor salonu düşey zati yükü altında durmakla birlikte yeni bir yanal bir etkiye dayanamayacağı yönündedir. Ağır hasarlıdır.

Sakarya İl Hizmet Binası : Binanın kendisi sağlam olmakla birlikte bina çevre dolgusunun takribi 2 metre genişliğinde sarsıntı nedeniyle bozulmuştur. Çevre dolgusunun boşaltılarak usulüne uygun yeniden dolgu ve sıkıştırma işlemi yapılacaktır.

Sakarya / Rüstemler Antrenman Spor Salonu : Spor salonunun bacası müstemilat üzerine devrilmiştir. Kalkan duvarlardan birisi içeriye devrilmiştir. Tribün arkası pencerelerinin iç duvarlarından bir kısmı yerinden ayrılmıştır. İki adet kolonda kırılma vardır.

ii. Finansman İhtiyacı :

Deprem bölgesinde yukarıda ayrıntısı verilen 11 adet spor tesisi hafif/ağır hasar görmüş olup, bu tesislerin tahmini hasar maliyeti 1 trilyon TL.'dir.

Bunların yanısıra; deprem bölgesinde hasar görmeyen spor tesislerinin yardım deposu ve benzeri hizmetlerin dağıtım noktası ve çadırkent olarak kullanılması nedeniyle oluşacak yıpranmalar henüz tespit edilememiştir.

iii. İnsangücü Kaybı :

Deprem sonucu 2 personel hayatını kaybetmiştir.

6. Sağlık

i. Hasar :

DEPREM BÖLGESİ İLLERİNDEKİ SAĞLIK TESİSLERİ

İLLER	HASTANE SAYISI	YATAK SAYISI	SAĞLIK EVİ	SAĞLIK OCAĞI	DİSPANSER	AÇSAP
KOCAELİ	13	1.818	67	95	5	7
SAKARYA	14	1.038	166	81	5	3
BOLU	19	1.472	209	55	3	2
BURSA	27	3.566	157	121	10	9
ESKİŞEHİR	10	2.424	107	45	4	5
İSTANBUL	167	26.702	52	172	25	32
YALOVA	1	125	30	15	1	1
TOPLAM	251	37.145	788	584	53	59

DEPREM BÖLGESİ İLLERİNDE SHÇEK GN.MD.'NE AİT TESİSLER

İLLER	ÇOCUK YUVASI	REH. MERK.	YET. YURDU	ÇOCUK VE GENÇ. MRK.	KADINK ONUK EVİ	HUZUR EVİ	TOPLUM MERK.
KOCAELİ	2	2	1	-	-	1	-
SAKARYA	1	1	1	-	-	1	-
BOLU	-	-	2	-	-	2	-
BURSA	1	1	3	-	1	-	-
ESKİŞEHİR	2	2	3	-	-	2	-
İSTANBUL	8	7	2	1	1	5	5
YALOVA	-	1	-	-	-	-	-
TOPLAM	14	14	12	1	2	11	5

SAĞLIK BAKANLIĞI HASTANELERİNİN HASAR DURUMU

HASTANE ADI	ÖZELLİĞİ	HASAR DURUMU	FİNANSMAN İHTİYACI
YALOVA DEV.HAST.	125 YATAK (GENEL DAL)	HAFİF	(*)
İSTANBUL BALTALIMANI KEMİK HAST.HASTA-NESİ	151 YATAK (ÖZEL DAL)	HAFİF	(*)
SAKARYA DEV.HAST.	275 YATAK (GENEL DAL)	ORTA	(*)
SAKARYA DOĞ.VE ÇOCUK HAST.	150 YATAK	HASAR OLMADIĞI DÜŞÜNÜL-MEKTEDİR.	(*)
KOCAELİ TOYOTA-SA ACİL YARDIM HAST. DEV.HAST.	50 YATAK	HAFİF	(*)
BOLU DÜZCE DEV. HAST.	350 YATAK(GENEL DAL)	1 BLOK AĞIR HASARLI	(*)
BOLU AKÇAKOCA DEV.HAST.	30 YATAK (GENEL DAL)	AMELİYATHANE BÖLÜMÜ AĞIR HASARLI	(*)
BOLU GÖLYAKA SAĞLIK MERKEZİ	30 YATAK (GENEL DAL)	AĞIR	(*)
KOCAELİ GEBZE DEV.HAST.	100 YATAK (GENEL DAL)	AĞIR	(*)
KOCAELİ DEV.HAST.	300 YATAK (GENEL DAL)	AĞIR	(*)
KOCAELİ-GÖLCÜK DEV.HAST.	100 YATAK (GENEL DAL)	ACİL SERVİS ORTA HASARLI	(*)
KOCAELİ- KARAMÜRSEL DEV.HAST.	50 YATAK (GENEL DAL)	HAFİF	(*)
TOPLAM	1.711		5 – 6 TRILYON TL.

(*) Hastane bazında hasar maliyeti şu anda verilememekte ancak, bölge için toplam finansman ihtiyacı tahmin edilebilmektedir.

Sağlık Bakanlığının deprem bölgesinde makina-teçhizat kaybının 1,5-2 trilyon TL. civarında olabileceği tahmin edilmektedir. Bu durumda Sağlık Bakanlığının toplam finansman ihtiyacı makina-teçhizat dahil edildiğinde yaklaşık 8 trilyon TL.'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

SSK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ HASTANELERİNİN HASAR DURUMU (Milyon TL.)

HASTANE ADI	ÖZELLİĞİ	HASAR DURUMU	FİNANSMAN İHTİYACI
ADAPAZARI SSK HAST.	305 YATAK	AĞIR	1.350.000
ADAPAZARI SSK ŞUBE BİNASI	İDARE BİNASI	AĞIR	350.000
KARAMÜRSEL SSK HAST.	154 YATAK	AĞIR	850.000
KOCAELİ SİGORTA MÜDÜRLÜĞÜ	İDARE BİNASI	AĞIR	650.000
BİLECİK-BOZHÖYÜK SSK HAST.	28 YATAK	ORTA	250.000
İSTANBUL İLİ İHTİYAÇLARI İÇİN	-	HAFİF	1.000.000
MAKİNA TEÇHİZAT VE TIBBİ CİHAZ			1.500.000
TOPLAM	487		5.950.000

SHÇEK GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE AİT TESİSLERİN HASAR DURUMU (Milyon TL.)

İLLER	ÖZELLİĞİ	HASAR DURUMU	ADET	FİNANSMAN İHTİYACI
BOLU	YETİŞTİRME YURDU	ORTA	2	20.000
BOLU	HUZUREVİ	ORTA	1	5.000
SAKARYA	İL MD.HİZ.BİN	AĞIR	1	50.000
SAKARYA	YETİŞTİRME YURDU	ORTA	2	35.000
SAKARYA	HUZUREVİ	AĞIR	1	20.000
SAKARYA	ÇOCUK YUVASI	AĞIR	1	25.000
SAKARYA	REH.MRK.	AĞIR	1	60.000
KOCAELİ	İL MD.HİZ.BİN	ORTA	1	3.000
KOCAELİ	HUZUREVİ	AĞIR	1	50.000
KOCAELİ	YETİŞTİRME YURDU	AĞIR	1	5.000
KOCAELİ	ÇOCUK YUVASI	AĞIR	1	50.000
YALOVA	REH.MRK.	HAFİF	1	3.000
TOPLAM			14	326.000

SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI SAĞLIK OCAKLARININ HASAR DURUMU (Milyon TL.)

İLİ	ÖZELLİĞİ	HASAR DURUMU	ADETİ	FİNANSMAN İHTİYACI
KOCAELİ	SAĞLIK OCAĞI	AĞIR	6	300.000
KOCAELİ	SAĞLIK OCAĞI	ORTA	7	175.000
SAKARYA	SAĞLIK OCAĞI	AĞIR	5	250.000
SAKARYA	SAĞLIK OCAĞI	ORTA	8	200.000
BOLU	SAĞLIK OCAĞI	ORTA	2	50.000
YALOVA	SAĞLIK OCAĞI	AĞIR	1	50.000
YALOVA	SAĞLIK OCAĞI	ORTA	3	75.000
TOPLAM			32	1.100.000

Not : Ağır hasarlı sağlık ocağının maliyeti 50 milyar TL., orta hasarlı sağlık ocağının maliyeti ise 25 milyar TL. olarak alınmıştır.

Üniversite Hastanelerinin Hasar Durumu

Kocaeli Üniversitesine ait ve SSK Genel Müdürlüğü ile müştereken kullanılan hastane binasının yataklı servisleri ile acil serviste önemli ölçüde, Bolu-Abant İzzet Baysal Üniversite hastanesinin ise kısmen hasar gördüğü anlaşılmaktadır.

Bölgede yer alan diğer üniversite hastanelerinde hasar yoktur.

Kocaeli Üniversitesine ait hastanenin onarım maliyetinin yaklaşık 1 trilyon TL., makina ve teçhizat yenilemesinin 2 trilyon TL. olacağı tahmin edilmektedir. Abant İzzet Baysal Üniversitesi hastanesi inşaatı için (halen yapımı sürmektedir) 1 trilyon TL. ye ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

ii.Finansman İhtiyacı :

Sağlık sektöründe inşaat-onarım işleri için yaklaşık 18 trilyon TL., makina ve teçhizat donanımı için 4-5 trilyon TL. olmak üzere toplam 23 trilyon TL. finansmana ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

Sağlık Bakanlığı İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü kanalıyla deprem bölgesine gönderilen ilaç-serum ve antibiyotiklerin parasal maliyetinin 600 milyar TL. civarında olduğu tahmin edilmektedir.

1.9.1999 tarihi itibarıyla depremde yaralanan insan sayısı 25.376 dır. Toplam yaralılardan 3000 kadarının uzun süreli tedavi hizmetine ihtiyaç duyacağı tahmin edilmektedir. Şu ana kadar yaralıların tedavisi için yapılan masrafları çıkarmak mümkün olmamıştır. Ancak bu maliyetin kabaca 3 trilyon TL. civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Bu durumda toplam finansman ihtiyacının yaklaşık 27 trilyon TL. civarında olacağı tahmin edilmektedir.

iii. İnsangücü Kaybı :

Deprem bölgesinde şu ana kadar elde edilen bilgiler çerçevesinde depremde ölen doktor sayısı 34, hemşire sayısı 2, sağlık memuru sayısı ise 1'dir.

7. Diğer Kamu Hizmetleri

İçme Suyu ve Kanalizasyon Sektörü

İçme suyu ve kanalizasyon projelerinin VII. Beş Yıllık Plan çerçevesinde şekillendirilen öncelik sıralamasının 1999 ve 2000 yılları için geçerliliği kalmamıştır. Deprem bölgesine yapılacak yatırımlar göz önüne alınarak yatırım önceliklerinin yeniden belirlenmesi gereği doğmuştur.

Bölge için acil ihtiyaç olan içme suyu temini ve atıkların bertarafı yatırım önceliklerinde ilk sıraya yerleşmiştir. Bu sebeple de bölgenin mevcut alt yapısının yeniden işlerliğe kazandırılması hedeflenmektedir. Yörede oluşan alt yapı hasarı hakkında yeterli bilgi ve veri bulunmaması nedeniyle depremin oluşturduğu hasarın kesin maliyeti çıkartılamamaktadır. Eldeki veriler kullanılarak yapılan hesaplamalara göre mevcut alt yapının onarılması yaklaşık 5 milyon ABD Dolar'ına malolacaktır. Maliyetin gerçek miktarı hasar tesbitinin kesinleşmesini müteakip daha sağlıklı olarak belirlenecektir.

Mevcut alt yapı hasarının giderilmesi ve yeni alt yapı tesislerinin yapılandırılması için gerekli olan finans ve iş gücü ihtiyacı kısa ve orta vadede alınan tedbirler içerisinde belirtilen (ihalesi yapılmamış ve yatırımı durdurulan) projeleri etkileyecektir. Kısa ve orta vadede deprem bölgesi dışında bir yerleşim yeri için yeni proje teklifleri göz önüne alınamayacaktır. Bu da bölgesel gelişme planlarını olumsuz etkileyecektir. Bu sebeple yörede yapılacak yatırımlar için farklı finansman kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülke ekonomisine kısa vadede büyük yük getirecek bu yatırımlar için dış kredi temini ve Yap-İşlet-Devret modeli en uygun finansman kaynakları olarak görünmektedir. Fakat, dış kredi temini ile gerçekleştirilen yatırımların geri ödemeleri uzun vadede ülke ekonomisine büyük yük getirmektedir. Bu sebeple dış kredi temini ile gerçekleştirilecek yatırımların, proje tutarlarının gerçek rakamlarının üzerine çıkmaması için fizibilite etüdlerinin yapılması, ve bu projeler için düşük faizli ve uzun vadeli kredilerin temin edilmesi gerekmektedir.

Kırsal Alt Yapı Sektörü

Söz konusu bölgede kentleşmenin yoğun olması ve raslantısal olarak depremin kent merkezlerini etkilemesi sonucu kentsel alanda çok sayıda can kaybına ve önemli ölçüde hasara neden olmuştur.

Bölge kırsal alanında henüz hasar saptama çalışmaları tamamlanmamıştır. Ancak kırsal alan sosyal altyapı hizmetlerinden içme suyuna ilişkin olarak yapılan belirlemelerde Kocaeli'nde içme suyu hasar gören köylerin ihtiyaçlarının karşılanması için 1.270 milyar TL.sının Sakarya ilindeki köyler için 635 milyar TL.sının, Yalova ili köyleri için 15 milyar TL.sının gerektiği belirlenmiştir. Bu çerçevede içmesuyu hasarının karşılanması için toplam 1.920 milyar TL. finansmana ihtiyaç vardır.

Bölgedeki kırsal konutların hasarlarına ilişkin belirlemeler henüz tamamlanamamıştır. Kırsal alan konutlarından da tamamen yıkılanlar ve önemli hasarları olanlar vardır. Bu alanda da can kaybı olmuştur. Köylerin sosyal ve ekonomik tesislerindeki hasar saptama çalışmaları da ilgili kuruluşlar tarafından sürdürülmektedir. Kırsal alandaki konut hasarlarına ilişkin henüz kesinleşmiş bilgiler belirlenemediği için finans modelini içeren bir görüş oluşturulamamıştır. Ancak az hasarlı evlerin olduğu köylerde konutların, köylü katılımı (projelendirme ve planlama aşamasında) ve il özel idarelerinin yetki ve sorumluluğunda kısa sürede tamamlanabileceği düşünülmektedir.

Çok sayıda ağır hasarlı konutları olan köylerde yapılacak jeolojik araştırmalar sonucu köy nakline karar verilmesi durumunda köylerin merkezi köylerden birinde yada köylülerin seçeceği beldelerde bir mahalle olarak yeniden inşa edilmesi kırsal alandaki dağınık yerleşimi toplulaştıracağı gibi köylülerin çağdaş hizmetlerden yararlanarak daha kısa sürede topluma katılmaları sağlanmış olacaktır. Bu tür uygulamaların da köylülerin katılımı (yer seçimi, planlama ve projelendirme aşamaları) ve il özel idarelerinin yetki ve sorumluluğunda gerçekleştirilmesi, iskanın hızla yapılması açısından önemlidir.

Belediye Hizmetleri Sektörü

İller Bankası Genel Müdürlüğü'nün 4 Eylül 1999 tarihi itibarıyla yaptığı belirlemelere göre, hasar tespit çalışması tamamlanan 45 belediye binasından 26'sında hasar olmadığı saptanmış olup, 32 belediyede çalışmalara devam

edilmektedir. Diğer belediyelerin belediye binaları ile hal, otogar, fırın, gibi diğer belediye tesislerindeki hasara ilişkin bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Belediyelerin hizmet götürmekte kullandıkları makine-araç-gereç parkında depremin yol açtığı hasara ilişkin bir veri de bulunmamaktadır. Bu nedenle depremin yöre belediyelerini, yerel hizmetleri karşılamada ne tür zorluklarla karşı karşıya bıraktığını saptamak ancak ihtiyaç tespitinden sonra mümkün olabilecektir.

Öte yandan, kentsel hayatın gerekleri olan ve belediyelerce karşılanması gereken altyapı ve üstyapı (içmesuyu, kanalizasyon, yol, ısıtma sistemi, ulaşım hizmetleri -sinyalizasyon, otobüs gibi-, çöp toplama vb) kayıplarının karşılanması gereği de açıktır.

Bu aşamada, yerel yönetimlerin personel, tesis ve makine-teçhizat ihtiyaçlarının sayısal ve nakdi olarak belirlenmesi gerekmektedir. Finansman ihtiyacı bu çalışmaların tamamlanmasından sonra belirlenecektir.

Çevre Sektörü

17 Ağustos 1999 tarihinde Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem can ve mal kaybının yanısıra çevresel olarak da ciddi sorunlar yaratmıştır:

- altyapıda özellikle içmesuyu ve kanalizasyon borularının çatlaması veya kırılması, arıtma tesislerinin hasar görmesi,
- kimya tesislerinde ve petrokimya tesislerinde canlı yaşama zararlı kimyasal sızıntıların oluşması,
- çöplerin ve tehlikeli atıkların düzenli bertaraf edilemeyişi,
- depremde deniz altında kalan yerleşim yerleri, TÜPRAŞ tesislerinden denize petrol sızıntısı olması ve daha sonra bir kısım molozun denize dökülmesi,
- TÜPRAŞ tesislerindeki depolarda çıkan yangınlar nedeniyle hava kirliliğinin oluşması

kısa, orta ve uzun vadede kendisini hissettirecek önemli çevresel sorunlardır.

Bu sorunların çeşitli ekonomik ve sosyal sektörlere getireceği zarar dışında çevre açısından da yarattığı bir maliyet bulunmaktadır. Örneğin Sapanca Gölünün kirlenmesinin, Marmara Denizinin kirlenmesinin, altyapı sisteminin hasar görmesi sonucu ortaya çıkan hastalıkların, tehlikeli ve zararlı atıklar ile kimyasalların havaya, toprağa ve suya karışması sonucu oluşan hasarın boyutları ve getirdiği maliyeti şu anda tespit etmek mümkün değildir.

Kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin onarımı, imalat sanayii işyerlerindeki hasarların giderilmesi, çöp toplama ve tehlikeli atık bertaraf sistemlerinin düzenlenmesi için yapılacak yatırımlar, çevre üzerinde doğrudan olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bu nedenle çevre açısından bu sektörler için gereken finansman dışında önemli bir finansman gereksinimi bulunmamaktadır.

Ancak, deniz ortamında çok kirlilik yüküne ve deniz dibi topografyasında ani değişime neden olan bu boyutlarda bir doğa olayının etkilerinin bilimsel olarak incelenmesi, hem ülkemizde alınacak tedbirler hem de bilime katkı açısından

büyük önem taşımaktadır. Önemli ölçüde mali kaynak gerektiren böyle bir proje için gelişmiş ülkelerle teknik yardım çerçevesinde işbirliğine gidilmelidir. Böyle kapsamlı bir araştırma projesinin maliyetinin yaklaşık 3 trilyon TL. olacağı tahmin edilmektedir.

Organize Sanayi Bölgeleri Ve Küçük Sanayi Siteleri

i. Hasar :

Deprem bölgesinde inşaatı tamamlanarak hizmete alınan 6 adet OSB, 30 adet KSS bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede inşaatı devam eden 9 adet OSB, 13 adet KSS yer almaktadır. Bunlardan hasar tespiti yapılanların durumu özetle şu şekildedir :

Kocaeli İli

Köseköy Küçük Sanayi Sitesi : (Toplam 278 işyeri mevcut olup henüz faaliyete geçmemiştir.)

10 adet işyerinde, iç orta bölümde asma kat hizasında taşıyıcı kolonların burkulması sonucu betonun patladığı ve boyuna kolon demirlerinin ortaya çıktığı,

İki işyerinde asma kat altında taşıyıcı olmayan tuğla duvarlarının tamamen yıkıldığı,

Diğer bazı işyerlerinde sıva ve taşıyıcı olmayan duvarlarda ve wc duvarlarında çatlaklar oluştuğu ve yer yer döküldüğü,

İdare binasında sıva ve taşıyıcı olmayan duvarlarda, camlarda yer yer kırılmaları ve dökülmeler olduğu,

Altyapı (yol-su ve kanalizasyonda) herhangi bir hasar oluşmadığı tespit edilmiştir.

Ayrıca on adet işyeri; mevcut durum itibarı ile yapı güvenliği bakımından tehlikeli durum arz etmektedir. Hasarlı kolonların askıya alınarak takviye ve onarım işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

Karamürsel Küçük Sanayi Sitesi (114 İşyeri) : Betonarme karkas, tuğla duvar, dış cephe demir doğramaları ve çatı kaplaması bitmiş olan küçük sanayi sitesi inşaatında taşıyıcı sistemlerde herhangi bir hasar yoktur.

Taşıyıcı olmayan tuğla duvarlarda kısmi çatlaklar ve yıkılmalar mevcuttur.

Gölcük Küçük Sanayi Sitesi (400 İşyeri) : Temel ve bağ kirişlerinde, betonarmesi tamamlanan site inşaatında kısmi çatlaklar ve beton kırılmaları oluşmuştur.

Körfez, Gebze Küçük Sanayi Siteleri : Toplam 1076 işyeri bulunan sitelerde hasar yoktur.

Yarımca, Hasköy Küçük Sanayi Siteleri : Halen faaliyette bulunan sitede 544 adet işyeri mevcut olup hasar yoktur.

Gebze Taysad Sanayi Bölgeleri : Faaliyette bulunan işyerlerinde ve altyapıda hasar yoktur.

Yalova İli

S.S. Yalova Sanatkarları 800 Toplu İşyeri Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi : Sanayi sitesi 800 işyeri ve 4 tipten oluşmaktadır. Sitede tüm tuğla duvarlar ve bir adet işyeri tamamen yıkılmıştır. Prefabrik kolon ve kirişlerde bağlantı yerlerinde hafif kırılma ve kopmalar meydana gelmiştir. Eternit çatı kaplamalarında herhangi bir hasar mevcut değildir.

Taşköprü Çiftlikköy Küçük Sanayi Sitesi : Kolon ve kirişlerin birleşim noktalarında derinlemesine kırılmalar, tuğla duvarların tamamen patlamış ve dökülmüş, zemin ve çalışma sahaları grobetonlarında derinlemesine çatlaklar olduğu tespit edilmiş olup, sanayi sitesinin diğer işyerlerinde herhangi bir hasara rastlanmamıştır.

Sakarya İli

Sakarya Organize Sanayi Bölgesi (OSB) : Organize sanayi bölgesi içerisinde 62 parsel bulunmaktadır. 20 adedinde deneme ve üretim faaliyetleri devam etmekte, 29 adedinde ise inşaat çalışmaları sürdürülmektedir. Genel olarak zemin ıslahını yapan ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün önerisi doğrultusunda kazıklı temel tipi uygulayan sanayi kuruluşlarında binaların taşıyıcı aksamlarında herhangi bir çatlak ve kırık meydana gelmemiştir. Ayrıca çelik konstrüksiyon uygulayan fabrikalarda da herhangi bir hasar görülmemektedir. Ancak taşıyıcı aksamlarında hasar olmayan bazı fabrikaların içerisindeki makinalarda hasarlar meydana gelmiştir. İnşaat safhasında 14 adet fabrika, üretim safhasında ise 6 adet fabrika hasar görmüştür.

Ziraat Aletleri Küçük Sanayi Sitesi : Kapalı olduğu için dükkanların içerisinde detaylı olarak inceleme yapılamamıştır. Dışarıdan yapılan tespitlerde site içerisindeki yolların tamamında hasar olduğu, bazı bloklarda dilatasyondan, ters yönde ayrılmalar, dükkanların duvarlarında çatlak ve kırılmalar olduğu, bazı yerlerde dökümlerin mevcut olduğu, dükkanların tabanında çatlaklar olduğu, dükkanlar içerisindeki malzemelerin salınımdan yere döküldüğü ve bundan dolayı hasarlar meydana geldiği görülmüştür. Çıraklık eğitim merkezi ve idare binasının çatı duvarları yıkılmış, bina kapalı olduğundan bina içerisinde herhangi bir hasarın olup olmadığı tespit edilememiştir.

Sakarya Atatürk Küçük Sanayi Sitesi : Duvar ve diğer taşıyıcı elemanlarda herhangi bir hasar tespit edilememiştir. Bütün dükkanların (satış dükkanları hariç) bodrum-zemin bağlantısında çatlama meydana gelmiştir. Dükkanlar içerisindeki eşyalar salınımdan dolayı zarar görmüştür.

Hanlı (Dört Yol), Geyve, Hendek Küçük Sanayi Siteleri : Duvarlarda ve taşıyıcı elemanlarda herhangi bir hasar tespit edilememiştir.

Akyazı Küçük Sanayi Sitesi : Binanın taşıyıcı elemanlarında herhangi bir hasar yoktur. Sadece bazı dükkanlarda kiriş-duvar arasında hafif çatlaklıklar oluşmuş. Küçük sanayi sitesinin büyük bölümü boştur ve esnaflar henüz taşınmamıştır.

ii. Finansman İhtiyacı :

Ayrıntıları yukarıda verilen OSB ve KSS' lerde şu ana kadar yapılan tespit çalışmaları sonucunda ortaya çıkan hasarın toplam finansman ihtiyacının 2 trilyon TL. olacağı tahmin edilmektedir.

8. İstihdam ve Çalışma Hayatı

Deprem nedeniyle yaralananlardan ne kadarının iş göremez düzeyde sakat kalacağı henüz belli değildir. Ayrıca işyerlerinin yıkılması veya hasar görmesi ve/veya dağıtım kanallarının işlemez hale gelmiş olması gibi nedenlerle bölgede mal ve hizmet üretimi durma noktasına gelmiş, istihdam üretimden kopmuş, istihdam imkanları azalmıştır. Depremden zarar gören işletmelerin yeniden üretime geçebilmesi ve işgücü kayıplarının karşılanması yönünde acil tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Ölüm ve yaralanmaların yol açtığı/açacağı istihdamdaki nüfus kaybı ile iktisaden faal nüfus kaybı halen bilinmemektedir. İşletme ve işyerlerinin hasar tespit çalışmaları ile yeniden üretime geçiş planları henüz tamamlanmamıştır. İlk şokun büyüklüğü, artçı depremlerin devam etmekte olması ve deprem riskinin yarattığı korku gibi nedenlerle bölge dışına çıkan iktisaden faal nüfus ve istihdamdaki nüfus hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenlerle;

- Kısa sürede yeniden üretime geçebilecek durumdaki işletme ve işyerlerinin yeniden üretime geçişinde depremin neden olduğu insan

kaybından doğan sorunlar ve bu sorunların nasıl ve ne kadar sürelerde giderilebileceği;

- Kendisi çalışabilir durumda olsa bile işyeri ve işletmelerdeki hasarlar ya da dağıtım sisteminin ortadan kalkması vb nedenlerle mal ve hizmet üretiminin kesilmesi üzerine zorunlu olarak üretim dışı(geçici ya da sürekli olarak işsiz) kalmış bulunan insan-gücünün nasıl ve ne kadar sürede yeniden çalışmaya başlayabileceği,

henüz bilinmemektedir.

Kısa sürede yeniden üretime geçmesi mümkün olmayan çok sayıda işletme ve işyerlerinin bulunması, buna ilaveten afet bölgesindeki ulaşım ve dağıtım kanallarının düzenli işleyememesi nedeniyle üretime ara vermek zorunda kalan çok sayıda işletme ve işyerinin olması, ilk şokun yol açtığı ekonomik kayıplara ek gelir ve kazanç kayıpları yaratmaktadır. Ayrıca, afet bölgesi toplu iş sözleşmesi sistemimizin en yaygın ve yerleşik uygulandığı bölgedir. Bu nedenle depremin ve depreme bağlı diğer aksamaların toplu iş sözleşmesi sisteminin işlerliğinde de sorunlara yol açabileceği düşünülmektedir.

Buna karşılık, deprem nedeniyle bazı mal ve hizmet üretimi alanları daha aktif hale geleceğinden bu alanlarda işgücü talebi artacaktır. Kısa dönemde görülebilecek işsizlik, orta ve uzun dönemde, özellikle bölgenin yeniden imarına başlanması ve yurt-içi ve yurt-dışı fonlarının bölgeye akması ile birlikte, yerini, hareketlilik, canlanma ve dolayısıyla istihdam artışına bırakacaktır. Örneğin;

- Afet bölgesinde inşaat, gıda, giyim, dağıtım hizmetleri, sigortacılık alanlarında faaliyet artışı olacağı,
- Bölge dışında da inşaat malzemeleri üretimi, gıda, temizlik maddeleri ve ilaç dahil sağlık ürünleri üretimleri, sigortacılık faaliyetleri, ulaştırma hizmetleri faaliyetlerinde artış görüleceği,

düşünülmektedir.

Afet bölgesinde ortaya çıkacak işgücü talebinin ne kadarının bölge içinden karşılanabileceği, bölgenin işgücü arzının yetersiz kalması sonucu bölge dışından karşılanması gereken bir talep olup olmayacağı, bölge dışından karşılanması gereken bir işgücü talebi olması halinde bu talebi karşılamaya yönelik bir işgücü arzının olup olmayacağı, tüm bunların ücretler üzerinde nasıl etki ve/veya etkiler yaratacağı, bölgedeki deprem riski, üretim ve dağıtımdaki aksamalar vb nedenlerin ücretlerin yükselmesi yönünde bir baskı yaratıp yaratmayacağı gibi hususlar bugünden kestirilmesi/bilinmesi güç hususlardır. Afet bölgesinde işgücü piyasasına yönelik hizmet üreten kurum ve kuruluşlar da (örneğin İİBK, özel kurs ve dershaneler vb.) kayıplara uğramış ve hasar görmüş bulunmaktadır. Bu nedenle, bölgede ortaya çıkacak işgücü taleplerinin karşılanmasında büyük güçlükler olması kaçınılmaz gözükmektedir.

9. Aile Çocuk ve Özürlüler

Deprem felaketi tahminen 16.3 milyon nüfusun yaşadığı bir bölgeyi doğrudan veya dolaylı olarak etkilemiştir. En fazla etkilenen Kocaeli, Sakarya, Yalova ve İstanbul ülkemizde en fazla nüfus yoğunluğu bulunan iller arasında yer

almaktadır. Kocaeli, Sakarya ve İstanbul aynı zamanda ülkemizin en fazla iç göç alan illeridir. Yalova ilimiz ise bir sayfiye ili olması sebebiyle yaz aylarında çok sayıda nüfusun tatil yapmak amacıyla yerleştiği bir ilimizdir. Dolayısıyla deprem bu illerde büyük can kaybına ve yaralanmaya yol açmıştır.

Deprem felaketi çok sayıda ailenin bir veya birden fazla üyesini kaybetmesine veya tamamen yok olmasına sebep olmuştur. Can kayıpları, özellikle ana-babasını veya diğer yakınlarını kaybeden çocuklar, özürllüer ve yaşlılar gibi aile üyelerinin bakım ve korunma ihtiyaçlarını açığa çıkarmıştır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), deprem bölgesindeki çadır kentlerde oluşturulan 20 toplum merkezi vasıtasıyla bu kişilere yardım etmeye çalışmaktadır. Ayrıca sözkonusu nitelikteki kişilerden 476'sı SHÇEK koruması altına alınmıştır. Oldukça çok sayıda olduğu tahmin edilen bakım ve korunmaya muhtaç çocukların bir taraftan yakınları aranmakta, diğer taraftan bu çocuklar için geçici veya sürekli bakım imkanları araştırılmaktadır. 10.000'i aşkın aile geçici veya sürekli koruyucu aile olarak ya da evlat edinmek üzere SHÇEK'e başvuruda bulunmuştur. Deprem bölgesindeki SHÇEK'e ait çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında kalan bakım ve korunmaya muhtaç durumdaki çocuklar ise bölge dışındaki kurumlara nakledilmişlerdir.

Depremin yol açtığı ölüm, yaralanma ve sakatlıklar sebebiyle gelir kaynaklarını kaybetmiş aileler bulunmaktadır. Bu ailelerin barınma ve geçim imkanlarının yeniden sağlanması gerekmektedir. Sözkonusu nitelikteki ailelerin sayısı henüz tespit edilemediğinden ileriye dönük tahminler yapılması oldukça güçtür.

Deprem bölgesinin aynı zamanda Türkiye'nin en önemli sanayi bölgesi olması dolayısıyla, depremin yol açtığı ölüm, yaralanma ve sakatlıklar sebebiyle uğranılan işgücü kaybının oldukça yüksek düzeyde olduğu tahmin edilmektedir. Ölüm ve sakatlıklar dolayısıyla kaybedilen nitelikli işgücünün ikame edilebilmesi için süratle işgücü eğitim programlarının başlatılması büyük önem taşımaktadır.

Deprem bölgesinde Kocaeli Sabancı Kültür Sitesi, Gölcük İlçe Halk Kütüphanesi ve Eskişehir İl Halk Kütüphanesi ağır hasar görmüş, ayrıca deprem bölgesindeki muhtelif kütüphane, müze, kültür merkezi ve diğer kültür yapıları hafif hasar görmüş bulunmaktadır. Bu hasarların giderilmesine yönelik finansman ihtiyacını tespit çalışmaları Kültür Bakanlığı tarafından henüz tamamlanamamıştır.

V. Kısa-Orta-Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler

A. Kısa Vadede Alınabilecek Tedbirler

Kamu Yatırımları

1. Hasarların telafisi için gerekli acil yatırımlar öncelikle Bütçe kaynaklarından finanse edilmelidir. Gerekli projelerin revizyonu ve 1999 Yılı Yatırım Programına alınması işlemleri hızla sonuçlandırılmalıdır.

2. Program Kararnamesi ve 1999 Mali Yılı Bütçe Kanununun Bütçe Uygulamasına dair kısıtlayıcı hükümleri ile ilgili diğer mevzuat hükümleri deprem bölgesi için süratle yeniden düzenlenmelidir.

3. Yatırımlarla ilgili kısa ve orta vadede alınması gerekli tedbirler için bir Başbakanlık Genelgesi çıkarılmalıdır. Bu kapsamda;

Deprem bölgesi haricindeki illerde yer alan ve ihalesi henüz yapılmamış projelerin ertelenmesi ve ihale edilmiş olup da bu yıl harcama yapılamayacak projelerin ödeneklerinden aktarma suretiyle tasarruf edilecek kaynak, bu bölgede yer alan projelere aktarılmalıdır.

Deprem bölgesi haricindeki projeler için yedek kaynaklardan ek ödenek talep edilmemeli ve ek ödenek tahsisleri münhasıran bu bölgedeki yatırımlarla sınırlı tutulmalıdır.

Bölgedeki programlanmış veya yürütülmekte olan projelerin durumu yeniden gözden geçirilmelidir.

4. KİT'lerin acil finansman ihtiyacının karşılanmasına Hazine tarafından öncelik verilmelidir.

1. Altyapı

a. Enerji

i. İletim Tesisleri

1. Kısa vadede depremin iletim ve üretim tesislerine olan kesin etkilerinin tetkiki ve irdelenmesi amacıyla gerekli çalışmalara başlanması gerekmektedir. Bu amaçla, deprem bölgesindeki tesis ve binaların kullanıma uygun olup olmadıkları süratle tespit edilmeli, uygun olanların ihtiyaç duyulan bakım ve onarımları yapılmalıdır.

ii. Dağıtım Tesisleri

1. Başta oluşturulan çadırkentler olmak üzere, bölgenin enerjisiz kalmaması için kısa vadeli gerekli tedbirler alınmıştır.

b. Ulaştırma

i. Karayolu Ulaştırması

1. Ülkemizin ana karayolu taşıma aksını oluşturan Anadolu Otoyolu'nun hasar gören kesimi ile mevcut Devlet Yolu ve İl Yollarının ülke ve yöredeki ulaşımı aksatmayacak şekilde uygun standartlara getirilmesi sağlanmalıdır.
2. Hasar gören otoyol detaylı teknik muayenesi yapılarak projelendirilmelidir.
3. Y.İ.D modeli ile yapımı planlanan İzmit Körfez Köprüsü projesinin deprem etüdlerinin gözden geçirilmesinde yarar görülmektedir.
4. Bölgedeki yeniden yapılanma çalışmaları nedeniyle oluşacak trafik yoğunluğundaki artışa paralel olarak halen Yatırım Programında yer alan (6) adet projenin yapımı hızlandırılmalıdır. Bu projeler Sakarya-Karasu-Akçakoca, Sakarya-Kaynarca-Kandıra; İzmit-Kandıra; (Düzce-Hendek) Ayr.-Gölyaka; Gemlik-Armutlu-Çınarcık-Yalova; Bursa-Yalova projeleridir.

ii. Demiryolu Ulaştırması

1. DLH İnşaatı Yatırım Programında yer alan ve sinyalizasyon tesisleri dışında üstyapısı TCDD Genel Müdürlüğü tarafından tamamlanarak deneme işletmesine alınan "İzmit Kentiçi Dört Hatlı Demiryolu İnşaatı" projesine 3.200 milyar TL ek ödenek sağlanmalıdır. Bu husus YPK Kararı alınması aşamasına getirilmiştir.
2. Elektrifikasyon, sinyalizasyon ve telekomünikasyon tesislerindeki hasarlar giderilerek demiryolu trafiğinde seyrüsefer emniyeti sağlanmalıdır.
3. Yolcu taşımacılığında arz yönlü olarak ortaya çıkabilecek kısıtları önlemek ve tasarruf sağlamak üzere diğer bölgelerdeki ekonomik olmayan trenler hizmetten kaldırılmalıdır.
4. Hizmette aksamaları engellemek üzere ağır hasar gören lojmanlardaki personelin iskanının sağlanacağı 30 adet konut ivedilikle yapılmalıdır.

iii. Denizyolu Ulaştırması

TCDD Genel Müdürlüğü:

1. Kuruluşun acil çalışmalar için kullanabileceği kaynaklar şunlar olabilir: Kuruluş, Avrupa Yatırım Bankasından, limanlara vinç ve ekipman temini için aldığı 85 Milyon Doların 4 Milyon Dolarını, yedek parça ve forklift alımına harcamak yerine, bu kaynağı 2 ya da 3 adet vinç almak için kullanabilir. Bunun dışında, TCDD 1999 yılında başlayamadığı ya da başladığı halde bitirilmesi aciliyet teşkil etmeyen liman projelerinin ve işlerinin ödeneklerinden bir kısmını bu limanın ihtiyaçlarının karşılanması için kullanmalıdır.

Denizcilik Müsteşarlığı:

1. Hasar gören binaların tekrar kullanılabilir hale gelmesi için kuruluş, 1999 yılı ödeneklerinden bir miktar kaynağı buraya aktarabilir.

TDİ Genel Müdürlüğü:

1. TDİ'nin işlettiği iskeleler, şehiriçi ulaşımda (araç ve yolcu taşınması) büyük önem arz etmektedir. Buradaki hasarların giderilebilmesi için kısa vadede, TDİ'nin 1999 yatırım programında bulunan ancak ödeneği kullanılmamış olan projelerinden aktarılacak kaynaklar bu iskelelerin tamirinde kullanılabilir.

c. Haberleşme Sektörü

1. Telekomünikasyon altyapısının afet sonrası minimum hizmet kalitesine eriştirilmesini teminen Acil Durum Planları mevcut olmadığından palyatif tedbirlerle sorun en aza indirilmeye çalışılmıştır. Bölgeye seyyar santral ulaştırılması, kriz yönetim merkezleriyle doğrudan telefon tesisi, uydu haberleşme sistemleri, sokaklara telefon sistemlerinin kurulması, bölgeye teknik personelin sevki gibi çeşitli tedbirler alınmıştır. Kısa dönemde yapılması gerekenler yukarıda sayılan kalemler olup büyük bir oranda gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

d. Turizm Sektörü

1. Turizm işletmelerine kullanılmak üzere temin edilecek en az 20 milyon Dolarlık iç ve dış kaynaklı hibe ve kredilerin Halk Bankası veya Kalkınma Bankasında oluşturulacak bir havuzda toplanarak zarar gören Turistik tesislere hasar oranında kullanılması;

2. Teşvik sistemi gözden geçirilerek deprem bölgesindeki turizm tesisleri için öncelik tanıyan yeni bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır.

e. Genel İdare Sektörü

1. Deprem sonucunda, evleri ya da işyerleri zarara uğrayan birçok vatandaşımız mümkün olan en kısa zamanda mallarının hasar tespitini yaptırmaya çalışmakta, bunun için tapu hizmetlerine ihtiyaç duyulmakta, ayrıca müteahhitler aleyhine bir çok davanın açılması gündeme gelmektedir. Ancak diğer yandan, vatandaşa söz konusu hizmetleri vermesi beklenen birçok kamu binası hasar görmüş ve hizmet veremez duruma gelmiştir. Bu sebeple öncelikli olarak, vatandaşın acil olarak ihtiyaç duyduğu tapu ve adalet hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli çalışmalara başlanmalıdır. Depremden kaynaklanan ekonomik, mali ve sosyal hasarların telafisinde mahallin en büyük idare amiri olan vali ve kaymakamlar ile bunlara bağlı kamu hizmet birimlerinin bina ihtiyaçlarının bir an önce karşılanması büyük önem taşımaktadır. Zira, bölgede söz konusu kamu hizmetlerine artan bir talep söz konusudur. Bu kapsamda hükümet konakları, nüfus, tapu daireleri, banka vb. temel hizmet birimlerinin hizmet vereceği binalar ile adalet binalarının hizmet verebilir hale getirilmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla depremde zarar görmemiş ya da kullanılabilir binalar bu hizmetlerin yürütülmesi için acilen tahsis edilmelidir.

f. Güvenlik Hizmetleri Sektörü

1. Oturulamaz durumdaki binaların kısa vadede çadırda, orta vadede prefabrik binalarda iskan edilmesi, uzun vadede de yeni bina yapılması gerekmektedir.

g. Mühendislik, Müşavirlik, Müteahhitlik Ve İnşaat Sektörü

1. İnşaat sektöründe oluşacak talep artışının neden olacağı fiyat yükselmeleri yakından izlenmelidir.
2. Bölgenin yeniden yapılanması için, bölgesel gelişme anlayışıyla imar planları tekrar gözden geçirilmeli, deprem bölgelerinde fay hattı üzerinde bulunan ve zemin özellikleri açısından elverişsiz bölgelerde inşaat yapılması önlenmelidir.
3. Önümüzdeki yıllarda deprem olması muhtemel bölgelerde mevcut yapıların dayanıklılık testlerinin yapılması için teşvik edici düzenlemeler getirilmeli, bu amaçla üniversiteler ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yaparak testler yaygınlaştırılmalı, halk bilinçlendirilmeli ve dayanımı düşük yapılarda güçlendirme teknikleri kullanılarak deprem dayanımı artırılmalıdır.
4. Binalarda gerek proje, gerekse inşaat safhasında deprem yönetmeliğine uyulması sağlanmalı, zemin etüdü zorunlu hale getirilmeli bunu teminen müşavir mühendis sistemi getirilmeli ve gerekli hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.
5. Konut ve işyeri inşaatlarında sigorta yaptırılması zorunlu hale getirilmelidir. Herhangi bir depremde binanın şartnamelere uyulmaksızın tasarlanmasından dolayı hasar görmesi veya yıkılarak can ve mal kaybına yol açması durumundan ilgili müşavir mühendis ve müteahhit sorumlu tutulmalıdır.
6. Deprem esnasında insan için hayati önem taşıyan binaların böylesine eğitimsiz ve bilinçsiz müteahhitler tarafından yapılmasını önlemeye yönelik olarak, müteahhit olmak için özel standartlar getirilerek ivedi uygulanması sağlanmalıdır.
7. Tasarımı ve inşaatı daha kolay olan çelik yapılar yaygınlaştırılmalı ve bu konuda ihtiyaç duyulan mühendis ve kalifiye eleman eğitimi için altyapı oluşturulmalıdır.
8. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu yeniden gözden geçirilerek taahhüt işlerinde gözlenen aksaklıkların giderilmesini sağlayacak yasal değişiklikler hayata geçirilmelidir.

2. Sanayi

1. Adapazarı Şeker Fabrikasında işlenmesi planlanan 450 Bin Ton şeker pancarının 350 Bin Tonu Alpulu Şeker Fabrikasına, 100 Bin Tonu da Susurluk Şeker Fabrikasına sevk edilerek bu fabrikalarda işlenmesi sağlanmalıdır.
2. Adapazarı Şeker Fabrikasında çalışan daimi işçilerin bir kısmı fabrikadaki hasar giderme çalışmalarında diğerleri de ihtiyaç duyulan şeker fabrikalarında görevlendirilmelidir.
3. Adapazarı Şeker Fabrikasında normal kampanya zamanı 24 Eylül 1999'da işbaşı yaptırılması planlanan geçici işçilerden;
 - Pancar bölge şefliklerinde istihdam edilecekler kendi bölgelerinde,

- Şeker fabrikasında istihdam edileceklerin bir kısmı hasar giderme çalışmalarında çalıştırılmak üzere Adapazarı Şeker Fabrikasında,
- Diğer geçici işçiler ise istekleri doğrultusunda diğer fabrikalarda görevlendirilmek üzere Adapazarı Şeker Fabrikasında işbaşı yaptırılmaları sözkonusudur.

4. Depremde zarar gören yem sanayii tesislerine fabrikalarının onarımları için uzun vadeli kredi imkanı sağlanması, TMO tarafından, zarar gören firmalara uygun fiyatlarla hammadde tahsisi yapılması, T.C. Ziraat Bankasınca verilen kredilerin artırılması gibi hususların, bölgedeki tarıma dayalı sanayinin tümü için değerlendirilmesi gerekmektedir.

5. Hasar tespitlerinin ve kontrollerin en kısa zamanda yapılması ve kullanılabilecek binalarda süratle üretime geçilmesi yararlı olacaktır.

6. Deprem bölgesinde hasar gören, KOBİ tanımına uyan sınıai tesislerde bina, makine, teçhizat onarımı veya yeni makine alımı için KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Kararındaki Kredi Limitlerinin %100 oranında artırılması ve öncelik verilmesi uygun olacaktır.

7. İhracat pazarlarının kaybedilmemesi için, özellikle hazır giyim sanayiinde hasara uğrayan firmalara ait ihracat bağlantılarının başka firmalara kaydırılması, fason üretim yaptırılması gibi önlemler süratle alınmalıdır.

3. Tarım

Alınan Tedbirler

1. 20 Ağustos 1999 tarih ve 23792 sayılı Resmi Gazetede “Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Tohumluk Hakkında Karar” ile bir yıl vadeli ve faizsiz tohumluk kredisi açılması sağlanmıştır.

2. 27 Ağustos 1999 tarih ve 23799 sayılı Resmi Gazetede “Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” ile eski Kararın 1. Maddesinin 2.fıkrası; “Hasar oranının tesbitinde çiftçilerin tüm tarımsal varlığı esas alınmış ise zirai kredi borçlarının tamamı, sadece ekiliş ve ürünleri esas alınmış ise bitkisel üretimle ilgili kredi borçları ertelenir.” olarak değiştirilmiştir.

3. 28 Ağustos 1999 tarih ve 23800 sayılı Resmi gazetede “ Tabii Afet Nedeniyle Zarar Gören Çiftçi, Esnaf ve Sanatkar, Serbest Meslek Mensubu ve Sanayi ve Ticaret Erbabı ile Menkul ve Gayrimenkul Malları Zarar Gören Gerçek ve Tüzel Kişilerin Kredi Borçlarının Ertelenmesi ve Bu Kişilere Yeni Kredi Açılması Hakkında Karar” ile deprem bölgesinde zarar gören tarımsal işletme , tarımsal ürün ve hayvan varlıkları ile menkul , gayrimenkul malları ve işyerleri zarar gören ve hasarları komisyonlarca belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin T.C. Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Tarım İşletmelerine olan mevcut borçları, ilk yıl ana para ve faiz ödemesiz, müteakip iki yılda dört eşit taksitle üç yıl süreyle ertelenmesi ile yine bu kişilere T.C.Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince belirlenecek limitler dahilinde; azami bir yıl vadeli işletme kredisi ve ilk yıl ana para ve faiz ödemesiz, azami beş yıla kadar yatırım kredisi açılması imkanı getirilmiştir.

a. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'ndan, deprem felaketinde hayvanları telef olan kişilere ödenmek üzere, Maliye Bakanlığı tarafından 2090 sayılı Yasa gereğince 1 Trilyon TL'lik para transferi yapılacağı öğrenilmiştir.

b. Bölgede nakliyeden doğan yem sıkıntısının giderilmesi için İçişleri Bakanlığı ile görüşülerek 2 ay süre ile yem ve yem hammaddesi taşıyan kamyonlarda tonaj sınırlaması uygulaması kaldırılmıştır.

4. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Genel Müdürlüğü ile ilgili olarak:

a. Pancar çiftçilerine, pancar ekim sözleşmesinde yer alan yaklaşık 1 Trilyon TL tutarındaki ikinci avans deprem bölgesindeki çiftçilere öncelikle ödenmiştir.

b. Deprem bölgesinde çalışan işçilere toplu iş sözleşmesi gereği olan yaklaşık 425 Milyar TL tutarındaki (işçi başına 60 yevmiye) avans ödenmiştir.

Alınacak tedbirler

1. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün Hasarlar bölümünde belirtilmiş olan 3.850 milyar TL'lik ek ödenek talebinin 2.000 milyar TL'sinin yatırım, 1.850 milyar TL'sinin cari bütçeden karşılanması;

2. Bölge ürünlerinin pazarlanmasına kolaylık getirmek üzere; Tarım Satış Kooperatif Birlikleri ve ilgili KİT'lerin geçici alım merkezleri oluşturması ve alım için gerekli finansmanın sağlanması;

3. Önemli bir tavukçuluk bölgesi olan Sakarya ve Bolu'da bayi ağının kaybedilmesinde ve mal sevkiyatında yaşanan problemlerin çözümü için büyük süpermarket zincirlerinin alımlarını bu bölgeye yönlendirmeleri yönünde girişimlerde bulunulması,

4. Bölgede deprem olduğu günden beri ölen hayvanların ortadan kaldırılması, çıkması muhtemel hayvan hastalıkları ile gıda ve suların kontrolü için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı kontrol laboratuvarlarına personel ve malzeme takviyesinde bulunulması ve denetimlerin yeterli hale getirilmesi,

önem taşımaktadır.

4. Konut

1. Bölgenin idari, sosyal ve teknik acil ihtiyaçları karşılanmalı ve geçici iskan çalışmaları tamamlanmalıdır.

2. Bölgede afete dönük stratejik planlama ve yerleşme düzeni için çalışmalar başlatılmalıdır.

3. Bölgeden geri dönüşleri destekleyecek tedbirler alınmalıdır. Bölgeden eski yerleşim yerlerine geri göçün olduğu gözlenmektedir. Hakedişlerin geri dönülen yerlerde gerçekleştirilmesine gidilmelidir.

Hakedişler, sadece konut yapımı olarak değil finansal kaynak sağlanması imkanı şeklinde de kullanılmalıdır.

4. Temin edilen dış kredilerin kullanımı için Toplu Konut İdaresi 1999 Yılı Yatırım Programına bir Rehabilitasyon Projesi alınarak, diğer kuruluşların acil ihtiyaçlarının bu kapsamda koordineli olarak sağlanması yoluna gidilmelidir.

5. Marmara Depremi dolayısıyla yapılan iç ve dış yardımların yönetilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla Başbakanlığa bağlı geçici bir yönetim birimi kurulmalıdır. Bu birim içinde yer alan fonun kullandırılması aşamasında, ilgili kuruluşlarla koordinasyon ve yasal hakedişlerin gözetilmesi sağlanmalıdır.

Uygulamalar kamuya açık olarak yürütülmeli ve bununla ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.

5. Eğitim

a. İlköğretim, Genel Ortaöğretim ve Mesleki-Teknik Eğitim Sektörleri

1. Okulsuz kalan öğrencilerin “taşınmalı eğitim” yoluyla eğitim imkanına kavuşturulmaları.
2. Kapasitesi müsait olan okullarda ikili veya üçlü öğretime geçilmesi.
3. Mesleki ve teknik eğitim okullarından, tam gün eğitime uygun olanlarda tam gün eğitime geçilmesi, atölye durumu uygun olmayan okullarda ise uygulamalı dersler için sanayiden etkin bir şekilde yararlanılması.
4. YİBO ve PİO imkanlarından yararlanılarak özellikle ailesini kaybetmiş çocukların bu okullara yerleştirilmesi.
5. Öğrencilerin beslenme, giyim ve okul ihtiyaçlarının bir sosyal yardım projesi kapsamında devlet tarafından karşılanması.
6. Rehberlik merkezlerinin psikolog ve uzman sayılarının artırılarak öğrencilerin rehabilitasyonu ve hayata bağlılıkları ile ilgili konularda yardımcı olunması.
7. Depremden etkilenen öğretmenlerin konut ihtiyaçlarının süratle ve öncelikle karşılanarak eğitim çalışmalarını aksatmamalarının sağlanması.
8. Deprem bölgesindeki çocukların ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyen yayınların yasaklanması ve çocukları yeni yaşam tarzına adapte edebilecek programların uygulamaya konulması.

b. Yükseköğretim Sektörü

1. Fakülte binaları kullanılmayacak durumda olan öğrencilerin yakın illerdeki üniversitelerin aynı eğitim programlarına geçici olarak yatay geçiş imkanının sağlanması ve/veya yakın illerdeki üniversitelerin atıl veya düşük kapasiteli eğitim binalarının bu öğrencilere geçici olarak tahsis edilmesi,
2. Gebze'deki TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'nin Kocaeli Üniversite'sine kısmen veya tamamen tahsis edilmesi,
3. Geyve'deki Diyanet Vakfı binası ile Hendek tekel depolarının Sakarya Üniversitesi'ne devredilmesi,
4. Üniversitelerin inşaat, mimarlık, jeoloji/jeofizik ve şehir planlaması bölümü öğretim elemanlarının gerek hasar tespiti ve gerekse yeni yerleşim alanlarının tespiti hususunda aktif olarak görevlendirilmesi.

c. Beden Eğitimi Ve Spor Sektörü

1. Çadırkentlerde açık spor tesisleri ile çocuk oyun alanlarının süratle kurulması.
2. Spora kabiliyetli çocukların yatılı ve ücretsiz kalabilecekleri sporcu kamp merkezlerine veya spor okullarına yerleştirilmeleri.
3. Bölgede faaliyet gösteren spor kulüplerinin bu yıl oynadıkları lig'lerde kalmalarını temin edecek mevzuat düzenlemelerinin yapılması.
4. Geliri depremzedelerin ihtiyaçlarının karşılanmasında ve yıkılan tesislerin inşasında kullanılmak üzere sportif organizasyonların düzenlenmesi.

6. Sağlık

1. Vatandaşlara psikolojik yardım ve destek hizmetlerinin verilmesi ile ilgili programların başlatılması ve geliştirilmesi,halkın afetler konusunda sürekli eğitilmesi,
2. Afet durumunda gerekli kurtarma ve korunma malzemesi, ilaç, gıda, su, aydınlatma, haberleşme, giyecek vb. temel ihtiyaçları içine alan standart yardım paketlerinin hazırlanması, temini ve dağıtımı konularında temel esasların belirlenmesi, eylem planlarının geliştirilmesi,
3. Deprem ve diğer felaketslere karşı alınacak önlem, korunma, kurtarma, ilk yardım ve hasta bakımı konularında temel eğitim müfredat programlarına zorunlu derslerin konulması,
4. Milli Savunma Bakanlığı'nca silah altına alınan askerlere yukarıda belirtilen konularda eğitim verilmesi.

7.Diğer Kamu Hizmetleri

İçme Suyu ve Kanalizasyon

Bölgede devam eden alt yapı hasar tesbiti çalışmaları süratle sonuçlandırılmalıdır. Yapılan tesbit doğrultusunda projeler arası aktarma yoluyla temin edilen finansman kaynağı belirlenen hasarların giderilmesi için kullanılmalıdır.

Kırsal Alan

1. Kırsal alanda içmesuyu şebekesi hasar gören köylere, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından mevcut tankerlerle su taşınarak halkın su ihtiyacı karşılanabilir.
2. İskan çalışmalarına, iskan edilecek ailelerin tam sayımla belirlenmesi ile başlanmalıdır. Bu çalışmaları sayım konusunda en deneyimli kuruluş olan DİE yürütmelidir. Sayımlar sırasında iskan edilecek ailelere :
 - a. Geçici ve daimi iskanları için ülke genelinde tercih ettikleri iller, ilçeler ve köyler sorulmalıdır.

b. Toplanan verilerin süratle değerlendirilmesinden sonra, tercih edilen yerlerde kiralık konutlar, satılık konutlar ve henüz tamamlanmamış fakat kısa sürede devlet desteği ile tamamlanabilecek kiralık veya satılık konutlar belirlenmelidir.

c. Geçici ve daimi iskan talepleri ile, bölge içi ve bölge dışı kiralık ve satılık konut arzları karşılaştırıldığında afetzedelerin özellikle geçici iskanlarının, kendi istekleri doğrultusunda ve yaşam kalitesi yüksek konutlarla daha düşük maliyetlerle karşılanabileceği düşünülmektedir. Bu zm afetzedelerin psiko-sosyal yaşama daha sağlıklı dönmelerini de sağlayacaktır.

Belediye Hizmetleri

1. Afete maruz kalan yerel yönetimlere (belediyeler ve il özel idarelerine) deprem nedeniyle oluşacak gelir kaybı ve artan hizmet yükü dikkate alınarak 4123 sayılı yasanın 6. maddesi gereğince, 2380 sayılı Kanuna göre verilecek payların arttırılması yönünde düzenleme yapılması imkanları araştırılmalıdır.

2. Depremden etkilenen belediyelerdeki ihtiyaç ve hasarların tesbitine yönelik bir çalışmanın ilgili kuruluşlarca (İller Bankası, İçişleri Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı) ivedilikle tamamlanarak yatırım ihtiyacı büyüklüğünün belirlenmesi gerekmektedir.

3. Yerel inisiyatifli harekete geçirecek, sorunlara acil çözüm sağlayacak "Mahalli İdareler Reformu" tasarısının yasalaşması; bu yasa ile yerel yönetimlerin afetler konusunda görevli kılınması ve yerel denetim mekanizmalarının, başta imar ve yapı kullanımı olmak üzere yerel yönetimlerin tüm görevlerinin planlanması, uygulanması ve yürütülmesi aşamalarında harekete geçirilmesini sağlayıcı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

evre

1. Molozlar terk edilmiş taş ve maden ocaklarına, bunlar mevcut değilse tarım, içme ve kullanma suyu alanları dışındaki bir alanda toplanmalı, sürekli ilalanmalı ve daha sonra uygun bir alanda bertaraf edilmelidir.

2. Şehir içindeki biriktirilmif çöpler, çöp deponi alanlarına taşınıncaya kadar sürekli ilalanmalı, bu amaçla her türlü malzeme ve ekipman bölgeye gönderilmelidir.

3. Kocaeli'ndeki çöp deponi alanının evre illere de açılması ve çöplerin sürekli kontrollü dökümünün buraya yapılması sağlanmalıdır.

4. İllerdeki mevcut çöp deponi alanlarına düzenli döküm yapılması ve her gün üzerinin toprakla örtülerek ilaçlanması sağlanmalıdır.

5. Deprem bölgesindeki belediye evre hizmetlerini yürütmek için gereken çöp kamyonu, vidanjör, arazz, itfaiye, damperli kamyon, sisleme makinası, çöp konteyneri ve traktör ihtiyacı tespit edilmeli; temin edilerek bölgeye gönderilmelidir.

6. Deprem bölgesine sürekli olarak evsel ve tıbbi atık çöp torbaları gönderilmelidir.

7. Klorlu bileşiklerle, radyoaktivite ihtiva eden atıklar dışındaki atıklar ve tıbbi atıklar kriz süresince Kocaeli'ndeki yakma tesisinde yakılmalı; bu amaçla gerekli atık menşeinin kontrolü Çevre Bakanlığı tarafından yapılmalıdır.
8. Deprem bölgesindeki tehlikeli kimyasal madde üreten, kullanan ve depolayan tesislerdeki durum ve hasar tespiti acilen yapılmalı; kimyasal sızıntı olan tesislerin faaliyetleri durdurulmalıdır.
9. Kimyasal sızıntı sonucu kirlenen ürünler toplatılarak düzenli deponi alanlarına gömülmelidir.
10. Kimyasal sızıntı sonucu kirlenen toprağın temizlenmesi için gerekli çalışmalara başlanmalı, bu amaçla teknik yardım imkanları araştırılmalıdır.
11. TÜPRAŞ yangını dolayısıyla denize yayılan petrol toplanarak bertaraf edilmelidir.
12. Çadırkent ve geçici iskan bölgelerinde oluşacak kullanım suları sızdırmaz tank veya fosseptiklerde toplanmalı veya sık aralıklarla bunlar vidanjörler yardımıyla bölgeden uzaklaştırılmalıdır.
13. Hasara uğrayan ve çalışmaz duruma gelen Çevre İl Müdürlükleri fonksiyonel hale getirilmelidir.

Organize Sanayi Bölgeleri Ve Küçük Sanayi Siteleri

1. OSB ve KSS'lerden itfa planına göre geri ödemelerine başlamış veya başlayacak olanların, hasar durumlarına göre itfa ertelemelerinin yapılması,
2. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca uygulanan kredi oranlarının bölge için yükseltilmesi,
3. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na intikal eden hakedişlerin incelenmesi ve ödemelerin yapılmasında bölgeye öncelik tanınması,
4. Üretimi deprem yüzünden duran ve bankalardan tesis ve işletme kredisi kullanmakta olan işletmelerin kredi borçlarının 1 yıl ertelenmesi,
5. Depremden en çok etkilenen ve hasarın onarımı konusunda kaynak sıkıntısı çeken KOBİ kapsamındaki işletmelerden "küçük ve orta boy işletmelerin yatırımlarında devlet yardımları hakkında karar" dahilinde yatırım ve işletme kredisi kullananlar için 1 yıl borç erteleme uygulamasına gidilmesi, yatırım kredilerinde uygulanan 1 yıllık ödemesiz dönemin bu seneye mahsus olarak 2 yıla çıkarılması,
6. Depremde hasar gören teçhizatlarını yenileyecek işletmelerde onaylanan global listeler muhteviyatı dahilindeki makina ve teçhizat alımları için bir kereye mahsus olmak üzere katma değer vergisi (KDV) ve gümrük vergisi istisnası sağlanması.

8. İstihdam

1. İşgücü kayıpları ile işyeri/işletme hasar tespit çalışmaları hızla tamamlanmalıdır. Bu çerçevede;
 - a) İşgücü envanteri çıkarılmalı, işgücü ihtiyaçları belirlenmelidir:
 - Depremin yol açtığı işgücü kayıpları, kamu ve özel sektör ayrımında;

- Ölen ve yaralanan/sakat kalan nitelikli ve niteliksiz işgücü,
- Ailesini, yakınlarını kaybeden ya da ailesinden, bakmakla yükümlü olduklarından sakat kalanlar nedeniyle geçici ve/veya sürekli olarak işgöremez hale gelen işgücü,
- Deprem sonrasında bölge dışına çıkan istihdamdaki nüfus ile iktisaden faal nüfus,
dikkate alınarak belirlenmelidir.

• İşgücü açığı, yine kamu ve özel sektör ayırımında, sektör ve hatta işletme ve işyeri bazında ayrıca tespit edilmelidir.

b) Deprem bölgesinde işyeri envanteri çıkarılmalıdır. Bu çerçevede, hasar tespit çalışmaları, kamu ve özel sektör için;

- Tamamen yok olan işletmeler/işyerleri,
 - Çok hasarlı işletmeler/işyerleri,
 - Az hasarlı işletmeler/işyerleri,
 - Yerleri değiştirilmesi gereken işletmeler/işyerleri,
- ayırımında sonuçlandırılmalıdır.

2. Bölgenin ihtiyacı olan kamu personeli tayin ve/veya geçici görevlendirme yoluyla karşılanma imkanları araştırılmalıdır.

3. İşletmelerin faaliyet göstermediği dönemlerde bu işyerlerinde çalışanlara ücret ödenip ödenmeyeceği, ödenecek ise bu ücretlerin kim tarafından karşılanacağı sorununa açıklık getirilmelidir.

4. Deprem bölgesine belirli bir süre için (örneğin bir yıl süreyle) mali yardım yapmayı üstlenen bölge dışındaki kişi ve ailelere vergi indirimini uygulanması düşünülebilir: Örneğin; ücretinin/gelirinin belirli bir miktarını/yüzdesini aylık yardım olarak verecek ücretli kesime bu yardımın tutarını vergiden muaf kılarak destek verilebilir. Bu yolla düzenli katkıda bulunmak isteyenler teşvik edilebilir.

9. Aile-Çocuk ve Özürlüler

1. Depremden zarar görmüş vatandaşlarımızın kayıpları, ihtiyaçları, eğilim ve beklentilerinin belirlenmesi gerekmektedir. Aile ve yakın akraba fertlerinden kayıp ve yararlıların tespiti, iş kaybı, işyeri kaybı, ev kaybı, aileden çalışan kişinin kaybı, çalışılan yer, meslek, yakın akrabaların bulunduğu yer, aynı yerde hayatı devam ettirme isteği, yakınlarının yanına gitme isteği, sosyal hizmete muhtaç kişilerin tespiti, vb. konular, hasar tespit çalışması gibi rutin yapılan bir çalışma ile birlikte yürütülmelidir. Söz konusu tespit çalışması sosyal hizmetler, konut, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam gibi alanlarda daha isabetli planlanma yapılabilmesine, dolayısıyla uygulamanın ihtiyaçları karşılar nitelikte olmasına imkan sağlayacaktır.

2. Deprem bölgesinde onarılabilecek durumdaki tüm Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu hizmet binaları kısa sürede onararak faaliyete geçirilmelidir.

3. Bölgede görev yapacak sosyal hizmet personelinin sayısı süratle artırılmalıdır.
4. Aile fertlerinden bir veya birkaçı kaybolmuş ailelerin yeniden birleştirilmesi yönünde bir çalışma programı hazırlanarak süratle uygulamaya konulmalıdır.
5. Oluşturulan çadır kentlerde sivil toplum örgütleri (STÖ) ile birlikte çocuk merkezleri kurmak üzere yapılan çalışmalar hızlandırılarak tamamlanmalı ve bu merkezlerde çocuklar için oyun ve eğitim imkanları sağlanması yanı sıra psikolojik destekleme çalışmaları yapılmalıdır.
6. Deprem bölgesinde eğitim çağındaki, özellikle okulöncesi ve ilköğretim çağındaki çocukların psikolojik rehabilitasyonu amacıyla okullarda eğitim verilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın gerekli düzenlemeleri yapması gerekmektedir.
7. Aile ve barınma açısından zorluk içerisinde bulunan bölge çocuklarına hizmet sunmak üzere okulöncesi eğitim ve bakım kurumlarının kapasitesi süratle artırılmalıdır.
8. Okul çağındaki çocukların yeni öğretim yılında eğitim ve öğretim için gerekli kıyafet, kitap, kırtasiye gibi ihtiyaçları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılacak bir organizasyonla karşılanmalıdır.
9. Çocuk sağlığı ve beslenmesi konusunda Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda ve STÖ'lerin katılımıyla oluşturulacak bir program acilen başlatılmalıdır.
10. Barınma ihtiyaçları giderilmeye çalışılan muhtaç durumdaki ailelerin veya yalnız kalmış aile fertlerinin hayatlarını idame ettirebilmeleri için nakdi yardım, psikolojik destek ve danışmanlık, iş edinme veya iş kurma desteği unsurlarını da içeren bir program Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Aile Araştırma Kurumu ve ilgili STÖ'lerin katılımı ile uygulamaya konulmalıdır.
11. Yakınlarını ve geçim kaynaklarını kaybetmiş kadınların ve varsa çocuklarının barınma ihtiyaçlarının öncelikle ele alınması gerekmektedir. Buna paralel olarak kadınların gelir kayıplarını gidermek amacı ile acil nakdi yardım almalarına öncelik verilmeli, işe girme yardımı sağlanmalı ve iş kurmak isteyen kadınlara yardım ve kredi desteği sağlanmalıdır.
12. Ana ve çocuk sağlığı konusunda özellikle gebe, yeni doğum yapmış kadınlar ve yeni doğan çocukların risk altında olmaları nedeniyle kadınlara ve çocuklara yönelik sağlık bakımı ve eğitimi programları acilen uygulamaya geçirilmelidir.
13. Deprem bölgesinde meslek kategorileri itibarıyla kalifiye işgücü kaybı, İş ve İşçi Bulma Kurumu ve meslek odaları işbirliğinde süratle tespit edilmelidir. İşgücü kayıplarının telafisi amacıyla ilgili kuruluşların ve meslek odalarının işbirliği ile işgücü eğitim programları uygulamaya konulmalıdır.
14. Deprem felaketi nedeniyle, özellikle sakat kalan vatandaşlarımızın fiziksel rehabilitasyonu, gerekli protez ile araç-gereç sağlanması, her türlü eğitim imkanından yararlandırılması ve ailelerine nakdi yardımda bulunulması gerekli görülmektedir.

15. Deprem bölgesinde yaşayanların banka ya da finans kurumlarından almış oldukları tüketici kredileri, banka kartları ve kredi kartlarına ilişkin borçlarının belirli bir süre ertelenmesi ve bu borçlara yönelik gecikme faizi uygulanmaması yönünde bankacılık kesiminin de adımlar atması yararlı olacaktır.

16. Yurtdışında çalışan vatandaşlarımızdan deprem bölgesindeki yakınlarından bir kısmını kaybedenlerin, kalan yakınlarını çalıştıkları ülkelere alabilmeleri için kolaylıklar sağlanması veya sağlanan kolaylıkların artırılması hususunda ilgili ülkeler nezdinde girişimde bulunulmalı ve bu konuda ülkemizdeki işlemler hızlandırılmalıdır.

17. Deprem felaketinin boyutları ve sonuçları ile yapılan yardım ve rehabilitasyon faaliyetleri konusunda yurtiçi ve yurtdışı kamuoyunu aydınlatmaya yönelik olarak yazılı ve görsel tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.

Diğer

1. Deprem bölgesindeki küçük ve orta boy işletmelere kullanılmak üzere temin edilecek dış kaynaklı hibe ve kredilerin bir bölümü Halk Bankası liderliğinde oluşturulacak bir havuzda toplanmalıdır.
2. Yatırım ve İhracat Teşvik Sistemi gözden geçirilerek deprem bölgesi için yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

B. Orta Vadede Alınabilecek Tedbirler

Kamu Yatırımları

1. 2000 Mali Yılı Bütçesi ile 2000 Yılı Yatırım Programı, deprem bölgesindeki gelişmeler dikkate alınarak hedeflendirilmelidir. Bu çerçevede deprem bölgesi haricindeki iller için yeni proje teklif edilmemelidir. Deprem bölgesinde yer alan illerdeki proje teklifleri ise;

- Hasar gören tesis ve altyapının onarımları,
- Eğitim, sağlık, altyapı yatırımları,
- Bölgedeki nüfusun yeniden iskanı

şeklinde önceliklendirilmelidir.

1. Altyapı

a. Enerji

i. İletim Tesisleri

2. Orta vadede, bölgede yer alan tesislerin zemin mukavemeti ve depreme dayanıklılık araştırmasının yapılarak, herhangi bir tedbir alınıp alınmayacağı belirlenmesi ve alınması gerekli tedbirlerin planlanması gerekmektedir.

ii. Dağıtım Tesisleri

1. Orta ve uzun vadeli çalışmaların yönünü ise bölgedeki tesis ve yerleşim birimlerinin yeniden yerleşmelerine yönelik yaklaşımlar belirleyecektir.

Özellikle, yerleşim yerlerinin yeni alanlar üzerine kaydırılması durumunda dağıtım kuruluşlarının planlama çalışmalarında ciddi revizyonlar gerekecektir.

b. Ulaştırma

i. Demiryolu

1. Orta ve ağır hasar gören 90 Km (çift hat 180 Km) yol yenilenerek 120 km/h ticari hıza uygun hale getirilmelidir.
2. Yapımı planlanan Boğaz Tüp Geçişi projesinin deprem etütlerinin gözden geçirilmesinde yarar görülmektedir.
3. Uzun dönemde ele alınacak önemli bir proje olan Ankara-İstanbul Sürat Demiryolu projesinin Arifiye-İstanbul arası güzergahı Adapazarı ve İzmit'te yürütülen deprem sonrası yeni yapılanma çalışmalarına paralel olarak belirlenmelidir.

ii. Denizyolu

TCDD Genel Müdürlüğü:

1. Derince Limanı'nın tekrar eski fonksiyonlarını kazanabilmesi için 23 milyon Dolar 2000 yılı içinde sağlanmalıdır.
2. 2000 Yılı Yatırım programında çok aciliyet göstermeyen işler dışında herhangi bir yeni projeye yer verilmemeli ve öncelikle Derince Limanının fonksiyonunu tamamen geri kazanmasına yarayacak yatırımlar yapılmalıdır.

c. Haberleşme

1. Depremde hasar gören yerleşim birimlerinin başka yerlerde yeniden inşa edilmesi halinde, mevcut telekomünikasyon altyapısının durumuna bakılmaksızın, altyapıyı yeniden kurmak gerekecektir. Öncelikle kaç yeni konutun nerede inşa edileceği önem arz etmektedir. Telekomünikasyon altyapısının yeniden kurulması aşamasında, inşa edilecek konut sayısına göre farklı varsayımlara ait tablo aşağıdaki gibidir:

İLLER	Konutların %20'si yenilenirse	Konutların %25'i yenilenirse	Konutların %30'u yenilenirse
Kocaeli (Adet)	72.445	96.594	120.742
Sakarya (Adet)	30.127	40.169	50.211
Yalova (Adet)	7.322	9.763	12.203
Bolu (Adet)	13.996	18.661	23.327
Toplam Yeni Konut İhtiyacı (Adet)	123.890	165.187	206.483
Toplam Altyapı Maliyeti (ABD \$)	55.750.500	74.334.150	92.917.350

2. Telekomünikasyon altyapısı;hasarın büyüklüğünün tespiti ve gerekli yardım bilgisine erişmek, afetzede ve aileleri hakkında bilgi almak, sahada çalışan yardım ekiplerini organize etmek gibi önemli fonksiyonları yerine

getirir. Bundan dolayı kısa dönemli tedbirlerden daha önemli olarak afet öncesi hazırlıkların yapılması önem arz etmektedir. Telekomünikasyon altyapıları da afetlerde etkilendiği için hem kurtarma çalışmaları hem de insanların haberleşme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak Telekomünikasyon Acil Durum Planı (TACP) hazırlanmalıdır. Bu TACP hem teknolojik hem de iş sürekliliği planlarını içermelidir. Bu planlarda;

- Güvenilir, taşınabilir ve kablosuz olma özelliğinden dolayı afetlerden en az derecede etkilenen telsiz/kablosuz , mobil, uydu, mobil uydu haberleşmesi ve diğer seçenekleri değerlendirilerek en az 2 yedekleme ile teknoloji planları geliştirilmeli ve belirli aralıklarla revize edilmelidir.
- Özellikle akıllı şebekeler teknolojisi kullanılarak Türk Telekomünikasyon A.Ş.' nin "Şebeke Yönetim Merkezi" kurarak iş sürekliliğini sağlamaya yönelik planlar geliştirilerek, afet sonrası oluşan ve normal duruma göre 100 katına kadar çıkabilen telekomünikasyon trafiğini hızlı bir şekilde yeniden yönlendirme kabiliyetine ulaşması sağlanmalıdır.

d. Turizm

1. Başta İstanbul olmak üzere deprem bölgelerinde yer alan turistik tesislerin depreme dayanıklılık testlerinin öncelikle yapılmalıdır.
2. Tesis içi afet planının, genel planın parçası olarak detaylandırılması ve personelin bu konuda eğitilmelidir.
3. Bugüne kadar sanayinin merkezi olarak yapılandırılmış olan ancak doğal, tarihi kültürel zenginliklere sahip Bölgenin kimlik değiştirerek turizm açısından yeniden değerlendirilmesi ve özellikle iç turizmin gereksinimlerini karşılayacak biçimde yeniden planlanmalıdır.
4. Özellikle yabancı turistlerin tatil planlarını psikolojik nedenlerle değiştireceği gözardı edilmeden, talebin diğer turistik bölgelere aktarılması için gerekli tanıtım aktivitelerinin yapılması gerekecektir.

2. Sanayi

1. Yarımca Melas Terminalinde iskeleden melas yüklenebilmesi için boru kaidelerinin onarılması ve yükleme yapılabilmesi için iskelenin yeniden projelendirilerek inşaa edilmesi gerekmektedir.
2. Deprem bölgesinde; zemin mekaniği yönünden sakıncalı konumda olan tesislerin, birinci derece deprem bölgeleri dışındaki Organize Sanayi Bölgeleri'ne taşınması Fon Kaynaklı Kredi ile desteklenmelidir.
3. İşgücü istihdamının devamı ve deprem sonucu şirketler tarafından işgücünün barındırılmasına yönelik olarak yapılan konut temini harcamalarının tevsik edilmek kaydı ile, Gelir ve Kurumlar Vergisi Matrahından indirilmesi sağlanmalıdır.

4. Deprem tahribatı nedeni ile Trafik kayıtları silinen motorlu taşıt aracının sahibi kişi veya kuruluş ile bunların hayattaki mirasçıları için yeniden motorlu taşıt aracı temininde:

- a) Yerli ürün olmak,
- b) Belirli bir süre içinde devir yada satışı yapılmamak ve
- c) Kendi ilinde Kayıt ve Tescili yapılmak şartı ile aşağıdaki kolaylıklar sağlanmalıdır:

- Ticari araç satın alacak şoför esnafı için Halk Bankası, tarım traktörü satın alacak çiftçiler için de, Ziraat Bankası kaynaklarından kolay ve düşük maliyette kredi sağlanmalıdır.

- Deprem bölgesinde motorlu taşıt aracı veya tarım traktörü satın almak üzere kullanılacak tüketici kredilerinde vergi yükü sıfırlanmalıdır.

6. TZDK A.Ş. özelleştirme kapsamındadır. Özel sektör firmalarıyla rekabet edemeyen ve üretime devam etmesi de ekonomik olmayan Traktör ve Tarım makineleri işletmelerinin özelleştirilmesi işlemlerinin hızlandırılması gerekmektedir.

7. TÜVASAŞ'ın kamu tarafından mevcut mahallinde veya bir başka yerde yeniden inşa edilmesi yerine, önemli bir pazar potansiyeli olan raylı sistem aracı üretimi alanına yabancı sermayenin çekilmesi modern raylı sistem araçlarının yurtiçinden temini açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle öncelikle konu ile ilgili bir etüd hazırlanmasında ve TÜVASAŞ'ın özelleştirme kapsamına alınmasında yarar görülmektedir.

3. Tarım

Deprem öncesinde konut, yerleşim ve sanayi tesisi alanı olarak kullanılmış olup, terkedilmesine karar verilen arazilerden ıslahı mümkün olanların tarımsal amaçla kullanılmak üzere bölge çiftçilerine açılması uygun olacaktır.

4. Konut

1. Orta vadeli plan çalışmaları bölge, yerleşme, kent ve yapı boyutlarında ele alınmalıdır.

2. Deprem bölgesinin bütününde afete duyarlı bir yerleşme planlama çalışması yapılmalıdır.

3. Deprem bölgesindeki kentler içinde ve arasında yer alan (ulaşım aksları dahil) bütün yatırım kararları yerleşimi açısından yeniden gözden geçirilmelidir.

4. Ülke genelinde, imar yönetmelikleri depreme karşı duyarlılık ve dayanıklılık açılarından gözden geçirilerek revize edilmelidir.

5. Afet İşleri Genel Müdürlüğü yeniden yapılandırılmalı; bu tip felakete çağın gereklerine göre cevap verebilecek her türlü yetişmiş insan gücü ve

ekipmanı bünyesinde barındıracak ve bu konuda araştırma-geliştirme faaliyetlerinde bulunabilecek bir yapıya kavuşturulmalıdır.

5. Eğitim

a. İlköğretim, Genel Ortaöğretim Ve Mesleki-Teknik Eğitim Sektörleri

1. Müfredat programlarında tabii afetler ve ilkyardım hususlarının ele alınarak uygulamalı olarak verilmesi.
2. "Tip proje" uygulamasından kaçınılarak her yerleşim biriminin özelliklerini dikkate alan projelerin oluşturulması ve hayata geçirilmesi.
3. Öğretmenlerin doğal afetlerde alınacak acil tedbirler konusunda hizmetiçi eğitime tabi tutulması.
4. Sivil savunma kavramının doğal afetleri de kapsayacak şekilde yeniden tanımlanması ve mesleki eğitim seviyesinde itfaiyecilik, sivil savunma, acil yardım ve kurtarma ..vs eleman yetiştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması.

b. Yükseköğretim Sektörü

1. Sakarya ve Kocaeli'de yıkılan yurtlar yerine, inşaatı kısa zaman alan ve prefabrik yapılara göre uzun süre kullanımı mümkün olan tünel kalıp yöntemiyle 1.000 yataklı yurtlar yapılması,
2. İnşaatı devam eden Sakarya Kültür Merkezi ile Sapanca İmam-Hatip Lisesi'nin tamamlanarak üniversiteye tahsis edilmesi,
3. Düzce Orman Fakültesi binasının kısa sürede tamamlanarak, Düzce'de hasar gören fakülte öğrencilerinin bu binaya taşınması,
4. Bütün üniversitelerde beden eğitimi ve spor yüksekokulları ile tıp fakültelerinin işbirliğiyle ücretsiz ve herkese açık acil kurtarma ve yardım konularında sertifika programlarının açılması (yaz okulları veya normal eğitim dönemlerinde),
5. Kriz yönetimi konusunda lisansüstü eğitim programlarının açılması ve müfredatlarında özellikle doğal afetlerde izlenecek yöntemlerin öğretildiği derslerin zorunlu olarak okutulması.

c. Beden Eğitimi Ve Spor Sektörü

1. Deprem bölgelerinde yapılacak spor tesislerinin kısa zaman alan ve depreme dayanıklı yapılar (prefabrik) olarak inşa edilmesi.
2. Deprem bölgesindeki il gençlik ve spor müdürlükleri ile üniversiteleri işbirliğiyle sporcuların aynı zamanda sivil savunma hizmetlisi olarak eğitilmelerinin sağlanması.

6. Sağlık

1. Hemodiyaliz merkezleri, yanık üniteleri, yeni doğan üniteler, yoğun bakım ve enfeksiyon üniteleri gibi afet sonrası meydana gelen bazı hastalıkların tedavileri için özel hizmet birimlerinin geliştirilmesi,

2. Sağlık personeli için hizmet-içi eğitim programlarının geliştirilmesi (afet hallerinde ortaya çıkabilecek sağlık sorunlarına karşı alınacak tedbirleri kapsayan)
3. Mobil sağlık hizmetleri modelinin geliştirilmesi (deprem anında hemen devreye girebilecek nitelikte ve kara, deniz ve hava araçlarını kapsayacak şekilde)
4. Türkiye Kızılay Derneği Başkanlığı, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılandırılması,
5. Afet hallerini ve bölgelerini içine alan sağlık hizmetleri sunum modellerinin geliştirilmesi,
6. İl sağlık teşkilatlarında afet kriz yönetimi biriminin kurulması ve bu konularda eğitilmiş personel bulundurulması ve bunların sürekli eğitilmesi,
7. Afet bölgeleri için çevre sağlığı eylem planlarının hazırlanması (sağlığa uygun kullanma ve içme suyu temini, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi, gaz, kimyasal sızıntı, yangın, elektrik çarpmaları gibi risklere karşı önlemleri içeren)
8. Trafik akışının, afet anında kurtarma, acil servis ve lojistik hizmetlerinin afet bölgesine en hızlı şekilde ulaşımının sağlanması maksadıyla Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı trafik birimlerinin koordineli eylem planlarının hazırlanması.

7.Diğer Kamu Hizmetleri

Kırsal Alan

Orta vadede köylerin mevcut veya yeni belirlenecek yerleşim yerlerine içmesuyu ve kanalizasyon şebeke ve arıtma sistemlerini inşa etmesi gerekmektedir.

Çevre

1. Afet nedeniyle oluşan çevre hasarı tesbit edilmeli ve insan ve çevre sağlığına olumsuz etkileri olabilecek faaliyetler durdurulmalıdır.
2. Yöredeki fabrikaların arıtma tesislerinin durum tesbiti yapılmalıdır.
3. Tahrip olan kanalizasyon, arıtma tesisi ve çöp alanlarının yapımları sağlanmalıdır.
4. Sivil Toplum Kuruluşları ile birlikte bir kampanya çerçevesinde başta çadır kentler olmak üzere yerleşim yerlerindeki çöplerin toplanması ve çevre sağlığı konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
5. ÇED Yönetmeliği ve Çevre Kanununda sivil toplum örgütlerinin planlamadan uygulama safhasına karar ve denetimlere katılımını sağlayacak şekilde gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Böylece görev ve sorumluluklar devlet ve sivil toplum tarafından ortak paylaşılmalıdır.

Teknolojik Araştırma

1. Boğaziçi Üniversitesine bağlı Kandilli Deprem Enstitüsünün, Deprem Yüksek Teknoloji Enstitüsü haline dönüştürülmesi, depremle ilgili tüm ileri teknoloji makina ve teçhizata sahip olacak şekilde eğitim ve AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi ve dolayısıyla deprem teknolojisi ile ilgili tüm projelerin bu Enstitü tarafından gerçekleştirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır.

Organize Sanayi Bölgeleri Ve Küçük Sanayi Siteleri

1. Mevcut organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde sivil savunma eğitimi verilmeli ve sivil savunma gruplarının oluşturulması,

2. Mevcut organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde ve özellikle bundan sonra inşa edilecek bu gibi işletmelerde "depreme karşı yapı sigortası" uygulamasına en kısa zamanda geçilebilmesi için düzenlemelerin yapılması.

8. İstihdam

1. İşletmelerin işgücü kayıplarından doğan özellikle nitelikli işçi taleplerinin, bölge dışından, İİBK kanalıyla, gerektiğinde işçilerin kısa süreli eğitimden geçirilmeleri suretiyle karşılanmasına imkanları araştırılabilir.

2. Teşvik sistemi gözden geçirilmeli, deprem bölgesi için yeni bir düzenleme yapılmalıdır.

3. Bölgedeki ekonomik faaliyetlerin yeniden ve hızla canlandırılması amacıyla hasarlı işletme ve işyerlerinin mümkün olan en kısa sürede faaliyete geçmesini sağlamak üzere bu tür işletmelere ferdi kredi, aile kredisi ve küçük işletme kredisi gibi imkanlar sağlanması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Kısa vadede üretime başlayabilecek durumdaki az hasarlı işyerlerine fon tahsisi yapılarak bu tür işyerlerinin işyerleri kullanıma hazır hale getirilmesi düşünülebilir. Ayrıca bölge içinde ya da dışında daha az riskli alanlara taşınması gereken işletme ve işyerlerine, Hazine arazilerinin bedelsiz olarak tahsis edilmesi imkanları araştırılmalıdır.

4. Geleceğe yönelik olarak, acil kurtarma ekiplerinin oluşturulması ile herhangi bir doğal afet halinde günlük yaşamın sürdürülmesine yönelik hizmetlerin düzenli sunumunu sağlayacak faaliyetler için hazırlık yapılmalıdır. Bu çerçevede;

a) İnsan kaynaklarının bu yönde geliştirilmesi (Sivil Savunma'nın reorganizasyonu, sendikalar dahil sivil toplum kuruluşlarının acil kurtarma konusunda katkıda bulunabilecek şekilde hazırlanması, işyerlerinde yapılacak eğitimler ve acil kurtarma ekiplerinin oluşturulması, bireysel eğitimler, örgün eğitim kurumları bünyesinde yapılacak hazırlık eğitimleri ve program yenilemeler vs.)

b) Bölge dışındaki yerleşimlerde alternatif yerleştirme planlarının hazırlanması, bu hazırlığın devamında alternatif yerleşmelerde yerleştirilenlere sunulacak hizmetler için insangücü, kurum ve kuruluşların görevlerinin tanımlandığı bir uygulama planının hazırlanması gerekmektedir.

5. İşyerlerindeki işçilere ilişkin ilave sağlık sigortaları sistemlerinin belirlenmesi, yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılmalıdır.
6. Yapılacak yatırımlarda bölge insanının istihdamına öncelik verilmelidir.

9. Aile-Çocuk ve Özürllüer

1. Sosyal hizmetler ve yardımlar alanında kriz durumları yanında normal şartlarda da hizmet verebilecek, ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümlenmesine katkıda bulunabilecek kamu, özel kesim ve STÖ'lerin içinde yer alabileceği etkin ve şeffaf bir sosyal hizmet ve yardım modelinin oluşturulması sağlanmalıdır.
2. Depremden zarar görmüş vatandaşlarımız başta olmak üzere, depremden bir şekilde etkilenmiş ve deprem olur endişesiyle buldukları yeri (özellikle Sakarya, Kocaeli, Yalova, İstanbul gibi) terkedip başka bir yere yerleşmek isteyenlerin eğilimleri, hangi şartlarda ve nereye göç etmek isteyebileceklerinin tespiti yapılmalıdır. Yapılacak tespit ile muhtemel göç alacak yörelerin ve buralarda alınacak tedbirlerin belirlenmesi, ayrıca oluşturulacak bazı cazibe merkezlerine göçün yönlendirilmesi mümkün olabilecektir.
3. Muhtemel doğal afetler öncesi ve sonrası dikkat edilmesi gereken hususlar ile alınması gerekli tedbirler konusunda toplumun bilinçlendirilmesi için kamu ve özel radyo ve televizyon kanallarında tespit edilecek belirli bir süre ile eğitim yayını yapılması sağlanmalıdır.
4. Konut sahibi olacak tüketiciler için konut sigortası uygulaması zorunlu hale getirilmelidir.

C. Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler

1. Altyapı

a. Enerji

i. İletim Tesisleri

Uzun vadede ise, deprem riski göz önüne alınarak, bölgenin sanayi ve yerleşim planlamasında gündeme gelecek olan yeniden yapılanma ve yer değişikliği çalışmaları bölgedeki enerji sisteminin planlanması çalışmalarını direkt olarak etkileyecektir.

b. Ulaştırma

i. Denizyolu

Bu bölgede bundan sonra yapılması planlanan liman ve tersane yatırımları da, meydana gelen bu felaket gözönüne alınarak gerçekleştirilmeli, projelerden fay hattı üzerinde olan varsa buna göre inşa çözümleri üretilmeli ve hatta gerekiyorsa yatırımın yeri değiştirilmelidir.

c. Turizm

Tanıtım eksikliği yalnızca bu yıl yaşanan olumsuzluklarla ilgili olarak değil öteden beri aşamadığımız bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Olumsuz propagandaların ve doğal afetin yarattığı psikolojinin etkisini silmek için karşı tanıtım, basın ve halkla ilişkiler atağına geçilmesi gerekmektedir.

2. Sanayi

Birinci derece deprem bölgelerinde ve zayıf zemin koşullarının söz konusu olduğu bölgelerde kurulacak sanayi tesislerinde zemin mekaniği ve temel mühendisliği araştırmaları zorunlu hale getirilmelidir.

3. Konut

1. Konut ve Şehircilik Bakanlığı kurulmalıdır.
2. Alt gelir grubunun konut sorunlarıyla ilgilenecek bir birimin kamuda görevlendirilmesi sağlanmalıdır.
3. İmar mevzuatı gözden geçirilerek, planlama, uygulama, denetim ve yaptırım konuları bir bütünlük içinde ele alınmalıdır.
4. Bir Yerleşme-Şehirleşme Çerçeve Yasası oluşturulmalıdır.
5. Nüfus ve sanayi yoğunluğu Anadolu'daki küçük ve orta büyüklükteki yerleşmelere yönlendirilmelidir.
6. Turizm, finans, eğitim gibi başka fonksiyonları ağırlıkla ön plana çıkan kentlerde özellikle sanayi fonksiyonu teşvik edilmemelidir.
7. Az gelirli nüfusun yasal ve depreme dayanıklı konut edinmesi için gerekli finans imkanları sağlanmalıdır.
8. Yapı sigorta sistemi zorunlu hale getirilmelidir.
9. 7269 sayılı Afet Kanunu kamunun yükünü hafifletecek şekilde, hakedişler, faiz oranları, geri ödeme şartları gibi konularda günün şartları dikkate alınarak değiştirilmeli ve kamu sorumluluğu öncelikle, bozulan teknik ve sosyal altyapıyı kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

4. Diğer Kamu Hizmetleri

İçme Suyu ve Kanalizasyon

1. Deprem bölgelerinde yapılacak alt yapı yatırımlarının projelendirilmesinde ve inşasında deprem yönetmeliğine uyulması için gerekli olan mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.
2. Belediyeler, şebekelerinde meydana gelecek aksaklıklara anında müdahale edebilmek için merkezi kontrol üniteleri(Scada Sistem) kurmaları ve bu tesisleri işletebilecek yeterli teknik personeli istihdam etmeleri gerekmektedir.
3. Her belediyenin herhangi bir afette alt yapı şebekelerinde meydana gelecek olası hasarlara karşı senaryolar hazırlamaları ve şehre kısa sürede içme suyu temini ve atıkların bertarafı için alternatif eylem planları geliştirmeleri için çalışmalar yapmaları gerekmektedir.

Belediye Hizmetleri

1. Yerleşime açılacak alanlarla ilgili olarak yerel ve merkezi yönetimlerin görev ve sorumluluklarının netleştirilmesi; farklı ölçeklerdeki ve kademelerdeki plan yapma ve onama ile ilgili mevzuata bunun yansıtılması; merkezi yönetimin ve yerel mekanizmaların (meslek odaları, üniversiteler ve gönüllü kuruluşlar) rollerinin özellikle denetim konusunda güçlendirilmesi;
2. Afetlere ilişkin yapılaşma standartlarının yeniden gözden geçirilerek, eksikliklerin giderilmesi ve gerekli denetim mekanizmalarının kurulması;
3. Yapıların planlama, yatırım, denetim ve kullanım süreçlerinde yer alan kişi ve kuruluşların sorumluluklarının yasalarla belirlenmesi;
4. Binaların amacı dışında kullanımını engelleyici düzenlemelerin yapılması;
5. İmar uygulamalarında büyükşehir belediyesi ile ilçe veya alt kademe belediyeleri arasındaki yetki kargaşasının giderilmesi;
6. Ülke genelinde acil yardım- müdahale - kurtarma vb konularda gönüllü ve profesyonel, sürekli ve yarı zamanlı personel istihdamını sağlayan, coğrafi özellikler de dikkate alınarak farklılaşan ekipman-araç-gereç teminini hedefleyen ve bunların mekansal dağılımını irdelleyen, acil durum öncesi ve sonrasında mekansal iletişim ile sevk ve idare senaryolarını ele alan bir master plan çalışmasının yapılması, bu çalışmada yerel yönetimler ve gönüllü kuruluşlar esas alınarak ülke genelinde merkezi idarece koordinasyon sağlanması;
7. Bu master plan çalışmasında uygulama kademelerinin risk alanlarına göre belirlenmesi ve Kocaeli Depreminin bölgede yol açtığı güvensizlik ortamını da ortadan kaldırmak üzere ilk uygulamaya Marmara Bölgesinden başlanması gerekmektedir.

Çevre

1. Yeni çöp deponi alanlarının yer tesbiti tamamlanmalı ve eski çöp deponi alanları rehabilite edilmelidir.
2. Yerleşimlerin çöp, kanalizasyon ve arıtma tesisleri ihtiyaçları tespit edilmeli ve gerekli finansman sağlanmalıdır.
3. Tehlikeli kimyasal madde kullanan ve üreten tesisler için ÇED ve Risk analizleri yapılmalı, bu değerlendirmenin sonucuna göre deprem açısından riskli bölgenin dışına taşınmalıdır.
4. Sivil toplum kuruluşları ile birlikte afet halinde alınacak tedbirlerin halka benimsetilmesi ile ilgili olarak çevre bilincinin geliştirilmesi çalışmaları yapılmalıdır.
5. Bölgenin doğal bitki varlığı dikkate alınarak ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır.

VI. Bölge Planlaması, Kent Planlaması ve Arazi Kullanımı

Türk kalkınma planlamacılığında , mekan planlamasının bir araç olarak kullanılmamış olması, plancılığımızı düzenli ve dengeli yerleşme ve sanayileşme politikaları araçlarının önemli birinden mahrum bırakmıştır.

Bölgesel ve kentsel planlamaya gerekli önemin verilmemesi, arazi ve doğanın yanlış kullanımı, erozyon, çarpık yapılaşma, altyapı eksiklikleri, aşırı betonlaşma, afet riski taşıyan bölgelere uygun yapılaşmanın sağlanamaması, dere yataklarının ıslah edilememesi, hatalı yer seçimi, malzeme kalitesizliği ve denetim yetersizliği gibi nedenler ülkemizde yaşanan doğal olayların genellikle faciaya dönüşmesine yol açmaktadır.

Ülkemizin içinde bulunduğu hızlı kentleşme sürecinde afet riskleri yüksek bölge ve alanlar yerleşime konu olduğu gibi, imar planlarının uygulanmasını sağlamak ve inşaat faaliyetlerini denetlemek konusunda yetersiz kalmış, özellikle büyük kentlerde geniş alanların hukuk dışı kaçak yapılaşması önlenememiştir. Bunun ötesinde, ruhsatlı yapı stokunun da önemli bir oranı güvenilir bir yapı denetimi sağlanmadan inşa edilmiştir. Bu denetimsiz gelişim sonucunda çağdaş bir yaşama ortamının sağlanamamasının yanısıra en başta deprem olmak üzere doğal afetlere karşı toplumumuz korunmasız kalmıştır.

3194 sayılı İmar Kanunu ile yerel yönetimlere yetkilerin verilmesi olumlu bir adım olmasına karşın, yeterli eleman ve örgütlenme olmaması uygulamayı güçleştirmektedir. İmar Kanunu ile ilgili bir başka çıkmaz da, yerel yönetimlere verilen yetkilere karşılık, sorumlulukların netleştirilmemesi ile yerel yönetimleri bu konuda denetleyecek kuruluş ve örgütlenme modeline İmar Kanununda yer verilmemesidir.

İmar planlama süreci içinde çok sayıda kurum farklı ölçeklerde, plan yapma, yaptırma, görüş bildirme, onama, düzenlemeler getirip önlem alma yetkisine sahip bulunmaktadır. Yasalar, kurumlar arası ilişkileri tanımlamadığı sürece onama mercii karmaşası ve planlama sürecinin uzaması gibi sorunlar yaşanmaktadır.

I. ve II. derece deprem kuşaklarında yer alan Marmara Bölgesi; İstanbul, Kocaeli, Bursa illeri başta olmak üzere çok hızlı fakat düzensiz bir gelişme gösteren bölgelerimizin başında gelmektedir. Bölgede bu nedenle yaşanan sorunlar ve nedenleri şu şekilde özetlenebilir:

- Çevre şartlarına, ülke dengelerine, bilimsel kurallara uygun bir yerleşim politikası ile bunu uygulamaya aktarmak üzere bir mekan planlamasının yapılamamış ve uygulamaya konulamamış oluşu,
- Yer seçimi ve projelendirme aşamalarının istismara açık hale gelmesi ve inşaat aşamasının denetlenmemesi,
- Belediyelerin planlama, plan değişiklikleri, uygulama ve denetim safhalarının tümünde yer alması,
- Yanlış arazi kullanım kararları nedeniyle, sanayi, konut ve iş yerlerinin birarada yer alması,

- Göç'ten kaynaklanan nüfus artışının sosyal ve teknik altyapısının yetersiz kalmasına yol açması,
- Çarpık yapılaşmayı özendirici imar afları,
- Başta İstanbul olmak üzere bölgedeki kentlerin düzensiz ve kontrolsüz büyümesi ve sanayi ile milli servetin büyük bir kısmının burada yoğunlaşması,
- Hızlı ve mekansal anlamda düzensiz sanayileşme,
- Tarım arazilerinin yapılaşmaya açılması,
- Kıyı şeridinin yoğun bir şekilde yapılaşması,
- Arazi fiyatlarının kontrolsüz ve hızlı bir şekilde yükselmesi ve arazi spekülasyonu,
- Bölgede deniz ve demiryolu ulaşımının yeterince kullanılmaması,
- Su havzalarında yapılaşmaya izin verilmesi,
- Yoğun, düzensiz sanayileşmenin ve ikinci konutların deniz ve su kirliliğine yol açmaları,

17 Ağustos 1999 tarihinde ülkemizin en yoğun sanayi ve nüfusa sahip bölgesi olan bu bölgede meydana gelen depremin yarattığı can ve mal kaybı, bölgedeki plansız kentleşme ve arazi kullanımı ile imar uygulamalarındaki yanlışlıklar nedeniyle büyük olmuştur.

Kuzey Anadolu fay hattının batıya doğru kırılmaya devam edeceği bilindiğine, zamanı bilinmemekle birlikte bundan sonra İstanbul, daha sonra Trakya-Çanakkale hattı ile Gemlik-Güney Marmara hattında çatlağın devam edeceği bilim çevrelerince öngörüldüğüne göre, depremi yok varsayarak kalkınmaya devam etmeyi ummak mümkün değildir. Türkiye, Marmara bölgesi planlamasını yeniden ele almak ve en azından depreme karşı hazırlıklı olunabilecek bir yeniden yapılanmaya gitmek zorundadır.

Bu nedenle, mevcut durumun "Bölge Planı, Kent Planı ve Arazi Kullanımı" açısından irdelenmesi ve makro planlarla uyumlu, ileriye yönelik bir bölge gelişme stratejisinin oluşturulması gerekmektedir. Bu strateji, özellikle gelişme potansiyeli yüksek olan kentsel alanlarda, bölgesel planlama ve metropolitan ölçeği kapsayan hiyerarşik bir sistem içinde ele alınmalıdır.

Bu çerçevede yapılacak çalışmalar, Marmara Bölgesi ve bölgede yer alan büyük kentlerde gözlenen hızlı gelişmenin düzenlenebilmesi ve kontrol altına alınabilmesi amacıyla dört aşamada ele alınabilir.

1. Marmara Bölgesi için kısa, orta ve uzun dönemli gelişme stratejisinin belirlenmesi ve kapsamlı gelişme planının yapılması

a. Mevcut durumun sektörel bazda incelenmesi,

Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun bir planlama için bölgenin kapsamlı bir envanterinin çıkarılması ve sürekli güncel tutulması gereklidir. Bu amaçla bölgenin coğrafik, topoğrafik, jeolojik, demografik, ekonomik durumunu; konut, ulaşım, tarım, sanayi, enerji, turizm sektörleri ile, doğal kaynaklar ve afet riskli alanların bugünkü durumunu ortaya koyacak coğrafi bilgi sistemi destekli bir envanter oluşturulmalı ve sürekli olarak güncelliği sağlanmalıdır.

- b. Bölgesel potansiyelin ortaya konması,
- c. Bölgenin Türkiye içindeki konumu ve öneminin belirlenmesi,
- d. Bölgesel gelişme stratejisinin oluşturulması,

- Jeolojiye ve çevre şartlarına uygun yerleşme stratejisi,
- Bölgelerarası asgari denge stratejisi,
- Ekonomi stratejisi,
- Güvenlik-savunma yerleşimi stratejisi.

- e. Orta ve uzun dönem bölgesel gelişme planının hazırlanması.

2. Marmara Bölgesi için arazi kullanım planının afet riskleri de gözönünde tutularak hazırlanması

- a. Bölgenin mevcut arazi kullanım durumunun tespiti,
- b. Afet Haritalarının Hazırlanması:

Halihazır altlıklar üzerinde afet türlerinin yerleri, yüzeyle ve sınırlarıyla belirlenmesi, fay hattı, jeolojik yapı, zemin koşulları, taban suyu, su havzaları ve diğer ilgili bilgilere dayanarak farklı alanların afet olasılıklarını göstermek üzere bu tür bilgilerin sentezlenerek haritalara işlenmesi.

- c. Risk Alanlarının Belirlenmesi:

Afet haritaları kullanılmak ve afete uğrama olasılığı, mevcut yatırımlar ile can varlığı yoğunluğu birlikte değerlendirilmek suretiyle;

- Zincirleme afetlere,
- Ağır can ve mal kaybına,
- Yatırımlar ve altyapıda ağır kayıplara,
- Yapılaşma hasarlarına ve insan varlığı dışında diğer kayıplara

yol açılabilir bölgelerin belirlenmesi.

- d. Arazi kullanımına ilişkin sorunların tespiti ve bunlar için çözüm önerileri geliştirilmesi,
- e. Bölgenin arazi kullanım planının hazırlanması,
- f. Bölgenin arazi kullanım planının uygulanabilmesi için gerekli hukuki, idari ve kurumsal düzenlemelerin belirlenmesi.

3. Kent imar planlarının hazırlanması

- a. Kentlerin mevcut durumunun sektörel ve mekansal bazda incelenmesi,
- b. Kentlerin bölge içindeki konumu, önemi ve ana işlevlerinin belirlenmesi,
- c. Gelişme stratejilerinin oluşturulması,
- d. Mekansal gelişme akslarının tespiti,
- e. Afet haritaları kullanılmak suretiyle kent imar planlarının hazırlanması,

-Mevcut imar planlarının afet riski göz önünde bulundurularak revize edilmesi,

-Mevcut konut stokunda ruhsatlı stokun risk düzeyi araştırmalarının yapılması ve sağlamlaştırma yöntemlerinin geliştirilmesi (imar affına konu olmuş yapılar dahil),

-Mevcut stokta ruhsatsız yapıların tasfiyesi, sağlamlaştırılması ve taşınmasına ilişkin koşul ve yöntemler geliştirilmesi,

f. Kent bilgi sisteminin oluşturulması,

g. Gerekli hukuki, idari ve kurumsal düzenlemelerin belirlenmesi.

4. Hukuki ve Kurumsal Düzenlemeler

Kent planlama sürecinde yetki ve sorumluluk kargaşasının giderilmesi, kentsel üstyapı ve altyapının bütünleştirilmesi, ulaşım, arsa, konut vb. kent hizmetlerinin yönlendirilmesi merkezi ve yerel yönetimler arasında ekonomik ve teknik koordinasyonun sağlanabilmesi için belirlenen ilke ve politikalar doğrultusunda, parçacı ve sektörel değil bütüncül bir planlama anlayışıyla yeni bir yasal ve kurumsal düzenleme üzerinde durulmalıdır. Bu çerçevede, TBMM'de bulunan yasa tasarıları da dahil olmak üzere İller İdaresi Kanunu, Mahalli İdareler Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, İmar Kanunu ile tüzük ve yönetmelikleri ve afet mevzuatı gözden geçirilmelidir.

Yukarıda bölge ve kent planlama ile arazi kullanımına yönelik bir gelişme stratejisi ve sistem yaklaşımı ortaya konulmuştur. Böyle bir yaklaşımın uygulamaya konulması ve sonuçları daha ziyade uzun vadeli olacaktır. Depremi ortaya çıkardığı sorunları kısa ve orta vadede çözebilmek için düşünölebilecek uygulamaya yönelik bazı öneriler ise aşağıda verilmiştir.

ÖNERİLER

a) Kısa Vade

1) Depremi neden olduğu sorunların çözülebilmesi amacıyla ayrılacak kaynakların rasyonel ve etkili kullanımının sağlanabilmesi için bölgenin ihtiyaçlarının belirlenmesi, bölgeye ulaştırılan ayni ve nakdi yardımların kayıtlarının tutulması ve ihtiyaç sahiplerine iletilmesi gibi hususların tek merkezden koordine edilmesi yararlı olacaktır.

Böylesi bir idari yapılanma ile birlikte, yapılacak harcamaların denetlenmesi açısından uygun bir mekanizma da oluşturulmalıdır. Ayrıca bölgeye yönelik olarak yapılacak işler ve harcamalar hakkında kamuoyuna zaman zaman tek kaynaktan bilgi aktarılması da yararlı olacaktır.

2) Deprem bölgesindeki il valilerinin yetkileri artırılmalı ve acil ihtiyaçlar için parasal imkanlarla donatılmaları sağlanarak, küçük sorunların giderilmesi için

merkezi hükümetten nakit beklenmeden, çözümler yaratılması mümkün kılınmalıdır.

3) Deprem bölgesinde; barınma (ilk ve geçici iskan), beslenme, giyim, temizlik, sağlık ve eğitim sorunları öncelikli olarak ele alınmalıdır.

4) İçme suyu, kullanma suyu ve kanalizasyon gibi konulardaki sorunlar ivedilikle giderilmelidir.

5) Depremzedelerin; gıda, giyecek, ilaç gibi ihtiyaçlarını ilerideki günlerde zamanında ve yeterli düzeyde karşılamak bakımından, temin, depolama ve dağıtım işleri planlı bir şekilde yürütülmelidir.

6) Depremzedelerin konut ve yerleşim açısından eğilimlerini ve ihtiyaçların gerçek boyutunu tespit etmek amacıyla depreme maruz kalan aileler için ivedilikle anket çalışması yapılmalıdır.

Kış gelmeden önce, çadır kentlerden prefabrik konutlara geçilmesi düşünülmektedir. Ancak, geçmiş uygulamalar gözönünde bulundurulduğunda bunun bazı sakıncaları olduğu görülmektedir. Bazı aileler prefabrik konuta yerleşmek istemeyeceği gibi, bazı aileler de bu konutlara yerleştikten sonra prefabrik konutu terketmeme eğiliminde olabilmektedir. Ayrıca, yerleşim yerlerini bölge dışına taşımak eğiliminde olan depremzedelerin bulunduğu da bilinmektedir. Bu nedenle, konut ve yerleşim yerine ilişkin olarak depremzede vatandaşlarımızın eğilimlerinin, başlangıçta doğru olarak saptanmasında yarar olacağı düşünülmektedir.

Yapılacak bir anket çalışmasıyla; bir yıl süre ile ve/veya sürekli olarak başka bir kentte yaşamak isteyenler tespit edilebileceği gibi, konut yerine nakit para almak isteyen vatandaşlarımız da saptanabilecektir. Bu bakımdan, konut sorununun çözümünde, eğilimlerin tespiti sonucuna göre "kendi evini yapana yardım" veya "kendi evini alana katkı" gibi yöntemler de düşünülebilir.

İşyerlerini kaybeden ve/veya mal kaybına uğrayan depremzedeler için de benzer yöntem uygulanarak, işyeri sahiplerinin eğilimlerine göre çözüm önerileri geliştirilebilir.

7) Hak sahiplerinin, nüfus, tapu, banka vb. belgeleri hızla tamamlanmalıdır (anket çalışması ile paralel olarak yürütülebilir).

8) Hak sahiplerini korumak bakımından, hasara uğramış veya enkaz haline gelmiş binalardan, tutanakla numune alınmadan enkaz kaldırılmamalı ve/veya hasara uğramış bina yıkılmamalıdır.

9) Özellikle çocuklar için psikolojik rehabilitasyon programları bir an önce uygulamaya konulmalıdır.

10) Depremden etkilenen üniversite öğrencilerine burs ve yurtlarda ücretsiz kalma olanağı sağlanmalıdır.

11) Atıl durumda olan kamu lojmanları, barınma amacıyla değerlendirilmeli, hatta depremzedelere karşılıksız verilmesi düşünülmelidir.

12) Bölgede deprem nedeniyle ortaya çıkan acil kamu yatırım ihtiyaçları mutlaka Yatırım Programı ile ilişkilendirilerek karşılanmalıdır.

b) Orta Vade

1) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Maliye Bakanlığı (Milli Emlak Genel Müdürlüğü, Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü) ve Orman Bakanlığı (bazı yeni kentsel alanlar, niteliğini kaybetmiş orman arazilerine kaydırılabileceğinden) başta olmak üzere, ilgili kuruluşlarca gerekli çalışmalar yapılarak yeni yerleşme alanları üretilmeli, mevcut tehlikeli yerleşmeler, deprem tehlikesinin en az olabileceği uygun alanlara yönlendirilmelidir. Adapazarı'nda olduğu gibi I. sınıf tarım arazilerine yerleşme ve tesis kurma izni verilmemeli, imar planlarında bu konuda düzenlemeler yapılmalıdır.

2) Ülke genelinde arazi kullanım planlarının hazırlanması yoluyla herhangi bir kentsel plana bağlı olmayan, dolayısıyla yerleşim planlaması ve yapı denetimi bakımından gerçekçi bir kontrol mekanizması bulunmayan, kırsal kesim kontrol altına alınmalıdır.

3) Afete maruz kalma riskine sahip olan bölgelerin¹, afet haritalarının hazırlanması ve böylece deprem, sel, taşkın, toprak kayması, çığ, kaya düşmesi ve yangın gibi afetlere maruz alanlara ait harita bilgilerinin tek bir veri tabanında birleştirilmesi sağlanmalıdır. (Türkiye'de deprem bölgeleri haritaları en son 1996'da revize edilmiş ve 1998'de çıkan yönetmelik ile işlerlik kazanmıştır. Yeni yönetmelik deprem bölgelerinde yapılacak yapıların projelendirilmesinde ve yapımında uyulması gerekli mühendislik ve mimarlık kurallarını içermektedir. Ancak, deprem dışındaki diğer afetlere yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır.)

4) Afet haritalarında yer alan bilgiler ışığında, yeni yerleşim alanlarının belirlenmesi, zemin mekaniği alanında uzmanlaşmış jeofizik ve jeoloji uzmanları, inşaat ve harita mühendisleri ile şehir plancılarından oluşan bir ekip tarafından yapılmalıdır.

5) Yapı denetimi açısından, hasara uğramış bina sahiplerine yardım yapılırken, binaların ruhsatlı olup olmadığına veya afetlere karşı alınması kanunen gerekli olan teknik önlemlerin alınıp alınmadığına göre değerlendirme yapılmalıdır.

6) Başta İstanbul olmak üzere; deprem bölgelerinde yer alan kentlerimizde, bir program çerçevesinde, binalarda depreme dayanıklılık testlerinin yapılması suretiyle bu konuda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi ve uygulamanın başlatılması (bilim adamlarınca İstanbul'da bir deprem olabileceği sürekli olarak ifade edilmektedir) sağlanmalıdır.

7) Ülke genelinde konut ve işyeri sigorta sistemi zorunlu hale getirilmelidir.

¹ Fay hattı, toprak kalitesi, alüvyon, dolgu ve heyelan riski taşıyan alanlar, dere yatakları ve zemin suyunun yüksek olduğu alanlar vb.

- 8) Meslek odaları ve mühendislerin görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat, odaların denetim esaslarını da güçlendirecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Yapı denetiminde “Fenni Mesul” yerine “Sertifikalı Mühendislik” ile “Müşavir Mühendislik” sistemi getirilmelidir.
- 9) Bina ve işyeri yapımı için zemin etüdü yapılması zorunlu hale getirilmelidir.
- 10) Özellikle deprem açısından riskli bölgelerdeki yapılarda betonarme yerine, çelik konstrüksiyon kullanımı teşvik edilmelidir.

Çelik konstrüksiyon bina yapım maliyetinin betonarmeye göre yaklaşık yüzde 5-7 daha fazla olduğu bilinmektedir. Çelik konstrüksiyon inşaatların yapımı ve denetimi kolay olduğu gibi, bunlar depreme karşı daha dayanıklıdır. Deprem riski yüksek olan bölgelerde, maliyetler arasındaki farkın Devletçe karşılanması halinde çelik konstrüksiyon yapılar hızla yaygınlaşabilir.

- 11) Müteahhitler için kriterler getirilmeli, belirli özelliklere sahip olmayan özel ve tüzel kişiler müteahhitlik yapamamalıdır.
- 12) 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ve ilgili Yönetmeliğinde uygulamaya yönelik aksaklıkların giderilmesi yolunda değişiklik yapılması gerekmektedir.

Söz konusu Kanun, genelde afet sonrası işleyişleri düzenlemekte ve meydana gelen zararların karşılanmasını amaçlamaktadır.

Afet mevzuatında afet öncesi, sırası ve sonrasına ilişkin yükümlülükler ayrı bölümler ve yönetmelikler ile ayrıştırılmalı ve afete maruz alanlarda afet öncesi planlama ve yapılaşma işleri bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

- 13) Afet Fonu'nun işleyişiyle ilgili olarak pratikte karşılaşılan sorunlar çözülmelidir.
- 14) Sivil Savunma, Kızılay ve Afet İşleri Genel Müdürlüklerinin reorganizasyonu sağlanmalıdır.
- 15) Kentsel ve sınai yerleşimlerin tehlikeli bölgelerin dışına yönltilmesi gerekmektedir.
- 16) Bugüne kadar sanayinin merkezi olarak yapılandırılmış bu bölge artık eski kimliğinden kurtarılmalıdır. Ülke ekonomisinin can damarı olan sanayi tesislerinin mümkün olduğu kadar, deprem açısından bu kadar büyük risk taşıyan bölgenin dışına kaydırılması son derece önemlidir. Bu nedenle, mevcut tesislerin bölge dışına kaydırılması konusu desteklenerek özel sektör özendirilmelidir.

17) Doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip bu bölgenin, tarım ve turizm açısından da potansiyeli yeniden gözden geçirilmeli ve yapılacak planlar buna göre düzenlenmelidir.

18) Müsteşarlığımız, kısa ve orta dönemde yapılacak konu ile ilgili düzenlemeleri;

- Konu,
- Yapılacak Düzenleme,
- İlgili Mevzuat,
- İlgili Kuruluş,
- Koordinatör Kuruluş,
- Açıklama

başlıkları ile 2000 Yılı Programına intikal ettirecek ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında eşgüdümü sağlayacaktır. Düzenlemelerle ilgili konuların çeşitli ortamlarda tartışılmasından sonra ortaya çıkacak yeni düzenlemeler ise VIII. Plan kapsamında ele alınabilecektir.

19) VIII. Plan için düşünülen Özel İhtisas Komisyonlarında depremle ilgili ayrı bir komisyon bulunmamasıyla birlikte, konu ile ilgili komisyonlarda ayrıntılı incelemeler yapılmalı ve VIII. Plana bu sonuçlar yansıtılmalıdır. Özellikle “yerel yönetimler”, “ulaştırma”, “inşaat, müteahhitlik, mühendislik ve müşavirlik hizmetleri”, “konut”, “çevre”, ve “bölgesel gelişme stratejileri, il gelişme stratejileri” konularındaki özel ihtisas komisyonlarında konu çeşitli boyutlarıyla irdelenmelidir.

20) İleride meydana gelebilecek olası afetlerin zararlarının azaltılabilmesi amacıyla afet hazırlık çalışmaları yapılmalıdır. Bu hazırlıklar şöylece özetlenebilir:

- Özellikle risk oranı yüksek olan bölgelerde, programlı afet tatbikatlarının periyodik olarak yapılması sağlanmalıdır.
- Muhtemel afet tehlikesi bulunan bölgelerde, afetzedelerin geçici olarak yerleştirilmesi için rezerv arazi hazırlama ve afetin bölge üzerindeki etkisine göre ulaşım, eğitim, sağlık, haberleşme konularında alternatifli plan senaryoları oluşturulmalıdır.
- Deprem sonrasında hemen harekete geçebilecek acil kurtarma ekipleri oluşturulmalıdır.
- Deprem, çığ, heyelan gibi doğal afetlerde kurtarma çalışmaları sırasında, büyük katkı sağladığı görülen özel eğitimli köpeklerin ülkemizde de yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- İlköğretim okullarından başlamak suretiyle öğrencilere, ilk yardım ve sivil savunma dersleri verilmelidir. Bu tür eğitim programları kamu ve özel sektör kuruluşları tarafından kendi personeline de uygulanmalıdır.

- Doğal afetler sırasında, kurtarma çalışmalarına sivil katkı sağlamak amacıyla izcilik, dağcılık, mağaracılık gibi faaliyetlerin yaygınlaştırılması desteklenmelidir.
- Mühendis, mimar, şehir/bölge plancısı ve yer bilimci yetiştiren üniversitelerde ülkenin sahip olduğu afet tehlikesi ve riski ile afet zararlarının azaltılması konusunda temel bilgileri içeren eğitim verilmelidir.

VII. Yatırım Programında Yer Alan Depremle İlgili Araştırma Projeleri Hakkında Bilgiler

1999 Yılı Yatırım Programı'nda yer alan deprem projeleri 21 adettir. Bu projelerin 18 tanesi Teknolojik Araştırma Sektörü ve 3 tanesi Konut Sektörü kapsamında yer almaktadır. Teknolojik Araştırma Sektörü kapsamında yer alan projelerden 1 tanesi yatırım programına YPK kararı ile Ağustos 1999'da dahil edilmiştir.

Teknik Yardım Kapsamında 3 adet proje yer almaktadır. Bu projeler Birleşmiş Milletler destekli projelerdir ve 2 tanesi tamamlanmış bulunmaktadır.

A) Yatırım Programında Yer Alan Projeler

1999 Yılı Yatırım Programında, Teknolojik Araştırma Sektörü kapsamında aşağıdaki Kurum / Kuruluşlara ait depremle ilgili projeler bulunmaktadır. Bu Kurum / Kuruluşlar:

- i) Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı (BİB) Teknik Araştırma Ve Uygulama Genel Müdürlüğü
- ii) BİB Yapı İşleri Genel Müdürlüğü
- iii) Boğaziçi Üniversitesi
- iv) İTÜ
- v) ODTÜ

i) Bayındırlık Ve İskan Bakanlığı (BİB) Teknik Araştırma Ve Uygulama Genel Müdürlüğü Projeleri:

1-) 91K120210 DEPREMLERİN ÖNCEDEDEN BİLİNMESİ (2. AŞAMA):

AMACI : Ülkemizin aktif deprem bölgelerinde ne tür deprem habercilerinin gözlemlendiğini belirlemek ve bu habercileri sistematik çalışmalarla izlemek, sonuçlarını yorumlamak ve deprem tahmini ile halka haber vermenin oluşturacağı sosyal ve ekonomik sorunları incelemektir. İzmit-Bolu-Kastamonu arasında 10 adet sismoloji istasyonu, 5 adet tilt istasyonu, 3 adet jeodetik ağı, 2 adet seviye ölçüm ağı, 25'er noktalı magnetik ve gravimetrik ölçüm şebekesi, 3 adet tellürik akım istasyonu, 7 adet aktif sismik kayıt istasyonu, 6 adet manyetik ve 2 adet manyetotellürik istasyonu kurulmuştur. Proje **Alman Teknik Yardımından** da faydalandırılmıştır.

2-) 92K120180 ÜLKE ÖLÇEĞİNDE TELEMETRİK DEPREM GÖZLEM ŞEBEKESİNİN KURULMASI:

AMACI: Ülkemizde telemetrik deprem kayıt örüsünün kurulması ve kurulu bulunan bazı istasyonların Ankara Deprem Veri İşlem Merkezine

telemetrisleştirilmesi olan bu proje çerçevesinde şimdiye kadar 20 istasyon kurulmuştur.

3-) 96K120210 DEPREM ZARARLARININ AZALTILMASI ARAŞTIRMA MERKEZİ:

AMACI: Proje bölgesinde bir deprem olduktan hemen sonra bu deprem parametrelerini saptayıp, muhtemel can kayıpları ve hasar dağılımlarını belirleyerek erken bilgilendirme yapmaktır. Bugüne kadar 10 yerleşim birimine yerel istasyon kurulmuştur. **Japon Teknik Yardımından** da faydalanılmaktadır.

4-) 98K120400 DEPREM KUVVETLİ YER HAREKETİ KAYIT ŞEBEKESİ 2.AŞAMA:

AMACI : Depremlerde yapılara gelen kuvvetleri ölçerek yapı hasarı ile gelen kuvvet arasındaki ilişkiyi geliştirmek ve depremlerin richter ölçeğine göre büyüklüğü ile deprem kuvvetli yer hareketi ivmesinin büyüklüğü arasındaki ilişki ve deprem kuvvetli yer hareketinin depremin merkezine olan uzaklıkla azalışını belirlemek için daha sık aralıklı bir kayıt şebekesi oluşturmaktır.

5-) 90K120260 ULUSLARARASI KURULUŞLARLA BAĞLANTILI AFETE KARŞI HAZIRLIK ARAŞTIRMA HİZMETLERİ PROJESİ :

Avrupa Konseyi büyük doğal ve teknolojik afetlerin önlenmesi, etkilerinin giderilmesi ve yardım organizasyonu açık kısmı anlaşması uyarınca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü bünyesinde Avrupa Doğal Afetler Eğitim Merkezi (**AFEM**) kurulmuştur.

AFEMin Görevleri: Teknisyen ve kamu yöneticileri için eğitim programları hazırlamak, her yaş ve eğitim düzeyindeki halk için görsel ve sesli yaygın eğitim araçları hazırlamak, her özellikteki hedef gurupları için özel konularda seminerler düzenlemek, afet zararlarının en aza indirilmesine katkıda bulunmak üzere en yüksek verimi sağlayacak en son teknikleri araştırmak ve ilgililerine tanıtmaktır.

ii) BİB Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Projesi :

1-) 93K120240 KAMU BİNALARININ DEPREME KARŞI TESPİT VE REHABİLİTASYONU :

Konu ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

iii) Boğaziçi Üniversitesi Projeleri:

1-) 91K120430 DEPREMLERİN ÖNCEDEDEN BELİRLENMESİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ İNŞAATI:

Merkez İznik'te inşa edilmiştir. Makine-Teçhizat alımı yapılacaktır.

2-) 91K120420 TÜRKİYE DEPREM İSTASYONLARI ŞEBEKESİ :

AMACI: Fay hatlarının yoğun olduğu bölgelerde 40 metrekarelik deprem istasyonları yapılmaktadır.

3-) 96K120470 DEPREM ARAŞTIRMALARINDA TELEMATİK SİSTEMLERİN YAYGINLAŞTIRILMASI VE KUZEY KIBRIS DEPREM ŞEBEKESİ ENTEGRASYONU:

AMACI: Ülkemizin deprem araştırmalarının telemat sistemi ile incelenmesidir. Kuzey Kıbrıs'da da bir istasyon inşa edilecektir.

4-) 96K120500 NÜKLEER PATLAMALARIN SİSMİK YÖNTEMLE ARAŞTIRILMASI :

AMACI : Nükleer denemelerin deprem üzerindeki etkilerini incelemektir. Ankarada merkez inşaa edilmektedir. **Amerikan Teknik Yardımı** kullanılacaktır.

5-) 97K120680 DEPREME HAZIRLIK EĞİTİM VE ÖĞRETİM MERKEZİ :

Fiziki gerçekleşme % 50 düzeyinde olacaktır.(1999 yılı sonu itibariyle, tahmini)

6-) 97K120690 DEPREM ÖNCESİ VE SONRASI AFET YÖNETİMİ :

Kandilli kampüsünde yapılmakta olan binaların kaba inşaatı tamamlanmıştır. Fiziki gerçekleşme %27 düzeyinde olacaktır.(1999 yılı sonu itibariyle, tahmini)

7-) 98K120860 UYDU NET DEPREM İZLEME MERKEZİ:

AMACI: Deprem etkinlikleri oluşunun uydu net ile izlenmesidir.

Bir merkez oluşturulacaktır.

8-) 95K 120310 DEPREM ZARARLARININ AZALTILMASI ARAŞTIRMASI:

Projenin %45'i gerçekleştirilmiş olacaktır. (1999 sonu itibariyle, tahmini)

9-) 94K120270 TÜRKİYE DEPREM VERİ BANKASI OLUŞTURULMASI :

Projenin %53.7'si gerçekleştirilmiş olacaktır. (1999 sonu itibariyle, tahmini)

10-) 99K120580 İSTANBUL DEPREM ERKEN UYARI VE ACİL MÜDAHALE AMAÇLI AR-GE VE UYGULAMA MERKEZİ

1999 YILI AĞUSTOS AYI İÇİNDE YPK KARARI İLE 1999 YILI YATIRIM PROGRAMINA ALINMIŞTIR.

AMACI: İstanbul civarındaki deprem hareketlerinin deprem kaynağına yakın olarak kaydedilmesi, bilgilerin zamanında alınıp bir merkezde işlenmesi, işlenmiş bilgilerin otomatik olarak değerlendirilmesi ile hasar yapıcı deprem dalgalarının gelişi hakkında önceden uyarı yapılması ve acil müdahalenin yeterli olarak yapılmasını temin edecek bina hasar dağılımının beirlenmesi amacına yönelik bir içerik taşımaktadır. İleri teknolojinin uygulanacağı projenin gerçekleşmesi ile deprem erken uyarı sistemi otomatik olarak harekete geçecek ve İstanbul'da deprem sonrası meydana gelebilecek olan elektrik ve doğalgaz kökenli yangınlar gibi zararlar en aza indirilecektir.

iv) İstanbul Teknik Üniversitesi Projesi :

1-) 96K121100 TEMEL ZEMİNİ İYİLEŞTİRME TEKNOLOJİSİ GELİŞTİRME:

Projenin %13'ü gerçekleştirilmiş olacaktır. (1999 sonu itibariyle, tahmini)

v) Ortadoğu Teknik Üniversitesi Projesi :

1-) 98K122890 İZMİR METROPOLİTAN DEPREM ARAŞTIRMASI:

1999 yılı sonunda tamamlanmış olacaktır.

B-) Teknik Yardım Kapsamında Desteklenen Depremle İlgili Projeler

Teknik Yardım kapsamında desteklenen projeler Birleşmiş Milletler tarafından desteklenen projelerdir. Bu projelerin 2 tanesi tamamlanmış bulunmaktadır ve 1 tanesi devam etmektedir.

Birleşmiş Milletler Teknik Yardımı Destekli Projeler :

1-) TUR/94/006/A/01/99 TÜRKİYE'NİN AFET YÖNETİM SİSTEMİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ:

Projenin Yürütücü Kuruluşu: BİB Afet İşleri Genel Müdürlüğü

AMACI: Türkiye'nin doğal ya da teknolojik afetlere etkin bir şekilde karşı koyabilmesi amacıyla kurumsal kapasitelerin artırılması yoluyla maddi ve manevi kayıpların en aza indirgenmesi, kaynakların daha etkili kullanılması ve tekrarların önlenmesi konusunda ulusal öncelikler ve genel sorunlar doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne yardım etmektir.

Proje kapsamında **Orta Doğu Teknik Üniversitesinde** 1997 yılında Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulmuştur.

2-) TUR/92/011/G/13/99 ERZİNCAN DEPREMİ REHABİLİTASYON VE YENİDEN İNŞA YARDIM PROJESİ:

AMACI: Konu ile ilgili ileri teknolojik bilgi birikiminin ülkemize aktarılmasını kapsamaktadır.

Projenin Yürütücü Kuruluşu : Toplu Konut İdaresi Başkanlığıdır.

Proje tamamlanmıştır.

3-) TUR/92/009/J/13/99 KIZILAY'IN AFETE HAZIRLIK VE YÖNETİM KAPASİTESİNİN KUVVETLENDİRİLMESİ PROJESİ :

Proje yeni tamamlanmıştır.

1999 YILI YATIRIM PROGRAMINDA YER ALAN DEPREMLE İLGİLİ PROJELERİN KURULUŞLAR BAZINDA DAGILIMI

PROJE NO	PROJE İSMİ	YER	KARAKTERİSTİK	BAŞLAMA BİTİŞ YILI	PROJE TUTARI		(A)	(B)	(C)	(A) - ((B+C))	(milyon TL) (B+C) / (A)
					DİŞ	TOPLAM	1998 SONU TAHM. HARC.	1999 YILI ODENEGI	SONRAKI YILLARA KALAN MIKTAR	TAHMINİ % NAKDİ GERÇEK- LEŞME	
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ											
95K120310	Deprem Zararlarının Azaltılması Araş.	Istanbul	İleri Araştırma	1995-2001	-	123.000	46.000	10.000	67.000	45,5	
91K120420	Türkiye Deprem İstasyonları Şebekesi	Muhtelif	İnşaat+Donatım	1991-2000	-	1.178.000	523.000	107.000	548.000	53,5	
91K120430	Depremlerin Önceden Belirlenmesi,Araştırma ve Uygulama Merkezi Araştırmaları	Bursa-İznic	İnşaat ve Mak.-Teç.	1991-2000	-	1.084.000	867.000	22.000	195.000	82,0	
94K120270	Türkiye Deprem Veri Bankası Oluşturulması	Istanbul	İleri Araştırma	1994-2001	-	227.000	107.000	15.000	105.000	53,7	
96K120470	Deprem Araştırmalarında Telematik Sistemlerin Yaygınlaştırılması ve Kuzey Kıbrıs Deprem Şebekesi Entegrasyonu	Muhtelif	İnşaat ve Mak.-Teç.	1996-2000	-	250.000	105.000	22.000	123.000	50,8	
97K120680	Depreme Hazırlık Eğitim ve Öğretimi Merkezi	Istanbul	İnşaat + Donatım	1997-2000	-	434.000	84.000	50.000	300.000	30,9	
96K120500	Nükleer Patlamaları Sismik Yöntemle Araşt.	Ankara	İnşaat ve Mak.-Teç.	1996-2000	-	425.000	117.000	35.000	273.000	35,8	
97K120690	Deprem Öncesi ve Sonrası Afet Yönetimi	Istanbul	İnşaat ve Mak.-Teç.	1997-2000	-	314.000	50.000	26.000	238.000	24,2	
98K120860	Uydu Net Deprem İzleme Merkezi	Istanbul	İnşaat ve Mak.-Teç.	1998-2000	-	485.000	37.000	220.000	228.000	53,0	
99K120580	İst.Deprem Erken Uyarı ve Acil Müdahale...	Istanbul	İnşaat ve Mak.-Teç.	1999-2001	1.084.000	1.177.000	0	500	1.176.500	0,0	
PROJE SAYISI: 9					TOPLAM	1.084.000	5.697.000	1.936.000	507.500	3.253.500	42,9

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI TEKNİK ARAŞTIRMA VE UYGULAMA GENEL MUDURLUĞU											
90K120260	Uluslararası Kuruluşlarla Bağlantılı Afete Karşı Hazırlık Çalışmaları	Ankara	Teknolojik Araştırma	1990-2000	-	15.000	5.100	5.000	4.900	67,3	
91K120210	Depremlerin Önceden Bilinmesi 2.Aşama	Muhtelif	Teknolojik Araştırma	1991-2000	-	67.000	17.100	1.000	48.900	27,0	
92K120180	Ulke Ölçeğinde Telemetrik Deprem Gözlem Şebekesi II.Aşaması	Muhtelif	Teknolojik Araştırma	1992-2000	-	42.000	12.800	1.500	27.700	34,0	
96K120210	Deprem Zararlarının Azaltılması Merkezi Oluşturulması	Muhtelif	Teknolojik Araştırma	1996-2000	-	50.000	21.600	1.000	27.400	45,2	
98K120400	Kuvvetli Yer hareketi Kayıt Şeb. Kurulması	Muhtelif	Teknolojik Araştırma	1998-2001	-	80.000	1.000	1.500	77.500	3,1	
PROJE SAYISI:5					TOPLAM	-	254.000	57.600	10.000	186.400	26,6

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI YAPI İŞLERİ GENEL MUDURLUĞU											
93K120240	Kamu Binalarının Depreme Karşı Tespit ve Rehabilitasyonu	Ankara	Teknolojik Araştırma	1993-2000	-	200.000	37.700	5.000	157.300	21,4	
PROJE SAYISI:1					TOPLAM	-	200.000	37.700	5.000	157.300	21,4

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ											
96K121100	Temel Zemin İyileştirme Teknoloj.Geliş.	Istanbul	İleri Araştırma	1996-2000	-	62.000	7.000	1.000	54.000	12,9	
PROJE SAYISI:1					TOPLAM	-	62.000	7.000	1.000	54.000	12,9

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ											
98K122890	İzmir Metropolitan Deprem Araş.	Ankara	İleri Araştırma	1998-99	-	18.800	800	18.000	0	100,0	
PROJE SAYISI: 1					TOPLAM	-	18.800	800	18.000	0	100,0

NOT:BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİNİN 99K120580 NUMARALI PROJESİ 1999 YILI İÇİNDE 20 AĞUSTOS 1999 TARİHİNDE 99/54 SAYILI YPK KARARI İLE YATIRIM PROGRAMINA DAHİL EDİLMİŞTİR.

YATIRIM PROGRAMI'NDA YER ALAN DEPREMLE İLGİLİ PROJELERİN SEKTÖREL DAĞILIMI

MİLYON TL

(A) - ((B)+(C))

((B)+(C)) / (A)

SEKTÖR İSMİ	PROJE SAYISI	(A) PROJE TUTARI		(B) 98 SONU	(C) 1999	SONRAKİ YILLARA KALAN MİKTAR	TAHMINİ 99 SONU % NAKDİ GERÇEKLEŞME
		DIŞ	TOPLAM	TAHM. HARC	ÖDENEĞİ		
		TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA TOP	18	1.084.000	6.231.800		
-BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ	10	1.084.000	5.697.000	1.936.000	507.500	3.253.500	54,0
- BİB TEKN.ARŞ. UYG.GN.MD.	5		254.000	57.600	10.000	186.400	26,6
- BİB YAPI İŞL.GN.MD	1		200.000	37.700	5.000	157.300	21,4
- İTÜ	1		62.000	7.000	1.000	54.000	12,9
- ODTÜ	1		18.800	800	18.000	0	100,0

NOT: BUNUN YANINDA TEKNİK YARDIM KAPSAMINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER DESTEKLİ 3 ADET PROJE BULUNMAKTADIR. BU PROJELERLE İLGİLİ DETAYLI BİLGİ DİĞER BÖLÜMLERDE SUNULMUŞTUR.

VIII. Tabii Afetlerle ilgili 1990 Yılı Sonrasında Yayınlanan Mevzuat

RG 27.07.1990 - BKK - 90/674 - Trabzon, Giresun ve Gümüşhane İlleri ve Çevresinde Sel ve Heyelandan Zarar Görenlerin TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar

1990 yılı Haziran ayında sel ve heyelan nedeniyle işletme veya ürünleri zarar gören kişilerin TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçları en fazla iki yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 27.07.1990 - BKK - Trabzon, Giresun ve Gümüşhane İlleri ve Çevresinde Sel ve Heyelandan Zarar Görenlerin T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar

Sel ve heyelan nedeniyle işi ve mesleki faaliyeti ile ilgili gayrimenkul ve menkul malları zarar gören kişilerin T.Halk Bankası'na olan borçları iki yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 19.09.1990 - BKK - 90/868 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Hububat Tohumluğu Hakkında Karar

Kuraklık, don, sel vb afetlerden zarar gören üreticilerin tohumluk ihtiyaçları TİGEM tarafından karşılanır

RG 19.10.1990 - BKK - 90/990 - Trabzon, Giresun ve Gümüşhane İlleri ve Çevresinde Sel ve Heyelandan Zarar Görenlerin TC Ziraat Bankası'na ve Tarım Kredi Kooperatiflerine Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar'ın 4'üncü Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Karar

90/674 sayılı Karar'ın 4'üncü maddesi değiştirilmiştir.

RG 15.02.1991 - BKK - 91/1401 - Trabzon, Giresun ve Gümüşhane İlleri ve Çevresinde Sel ve Heyelandan Zarar Görenlerin TC Ziraat Bankası'na, T.Halk Bankası'na ve Tarım Kredi Kooperatiflerine Olan Borçlarının Ertelenmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar'da Değişiklik Yapılması Hakkında Karar

90/674 sayılı Karar'ın 6'ncı maddesi değiştirilmiştir.

RG 21.05.1991 - BKK - 91/1768 - 1989 ve 1990 Yıllarında Tarımsal İşletme ve Ürünleri Tabii Afetlerden Zarar Gören Üreticilerin TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesine Dair Karar

Kuraklık, hastalık vb sebeple ürünleri hasar gören gerçek kişi üreticilerin 10 milyon TL'ye kadar olan tarımsal borçları bir yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 14.08.1991 - BKK - 91/2067 - Zonguldak İline Bağlı Çaycuma, Gökçebey, Bartın, Devrek, Ereğli ve Yenice İlçelerinde Sel ve Heyelandan Zarar Görenlerin T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar

Yukarıda sayılan ilçelerde sel ve heyelan nedeniyle gayrimenkul ve menkul malları zarar gören kişilerin T.Halk Bankası'na olan borçları iki yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 25.08.1991 - BKK - 92/2086 - 1989 ve 1990 Yıllarında Tarımsal İşletme ve Ürünleri Kuraklık ve Benzeri Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Türkiye Zirai Donatım Kurumuna Olan Borçlarının Ertelenmesine Dair Karar

1989 ve 1990 yıllarında kuraklık, hastalık vb sebeplerle tarımsal işletme ve ürünleri en az % 40 oranında zarar gören ve bu durumları İl veya İlçe Hasar Tespit Komisyonlarınca belirlenen üreticilerin, Türkiye Zirai Donatım Kurumuna olan, günü gelmemiş veya günü geçmiş olup ta halen icra takibinde bulunan toplam 10 milyon TL'ye kadar olan borçları 30.11.1991 tarihine kadar ertelenmiştir.

RG 01.04.1992 - BKK - 92/2876 - Erzincan, Tunceli ve Gümüşhane İllerinde Meydana Gelen Deprem Bölgelerinde Fiilen Çalıştırılan Memur ve İşçilere Fazla Çalışma Yaptırılması ve Ücret Ödenmesi Hakkında Karar

Söz konusu deprem bölgesinde fiilen çalışan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın memur ve işçi personeli ile diğer kurumların memur ve işçi statüsündeki personeline yaptırılacak fazla çalışmayı düzenlemiştir.

RG 01.04.1992 - BKK - 92/2877 - Afetlerin Önlenmesi ve Zararların Azaltılması Amacıyla Hibe Olarak Yurtdışından Gönderilen Geçici veya Daimi Olarak İthal Edilecek Malzeme ve Teknik Ekipmanların İthalde Alınan Her Türlü Fonlar ile Vergi, Resim ve Harçlardan Muaf Tutulması Hakkında Karar

RG 01.04.1992 - BKK - 92/2879 - Depremden Zarar Gören Çiftçilere Yapılacak Yardımla İlgili Karar

Çiftçinin elinde bulunan fasulyenin TMO tarafından satın alınması.

RG 01.04.1992 - BKK - 92/2880 - Erzincan ve Çevresinde 1992 Yılı Mart Ayında Vuku Bulan Depremden Zarar Görenlerin T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar

Erzincan ve çevresinde meydana gelen deprem nedeniyle gayrimenkul ve menkul malları zarar gören kişilerin T.Halk Bankası'na olan borçları iki yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 07.04.1992 - Tebliğ - Doğal Afet Sonucu Ödenemeyen Bağkur Primlerinin Ertelenmesi ile İlgili Uygulama Tebliği

Doğal afet nedeniyle işyeri veya ikametgahı yıkılan sigortalı belgelediği aya ilişkin primini altı ay içinde gecikme zammı uygulanmadan ödeyebilir.

RG 20.05.1992 - BKK - 92/2988 - Erzincan, Tunceli, Gümüşhane İl ve İlçelerinde 1992 Yılı Mart Ayında Meydana Gelen Depremden Zarar Görenlerin TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar

Söz konusu il ve ilçelerde deprem nedeniyle gayrimenkul ve menkul malları zarar gören kişilerin TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçları iki yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 15.08.1992 - BKK - 92/3330 - Erzincan ve Çevresinde 1992 Mart Ayında Vuku Bulan Depremden Zarar Görenlerin T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Taksitlendirilmesi ile Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılmasına Dair Karar'da Değişiklik Yapılması Hakkında Karar

27.03.1992 tarih ve 92/2880 sayılı Kararname'nin bazı maddeleri değiştirilerek, esnaf ve sanatkarlara T.Halk Bankası'nca işletme ve yatırım kredisi verilmesi ile ilgili düzenleme yapılmıştır.

RG 05.09.1992 - Kanun - 3838 - Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca'da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun

Söz konusu bölgelerdeki tahribatın giderilmesi ve toplu göçün önlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

RG 18.09.1992 - BKK - 92/3459 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Hububat Tohumu Hakkında Karar

Kuraklık, don, dolu, sel, taşkın, yangın vb afetlerden ekiliş ve ürünleri en az % 40 oranında zarar gören ve ihtiyaç komisyonlarınca tespit edilmiş bulunan yerlerdeki üreticilerin tohumluk ihtiyaçları, bölgelere uygun çeşitler dikkate alınarak TİGEM tarafından üretilen buğday ve arpa tohumluklardan karşılanacaktır.

RG 14.10.1992 - BKK - 92/3590 - Erzincan, Tunceli, Gümüşhane Merkez ve İlçelerinde 13.03.1992 ve Sonraki Tarihlerde Vuku Bulan Depremden Zarar Gören Kooperatif ve Kişilerin TKF'ye Olan Borçlarının Tahsil Edilmemesi veya Ertelenmesine Dair Karar

Söz konusu bölgelerde gerekli şartları taşıyan konut sahiplerinin TKF'ye olan kredi borçları silinir.

RG 10.11.1992 - BKK - 92/3573 - Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Uygulanacak Gelir ve Kurumlar Vergisinin Terkinine Dair Karar

Sözkonusu illerdeki Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerinin 1992 yılı içerisinde verecekleri yıllık beyannamelere göre tahakkuk edecek olan vergileri belirlenen oranlara göre tahakkuktan terkin edilir.

RG 18.11.1992 - BKK - 92/3640 Erzincan, Tunceli, Gümüşhane Merkez ve İlçelerinde Vuku Bulan Depremden ve Şırnak ve Çukurca'da Meydana Gelen Çatışmalardan Zarar Görenlere KEY Kullandırılmasına Dair Karar

3320 sayılı Kanun'a, 28.08.1992 tarih ve 3838 sayılı Kanun'la eklenen geçici 1'inci maddeye göre Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılmıştır.

RG 20.09.1994 - BKK - 94/6017 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Hububat Tohumluğu Hakkında Karar

Kuraklık, don, dolu, sel, taşkın, yangın vb afetlerden ekiliş ve ürünleri en az % 40 oranında zarar gören ve ihtiyaç komisyonlarınca tespit edilmiş bulunan yerlerdeki üreticilerin tohumluk ihtiyaçları, bölgelere uygun çeşitler dikkate alınarak TİGEM tarafından üretilen buğday ve arpa tohumluklardan karşılanacaktır.

RG 03.05.1995 - BKK - 95/6761 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Hububat Tohumu Hakkında Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar

94/6017 sayılı Karar'a şu cümle eklenmiştir: Dağıtım masrafları görev zararı sayılarak TİGEM'e Hazine tarafından ödenir.

RG 25.07.1995 - Kanun - 4123 - Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun

Bu Kanun'un amacı, tabii afete maruz kalan yörelerde normal hayatın devamını sağlayacak hizmetlerin yürütülmesi, hasar ve tahribatın giderilmesi ve 2380 sayılı Kanun'a göre kurulmuş fonlardan (Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Mahalli İdareler) yapılacak yardıma ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Yapılan yardımlardan nakdi olanların Afetler Fonu'na, taşınır olanların da Kızılay'a aktarılacağına; tabii afet nedeniyle hayatını kaybeden yurttaşların birinci derecedeki yakınlarına ve sakat kalanlara Gelir Vergisi Kanunu'nun sakatlık indirimine ilişkin 31'nci maddesinde belirtilen esas ve usuller çerçevesinde Bakanlar Kurulu'nca belirlenecek miktarda ve Başbakanlık'ça uygun görülecek fonlardan yardım yapılacağına; konutları veya işyerleri hasar görenlere miktar, usul ve esasları Bakanlar Kurulu'nca belirlenerek karşılıksız olarak Başbakanlık'ça uygun görülecek fonlardan yardım yapılacağına; belediyelerin toplayamadıkları her türlü vergi, resim ve harçların 2380 sayılı Kanun'a göre kurulmuş bulunan fonlardan karşılanacağı ve belediyeler ile il özel idarelerine 3280 sayılı Kanun ve ilgili yıllar Bütçe Kanunlarındaki hükümlere göre tahakkuk eden paylarının Bakanlar Kurulu'nca 5 katına kadar artırılacağına; çiftçilerin canlı hayvan kayıplarının karşılığının 2090 sayılı Kanun'la kurulmuş bulunan

Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Yardım Fonu hesabından temin edilerek aynı olarak verilmesine; ilgili esas ve usullerin tespiti Bakanlar Kurulu yetkisinde olup, tabii afetten zarar görmüş esnaf, sanatkar ve serbest meslek mensupları ile sanayici ve ticaret erbabına T.Halk Bankası'nca, çiftçilere TC Ziraat Bankası'nca kredi verilmesine; sigorta şirketlerince ödenen veya ödenecek tazminatların devletçe ödenen her türlü yardımlardan düşüleceğine hükmetmektedir.

RG 19.11.1995 - Kanun - 4133 - 23.7.1995 Tarih ve 4123 Sayılı Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun ile 15.5.1959 Tarih ve 7259 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanunlara Ek Maddeler Eklenmesine Dair Kanun

İlgili Kanun'lara ek maddeler konularak, Kanun kapsamına giren belediyelerin İller Bankası'na olan yatırım borçlarının ertelenmesi veya terkin edilmesi; Kanun kapsamına giren yörelerdeki esnaf ve sanatkarlar, serbest meslek mensupları ile sanayi ve ticari erbabına T.Halk Bankası'nca, çiftçilere TC Ziraat Bankası'nca kredi verilmesi sağlanmaktadır.

RG 07.12.1995 - BKK - 95/7521 - Tabii Afete Maruz Kalan Yörelerde Faaliyette Bulunan Esnaf ve Sanatkarlar, Serbest Meslek Mensupları ile Sanayici ve Ticaret Erbabının T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesine Dair Karar

Tabii afetlere maruz kalan yörelerde gayrimenkul ve menkul malları zarar gören ya da yöre ekonomisinin etkilenmesi sebebiyle ticari ve sınai faaliyetleri sekteye uğrayan; bu durumları T.Halk Bankası'nın temsilcisinin de bulunacağı il ve ilçe hasar tespit komisyonlarınca belirlenen esnaf ve sanatkarlar, serbest meslek mensupları ile sanayi ve ticari erbabının T.Halk Bankası'na mevcut kredi borçları bir yıl faiz ve anapara ödemesiz ve müteakip iki yılda dört eşit taksitle ödenmek üzere üç yıl süreyle ertelenir.

RG 30.01.1996 - BKK - 95/7750 - Tabii Afet Nedeniyle Hayatını Kaybeden, Sakat Kalan ve Fiilen Oturduğu Konutları veya Kullandıkları İşyerleri Hasar Görenlere Yapılacak Yardımlara Dair Karar

SYDTF'den, deprem, su baskını, heyelan, çığ veya kaya düşmesi, fırtına gibi tabii afetler nedeniyle hayatını kaybeden kişilerin birinci derecedeki yakınlarına her can kaybı için 100 milyon TL (1.564 \$); sakat kalanlara, birinci derece sakatlık için 60 milyon TL (938 \$), ikinci derece sakatlık için 40 milyon TL (626 \$); fiilen oturdukları konutları ve kullandıkları işyerleri hasar görenlere, yıkık veya ağır hasarlı olanlara 75 milyon TL (1.173 \$), orta hasarlı olanlara 50 milyon TL (782 \$), hafif hasarlı olanlara 25 milyon TL (391 \$) karşılıksız nakdi yardım yapılır. Bu Karar, 1.1.1995 tarihinden itibaren meydana gelmiş ve daha sonra meydana gelebilecek olan tüm tabii afetler için uygulanır. (Şubat 1996 \$ Kuru: 63.944 TL)

11.04.1996 tarih - BKK - 96/8021 - Tabii Afete Maruz Kalan Yörelerde Faaliyette Bulunan Çiftçilerin TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine

Olan Borçlarının Ertelenmesi ve Yeni Kredi İhtiyaçlarının Karşılanmasına Dair Karar

Tabii afetlere maruz kalan yörelerde, tarımsal işletme ve ürünleri, gayrimenkul ve menkul malları ile işyerleri zarar gören ve bu durumları belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin Tarım Kredi Kooperatifleri ile TC Ziraat Bankası'na olan afetin vuku bulunduğu tarihteki borçları bir yıl süre ile faizsiz ve müteakip iki yılda dört eşit taksitle ödenmek üzere üç yıl süreyle ertelenir; azami bir yıl vadeli faizsiz olmak üzere işletme kredisi ve birinci yılı faizsiz ve taksit ödemesiz azami beş yıl vadeli olmak üzere işletme ve tesis kredisi açılır.

RG 11.06.1997 - Kanun - 4264 - Bazı Yörelerde Meydana Gelen Tabii Afetlerden Zarar Görenlerin Gelir, Kurumlar ve Geçici Vergilerinin Terkini ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 7'nci Maddesine Bir Bent Eklenmesi ve 28.08.1992 Tarihli ve 3838 Sayılı Kanun'un Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun

RG 20.08.1997 - BKK - 97/9792 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Karar

1997 yılında tabii afetlerden ekiliş ve ürünleri ile hayvan varlıkları en az % 40 zarar gören çiftçilerin TC Ziraat Bankası, TİGEM ve Türkiye Tarım ve Kredi Kooperatiflerine olan 1997 vadeli zirai kredi borçları vade tarihinden itibaren bir yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 28.09.1997 - BKK - 97/9969 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar

97/9792 sayılı Karara şu paragraf eklenmiştir: Gelir kaybı olarak Hazine'ce ödenecek görev zararları, bir yıl içerisinde ödenmesi halinde, TC Ziraat Bankası'nın ticari kredilere uyguladığı faiz oranı üzerinden, bu tarihten tahsil ve tasfiye tarihine kadar geçen sürede ise ticari kredi temerrüt faizi oranı üzerinden hesaplanır.

RG 28.09.1997 - BKK - 97/9975 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Hububat Tohumu Hakkında Karar

Kuraklık, don, dolu, sel, taşkın, yangın vb afetlerden ekiliş ve ürünleri en az %40 oranında zarar gören durumları hasar tespit ve ihtiyaç komisyonlarınca tespit edilmiş olan çiftçilere TİGEM tarafından üretilen buğday ve arpa tohumluklarından dağıtılacak tohumlukların karşılığı olarak TİGEM'e TC Ziraat Bankası'nca mevcut borçlarına bakılmaksızın, en geç 15.10.1997 tarihine kadar, azami 9 trilyon TL tutarında bir yıl vadeli ve faizsiz tarımsal kredi açılır.

RG 02.10.1997 - Tebliğ - Bazı Yörelerde Meydana Gelen Tabii Afetlerden Zarar Görenlerin Gelir, Kurumlar ve Geçici Vergilerinin Terkini Hakkında Genel Tebliğ

4264 sayılı Kanun ile ilgilidir.

RG 24.10.1997 - BKK - 97-10082 - Don Afeti Nedeniyle Adana, Antalya, Osmaniye ve İçel İllerinde Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi ve Yeniden Kredilendirilmesi Hakkında Karar ile Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar

01.02.1997 - 11.02.1997 tarihleri arasında Adana, Antalya, Osmaniye ve İçel İllerinde meydana gelen don afeti nedeniyle ekilişleri ve ürünleri en az % 40 oranında zarar gören çiftçilere TC Ziraat Bankası, TİGEM ve Türkiye Tarım ve Kredi Kooperatiflerine olan 1997 vadeli tarımsal kredi borçları vade tarihinden itibaren bir yıl süreyle faizsiz olarak ertelenir.

RG 27.01.1998 - Kanun - 4331 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Vakıf Taşınmazların Afet Öncesi Kiracılarına Kiracılık Hakkı Tanınması ve Devam Etmekte Olan Kira Sözleşmelerinin Sona Erdirilmesi ile İlgili Olarak 6570 Sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna Bir Ek ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun

RG 05.04.1998 - BKK - 98/10833 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Karar

Kuraklık, don, dolu, sel, taşkın, hastalık, zararlı ve herhangi bir tabii afet sebebiyle ekilişleri, ürünleri ve/veya hayvan varlıkları en az % 40 oranında zarar gören üreticilerin TC Ziraat Bankası, TİGEM ve Türkiye Tarım ve Kredi Kooperatiflerine olan 1998 vadeli ve 1999 yılına sarkan zirai kredi borçları vade tarihinden itibaren bir yıl süre ile faizsiz olarak ertelenir. Meydana gelecek gelir kayıpları, Hazine'ce bir yıllık süre içerisinde nakden ödenir.

RG 31.05.1998 - BKK - 98/11126 - 7269 Sayılı Kanun İle 2985 Sayılı Toplu Konut Kanununa Dayanılarak Kredi Verilen İnşaatı Tamamlanmış veya Devam Etmekte Olan Konutlardan Hasar Görenlerin Toplu Konut İdaresi'ne veya Bankalara Olan Borçlarının Ertelenmesi veya Silinmesine İlişkin Karar

Tabii afetlerden zarar gören inşaatı tamamlanmış veya devam etmekte olan konutlardan ağır hasarlı olduğu tespit edilen ve yeniden inşa edilmesi gerekli görülen konutların sahiplerinin TKF'ye olan kredi borçları silinir.

RG 31.05.1998 - BKK - 98/11127 - Tabii Afet Nedeniyle Hayatını Kaybeden, Sakat Kalan ve Fiilen Oturduğu Konutları veya Kullandıkları İşyerleri Hasar Görenlere Yapılacak Yardımlara Dair Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar

95/7750 sayılı Kararın 1,2 ve 3'üncü maddelerinde belirtilen yardım miktarları 4 kat artırılmıştır. Buna göre, SYDTF'den, deprem, su baskını, heyelan, çığ veya kaya düşmesi, fırtına gibi tabii afetler nedeniyle hayatını kaybeden kişilerin birinci derecedeki yakınlarına her can kaybı için 400 milyon TL (1.537 \$); sakat kalanlara, birinci derece sakatlık için 240 milyon TL (922 \$), ikinci derece sakatlık için 160 milyon TL (615 \$); fiilen oturdukları konutları ve kullandıkları işyerleri hasar görenlere, yıkık veya ağır hasarlı olanlara 300 milyon TL (1.153 \$), orta hasarlı olanlara 200 milyon TL (769 \$), hafif hasarlı olanlara 100 milyon

TL (384 \$) karşılıksız nakdi yardım yapılır. Bu Karar, 20.05.1998 tarihinden itibaren uygulanır. (Haziran 1998 \$ Kuru: 260.196 TL)

RG 31.05.1998 - BKK - 98/11128 - Tabii Afet Nedeniyle Zarar Gören Çiftçi, Esnaf ve Sanatkar, Serbest Meslek Mensubu, Sanayi ve Ticaret Erbabı ile Menkul ve Gayrimenkul Malları Zarar Gören Gerçek ve Tüzel Kişilerin Kredi Borçlarının Ertelenmesi ve Bu Kişilere Yeni Kredi Açılması Hakkında Karar

Zonguldak, Bartın, Kastamonu, Sakarya, Bolu, Hatay, Karabük illerinde meydana gelen tabii afet nedeniyle zarara uğrayan kişilerin TC Ziraat Bankası, T.Halk Bankası ve T.Emlak Bankası'na olan borçları, dört eşit taksitte ödenmek üzere üç yıl süreyle ertelenir.

RG 31.05.1998 - BKK - 98/11129 - Afete Maruz Kalan Bazı Bölgelerde Çalışan Kamu Personeline Ödenecek Fazla Çalışma Ücretine İlişkin Karar

Afet bölgelerinde çalıştırılan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın memur ve sözleşmeli personeli ile diğer kurumların personeline yaptırılacak olan fazla çalışma esasları düzenlenmektedir.

RG 31.05.1998 - BKK - 98/11130 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Tohumluk Hakkında Karar

1998 yılında don, dolu vb afetlerden zarar gören üreticilere TİGEM tarafından 01.09.1998 tarihine kadar azami 15 trilyon TL faizsiz bir yıl vadeli tarımsal kredi açılır.

RG 30.06.1998 - BKK - 98/11301 - Tabii Afete Maruz Kalan Yörelerde Faaliyette Bulunanların T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesine ve Yeni Kredi Açılmasına Dair

Tabii afetlere maruz kalan yörelerdeki esnaf, KOBİ'ler, serbest meslek mensupları ve sanayi ve ticaret erbabının T.Halk Bankası'na olan borçları üç yıl süreyle ertelenir.

RG 30.06.1998 - BKK - 98/11295 - Geliştirme ve Destekleme Fonu Kurulması Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Karar

Tabii afetlerden dolayı, T.Halk Bankası'na kredi açması için Fon'dan kaynak aktarılmaktadır.

RG 21.08.1998 - BKK - 98/11562 - Tabii Afet Nedeniyle Gelir Kaybı ve Altyapı Hasarına Uğrayan İl Özel İdarelerine Yapılacak Yardımlara Dair Karar

Su baskınına maruz kalan Trabzon, Rize, Sakarya İl Özel İdarelerinin 2380 sayılı Kanun ile Bütçe Kanunu'ndaki hükümlere göre tahakkuk edecek payları dört ay süreyle dört kat artırılmıştır.

RG 21.08.1998 - BKK - 98/11563 - Tabii Afet Nedeniyle Zarar Gören Çiftçi, Esnaf ve Sanatkar, Serbest Meslek Mensubu, Sanayi ve Ticaret Erbabı ile

Menkul ve Gayrimenkul Malları Zarar Gören Gerçek ve Tüzel Kişilerin Kredi Borçlarının Ertelenmesi ve Bu Kişilere Yeni Kredi Açılması Hakkında Karar

98/11128 sayılı Karar'a şu madde eklenmiştir: Tabii afetten zarar gören Trabzon ve Rize illeri için bu Kararname hükümleri uygulanır.

RG 13.12.1998 - BKK - 98/12131 - Tabii Afet Nedeniyle Gelir Kaybı ve Altyapı Hasarına Uğrayan İl Özel İdarelerine Yapılacak Yardımlara Dair Karar

Deprem, heyelan ve kaya düşmesi afetlerine maruz kalan bazı illerde il özel idarelerinin tahakkuk edecek payları iki ila üç kat arasında altı ay süreyle artırılmıştır.

RG 18.02.1999 - BKK - 99/12375 - Tabii Afet Nedeniyle Gelir Kaybı ve Altyapı Hasarına Uğrayan Belediyelere Yapılacak Yardımlara Dair Karara Ek Karar

Deprem, heyelan ve kaya düşmesi gibi afetlerle 1998 yılı içerisinde gelir kaybına ve altyapı hasarına uğrayan belediyelerin 2380 sayılı Kanun'a ve Bütçe Kanunu'ndaki hükümlere göre tahakkuk edecek payları Şubat ayından Haziran ayına kadar belirlenen katsayılar kullanılarak artırılır, takip eden dönemler için yeniden belirlenir.

RG 10.04.1999 - BKK - 99/12637 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Karar

1999 yılında, kuraklık, don, dolu, sel, taşkın, hastalık, zararlı veya herhangi bir tabii afet sebebiyle ekilişleri, ürünleri ve/veya hayvan varlıkları en az % 40 oranında zarar gören üreticilerin TC Ziraat Bankası, TİGEM ve Türkiye Tarım ve Kredi Kooperatiflerine olan, hasar tarihinden önce kullandıkları kredilerle ilgili 1999 yılı vadeli ve vadesi 2000 yılına sarkan, afetin vuku bulduğu tarihte günü gelmemiş zirai kredi borçları vade tarihinden itibaren bir yıl süre ile faizsiz olarak ertelenir. Meydana gelecek gelir kayıpları, Hazine'ce bir yıllık süre içerisinde nakden ödenir.

RG 20.08.1999 - BKK - 99/13172 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilere Dağıtılacak Tohumluk Hakkında Karar

1999 yılında don, dolu, sel, taşkın, haşere, yangın vb afetler nedeniyle ekiliş ve ürünleri en az % 40 oranında zarar gören ve durumları İl İhtiyaç Komisyonlarınca tespit edilmiş bulunan çiftçilere 5254 sayılı Kanun'a göre dağıtılacak tohumlukların karşılığı olarak Hazine Müsteşarlığı Bütçesi'nde yer alan "Gübre ve Diğer Tarımsal Girdi Teşviki İçin Yapılacak Ödemeler" harcama kalemindeki ödenekten DFİF harcama kalemine aktarılacak 30 trilyon TL'ye kadar meblağdan TC Ziraat Bankası'nca en geç 01.09.1999 tarihine kadar bir yıl vadeli ve faizsiz tohumluk kredisi açılır.

RG 20.08.1999 - BKK - 99/13188 - Tabii Afet Nedeniyle Gelir Kaybı ve Altyapı Hasarına Uğrayan İl Özel İdarelerine Yapılacak Yardımlara Dair Karar

01.07.1999 tarihinden geçerli olmak üzere, yoğun su baskını, deprem, heyelan ve kaya düşmesi afetlerine maruz kalan bazı illerde il özel idarelerinin tahakkuk edecek payları iki ila üç kat arasında artırılmıştır.

RG 27.08.1999 - BKK - 99/13232 - Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar

99/12637 sayılı Tabii Afetlerden Zarar Gören Çiftçilerin Borçlarının Ertelenmesi Hakkında Karar'ın 1'inci maddesinin 2'nci fıkrası değiştirilmiştir. 99/12637 sayılı Karar ile 1999 yılında, kuraklık, don, dolu, sel, taşkın, hastalık, zararlı veya herhangi bir tabii afet sebebiyle ekilişleri, ürünleri ve/veya hayvan varlıkları en az % 40 oranında zarar gören ve bu durumları 5254 ile 2090 sayılı Kanunlar çerçevesinde İhtiyaç ve Hasar Tespit Komisyonlarınca belirlenen üreticilerin TC Ziraat Bankası, TİGEM ve Türkiye Tarım ve Kredi Kooperatiflerine olan, hasar tarihinden önce kullandıkları kredilerle ilgili 1999 yılı vadeli ve vadesi 2000 yılına sarkan, afetin vuku bulduğu tarihte günü gelmemiş zirai kredi borçları vade tarihinden itibaren bir yıl süre ile faizsiz olarak ertelenir. Meydana gelecek gelir kayıpları, Hazine'ce bir yıllık süre içerisinde nakden ödenmesine karar verilmiştir. Yapılan değişiklik sonucu, hasar oranının tespitinde çiftçilerin sadece ekiliş ve ürünleri esas alınmış ise, tohumlukla ilgili kredi borçlarının ertelenmesi yerine, bitkisel üretimle ilgili kredi borçlarının ertelenecektir.

RG 28.08.1999 - BKK - 99/13233

Sözkonusu Karar, tabii afet nedeniyle zarar gören çiftçi, esnaf ve sanatkar, serbest meslek mensubu ve sanayi ve ticaret erbabı ile menkul ve gayrimenkul malları zarar gören gerçek ve tüzel kişilerin kredi borçlarının ertelenmesi ve bu kişilere yeni kredi açılması hakkında olup, TC Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri, TİGEM, T.Halk Bankası, T.Emlak Bankası'na ilişkin hükümler içermektedir.

TC Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri ve TİGEM'e ilişkin hükümler

İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Bolu, Yalova, Eskişehir illerinde meydana gelen tabii afet nedeniyle tarımsal işletme, tarımsal ürün ve hayvan varlıkları ile menkul, gayrimenkul malları ve işyerleri zarar gören ve bu durumları il ve ilçe hasar tespit ve ihtiyaç komisyonlarınca belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin TC Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri ve TİGEM'e olan mevcut borçları, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl süreyle ertelenir. Zarar gördüğü tespit edilen gerçek ve tüzel kişi üreticilere TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince belirlenecek limitler dahilinde, azami 1 yıl vadeli işletme kredisi, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, azami 5 yıla kadar yatırım kredisi açılır.

T.Halk Bankası'na ilişkin hükümler

Tabii afete maruz kalan yörelerde bulunanların T.Halk Bankası'na olan borçlarının ertelenmesinde ve yeni krediler açılmasında 24.6.1998 tarihli ve 98/11301 sayılı Kararname hükümlerine göre işlem yapılır. 30.06.1998 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 98/11301 sayılı "Tabii Afete Maruz Kalan

Yörelere Faaliyette Bulunanların T.Halk Bankası'na Olan Borçlarının Ertelenmesine ve Yeni Kredi Açılmasına Dair Karar"a göre, tabii afetlere maruz kalan yörelerde, gayrimenkul ve menkul malları zarar gören ya da yöre ekonomisinin etkilenmesi sebebiyle ticari ve sınai faaliyetleri sekteye uğrayan ve bu durumları T.Halk Bankası temsilcisinin de bulunacağı il ve ilçe hasar tespit komisyonlarınca belirlenen esnaf ve sanatkarların, KOBİ'lerin, serbest meslek mensupları ile sanayi ve ticaret erbabının T.Halk Bankası'na olan mevcut borçları ilk yıl faizsiz ve anapara ödemesiz ve müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl süreyle ertelenebilmekte, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl vadeli işletme kredisi ile makina, teçhizat alımı ile işyeri onarımına ilişkin olarak, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 4 yılda 8 eşit taksitle ödenmek üzere 5 yıl vadeli tesis kredisi açılabilir. Açılacak İşletme ve tesis kredileri için gerekli kaynak GDF'den 98/11295 sayılı Kararname uyarınca Başbakan onayı ile T.Halk Bankası'na aktarılır.

T.Emlak Bankası'na ilişkin hükümler

İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Bursa, Bolu, Yalova, Eskişehir illerinde meydana gelen tabii afet nedeniyle gayrimenkul ve menkul malları ve bu durumları il ve ilçe hasar tespit ve ihtiyaç komisyonlarınca belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin T.Emlak Bankası'na olan mevcut borçları, ilk yıl anapara ve faiz ödemesiz, müteakip 2 yılda 4 eşit taksitle ödenmek üzere 3 yıl süreyle ertelenir.

Ortak hükümler

17.8.1999 tarihinden itibaren geçerli olan sözkonusu Karar'a göre, yeni kredi talep etme ve erteleme talep etme süresi tabii afetin vuku bulduğu tarihten itibaren 3 aydır. Ertelenen ve yeni açılan kredilerden doğacak gelir kayıpları TC Ziraat Bankası'na, TC Ziraat Bankası kanalıyla Tarım Kredi Kooperatiflerine ve T.Emlak Bankası'na Hazine'ce görev zararı olarak ödenir. Gelir kaybı, talep tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde ödenmezse ticari kredi temerrüt faizi uygulanır.

RG 29.08.1999 - Kanun - 4452 - Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Kanun

Sözkonusu Kanun ile, doğal afetlere karşı alınacak önlemlerin belirlenmesi, bu afetler nedeniyle doğan zararların giderilmesi, yeni yerleşim alanlarının kurulması, imar, ihale, müteahhitlik, müşavirlik hizmetleri ile kültür ve tabiat varlıklarını koruma, sivil savunma, mevcut fonların işleyişi ve gerektiğinde ilave fon kurulması, her türlü bağış ve yardımların etkin kullanımı, ekonomik konularda düzenleme, doğal afetler sonucunda doğacak zararların karşılanmasına yönelik bir sigorta sisteminin oluşturulması ve teşkilat kanunlarında yapılacak değişiklikler ile ivedi ve zorunlu hallerde münhasır olmak üzere, Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verilmektedir.

Bakanlar Kuruluna verilen yetki 29.11.1999 tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar birden fazla KHK çıkarılabilir.

Bakanlar Kurulu bu yetkisini kullanırken, doğal afetlere maruz kalan yerlerde normal yaşamın devamını sağlayacak hizmetlerin verimli, etkin ve hızlı yürütülmesini, hasar ve tahribatın bir an önce giderilmesini, hizmetlerin yürütülmesinde ilgili kuruluşlar arasında eşgüdümün sağlanmasını, ülke çapında depreme dayanıklı çağdaş bir yapılanmanın sağlanmasını, afetin vuku bulunduğu bölgelerin ekonomisinde dengelerin ve güven ortamının sağlanmasını, istikrarın gerçekleştirilmesini ve hızlı kalkınma için gerekli tedbirlerin alınarak verimin yükseltilmesini, afetten kaynaklanan hukuki ihtilafların çözümüne dair işlemlerin hızlandırılmasını, afet bölgelerinde çevrenin korunmasına yönelik hizmetlerin yürütülmesini gözönünde bulundurur.

RG 01.09.1999 -(Mükerrer) - 574 sayılı KHK - Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

4452 sayılı Kanun'un verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan sözkonusu Kanun ile 7269 sayılı Kanun'un bazı maddelerinde değişiklikler yapılmış ve geçici maddeler eklenmiştir.

Yapılan değişikliklerle, hasar tespit çalışmalarında görevlendirilecek personelin kapsamı genişletilmiş; yıkılması gereken binalar için tehlikenin giderilmesi amacıyla sahiplerine verilen süre 15 günden 3 aya çıkartılmış; sahiplerinin itiraz süresi 7 günden 3 güne indirilmiş; itirazın karara bağlanması 15 günden 3 güne indirilmiştir. Ayrıca, hasar görmüş binaların 1 yıl içerisinde tamir ettirilmediği ve itiraz da olmadığı takdirde yıktırılması; itiraz halinde inceleme süresinin 15 günden 5 güne indirilmesi; haklı itiraz durumunda sürenin 1 yıldan 6 aya uzatılması; ruhsatsız bina sahiplerinin konut yaptırılması veya kredi verilmesi konularında hak sahibi kabul edilmeyecekleri; mülkiyeti tüzel kişilere ait olan binalara yardım yapılmayacağı hükme bağlanmıştır.

RG 08.09.1999- Kanun- 4447- 4447 sayılı Yasa'ya göre depremde yaralanan veya sakat kalan sigortalıya verilecek protez, araç ve gereç için katılım payı alınmaması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, depremde malul kalan sigortalı veya iştirakçiler ile ölen sigortalı veya iştirakçilerin hak sahiplerine en az 360 gün prim veya 12 aylık prim veya kesenek ödenmiş ve her ne ad altında olursa olsun sosyal güvenlik kurumlarından gelir veya aylık almamak şartıyla; 506, 2925, 5434, 1479 ve 2926 sayılı kanunlarda öngörülen prim veya kesenek ödeme süresi aranmaksızın ilgili kurumca kendi mevzuatlarına göre aylık bağlanması esasları getirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Yönetici Özeti	1
I. Deprem Bölgesinin Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri	11
II. Deprem Nedeniyle Ortaya Çıkan İnsangücü Kaybı ve Bina Hasarı	13
III. Depremin Makroekonomik Etkileri	13
A. Ekonomik Kayıplar	13
B. Depremin Kamu Finansmanına Etkileri ve Finansman İhtiyacı	17
C. Deprem Sonrası Temel Makroekonomik Göstergelere İlişkin Bekleyişler	31
IV. Depremin Ekonomik ve Sosyal Sektörlere Etkileri	37
1. Altyapı	37
2. Sanayi	45
3. Tarım	57
4. Konut	58
5. Eğitim	59
6. Sağlık	65
7. Diğer Kamu Hizmetleri	68
8. İstihdam ve Çalışma Hayatı	73
9. Aile Çocuk ve Özürlüler	74
V. Kısa-Orta-Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler	76
A. Kısa Vadede Alınabilecek Tedbirler	76
B. Orta Vadede Alınabilecek Tedbirler	88
C. Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler	95
VI. Bölge Planlaması, Kent Planlaması ve Arazi Kullanımı	98
VII. Yatırım Programında Yer Alan Depremle İlgili Araştırma Projeleri Hakkında Bilgiler	107
VIII. Tabii Afetlerle ilgili 1990 Yılı Sonrasında Yayınlanan Mevzuat	113

**BU RAPOR 7 EYLÜL 1999 TARİHİ İTİBARIYLA
MEVCUT BİLGİLERE GÖRE HAZIRLANMIŞTIR.**

**T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
MÜSTEŞARLIĞI**

**DEPREMİN EKONOMİK VE SOSYAL ETKİLERİ
MUHTEMEL FİNANSMAN İHTİYACI
KISA-ORTA VE UZUN VADEDE ALINABİLECEK
TEDBİRLER**

8 Eylül 1999